

**ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้
(Administrative Problems of the B.E. 2544 General Education Curriculum of the Monastic
Buddhist Schools in Southern Thailand)**

**พระครูสังฆรักษ์ ชัยศักดิ์
Prakhru Sangkharak Chaisak**

**วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยหาดใหญ่**

Master of Education Thesis in Educational Administration

Hatyai University

2551

ชื่อวิทยานิพนธ์:	ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้
ชื่อนักศึกษา:	พระครูสังฆรักษ์ ชัยศักดิ์
รหัสประจำตัวนักศึกษา:	479050001
สาขาวิชา:	การบริหารการศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา:	รศ.ดร.วัน เดชพิชัย ดร.ฉันทัส ทองช่วย
ปีการศึกษา:	2551
คำสำคัญ:	ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน, โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ระดับปัญหา เปรียบเทียบปัญหา และข้อเสนอแนะ ในการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารโรงเรียน ครูอาจารย์ประจำ และครูอาจารย์พิเศษ ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ปีการศึกษา 2549 จำนวน 132 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert) ครอบคลุมภารกิจ 5 ด้าน คือ ด้านการเตรียมความพร้อม ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ด้านการบริหารหลักสูตร และด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล นอกจากนี้ยังใช้คำถามแบบเปิดและแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อเสนอแนะ ในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตร สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) โดยการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธี LSD ของ Fisher

ผลการวิจัย พบว่า

1. ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย ด้านการเตรียมความพร้อม พบว่า การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านการจัดทำหลักสูตร พบว่า การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล

พื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดทำแบบฟอร์มเอกสารหลักฐาน การศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร พบว่า การดำเนินการวางแผน การใช้สื่อการเรียนรู้และนวัตกรรมทางเทคโนโลยีมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านการบริหารหลักสูตร พบว่า การบริการวัสดุอุปกรณ์หลักสูตร บริการหลักสูตรภายในโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล พบว่า การสรุปผลการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล หลักสูตรใน สถานศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด

2. เปรียบเทียบปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตร ตามตัวแปรขนาดโรงเรียน และวุฒิการศึกษา พบว่า ปัญหาการจัดการหลักสูตรที่มีตัวแปรขนาดโรงเรียนต่างกัน โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้าน ปรากฏว่าด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนขนาดกลางมีปัญหาการบริหารจัดการ หลักสูตรสถานศึกษามากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่ มีปัญหาด้านการนิเทศไม่แตกต่างกัน ส่วนวุฒิการศึกษาต่างกันมีปัญหาการบริหารจัดการ หลักสูตรสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตร พบว่า มีความสอดคล้องกัน คือ (1) ด้านการเตรียมความพร้อม ควรขอความร่วมมือจากหน่วยงาน และผู้เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางในการจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของชุมชน และตอบสนองต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในพื้นที่ได้จริง (2) ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ควรเพิ่มสาระการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสถานศึกษา/นักเรียน/ท้องถิ่นและชุมชนในเรื่องของอาชีพ เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ และเพื่อพัฒนาศักยภาพให้สอดคล้องกับด้านชาวนปีปัญญา และด้านอารมณ์ ของนักเรียน และสามารถนำมาใช้กับชีวิตประจำวันได้ (3) ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร โรงเรียนควรปรับปรุงสาระการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและให้สอดคล้องกับ สภาพชุมชนและท้องถิ่น (4) ด้านการบริหารหลักสูตร ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ยอมรับ สภาพที่เป็นจริง คอยระดับประคองให้กำลังใจแก่ผู้ร่วมงาน รวมถึงผู้บริหารต้องเป็นผู้มีความรู้ ในด้านการบริหารจัดการเป็นอย่างดี (5) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลควรมีการ นิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ทุกระดับชั้นการเรียนการสอนในแต่ละสาระการเรียนรู้ พร้อมทั้ง แจ้งผลการประเมิน การติดตามผลให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบโดยทั่วถึง และนำผลการประเมินมา แก้ไขปัญหาให้สำเร็จลุล่วง

Thesis Title: Administrative Problems of the B.E. 2544 General Education Curriculum of the Monastic Buddhist Schools in SouthernThailand

Student's Name: Prakhru Sangkharak Chaisak

Student's ID No.: 479050001

Major Field: Educational Administration

Thesis Advisors: Associate Professor Dr. Wan Dejpichai
Dr. Chantas Thongchuay

Academic Year: 2008

Keywords: Administrative Problems, B. E. 2544 General Education Curriculum, Monastic Buddhist Schools in SouthernThailand

Abstract

This research was conducted with its main objectives to 1) study and compare the administrative problems of the B. E. 2544 general education curriculum of the monastic Buddhist schools in Southern Thailand, and 2) to collect suggestions to solve these administrative problems. The samples of this study were 132 school administrators, fulltime teachers, and special teachers of the monastic Buddhist schools in Southern Thailand in the school year 2549. The instruments used to collect the data were a Likert-Scaled questionnaire made to survey the administrative problems in the 5 aspects of a) school's readiness preparation, b) school curriculum development, c) curriculum implementation plan, d) curriculum administration, and e) follow-ups supervision and evaluation; and a set of open-ended questions to interview for suggestions to solve their curriculum administrative problems.

The statistical procedures employed in the data analyses were Percentage, Means (\bar{X}), Standard Deviation (S.D.), t-Test, and F-Test together with Fisher's LSD Analyses.

The main findings were as the followings:

1. The administrative problems of the B.E. 2544 general education curriculum of the monastic schools in Southern Thailand in overall were found to be at the moderate level. However, in the analyses of the 5 aspects, the findings showed that the making of school's quality development plan in the aspect of

readiness preparation, the analysis of the baseline data necessary for the making of the school's curriculum and the making of educational documentation forms, the planning of the applications of learning media and educational technological innovations, the servicing of the curriculum equipment and materials, and the following-up supervision and evaluation were rated as the highest level administrative problems.

2. Comparing their responses pertaining to their curriculum administrative problems by the size of the schools and their educational attainment, the results showed that in overall the schools with different sizes and the respondents with different educational attainment had similar, without significant difference, administrative problems. Nevertheless, in the aspect of following-up supervision and evaluation, it was found that the medium sized schools had more curriculum administrative problems than the small sized schools at the 0.05 level of significance.

3. The suggestions given by the respondents with high frequency and congruency for solving their curriculum administrative problems were a) in the school's readiness preparation, the school should cooperate with other working units and/or other involved persons to obtain practical guidelines regarding the need of the community and the learners' learning needs; b) in the making of the school's curriculum, more appropriate learning subject matters and learning activities which are valid and functional to serve the community and the learners's needs in order that they can apply the practical knowledge to their daily life and build up their capabilities; c) in planning the curriculum implementation, the school should involve, integrate and make the best use of the social and cultural contexts of the people and their community; d) in the administration of the curriculum, the administrators and the staff should have valid visions and accept the reality of the environment surrounding the school, along with their administrative capacity and know-how from adequate trainings and experiences; e) concerning the following-ups supervision and evaluation, all classes and subject matters should be observed, supervised, evaluated, and followed up systematically with good quality, and the results of the formative and summative evaluation should be reported and feeded back into the administrative and operative PDCA to solve the mentioned problems in order that the administrative problems of the general education curriculum in the monastic schools could be reduced and solved for the better quality of education in the Southern Thailand's Buddhist schools.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาให้คำปรึกษา และช่วยแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆอย่างดียิ่งจาก รศ.ดร. วัน เตชพิชัย ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ดร. จันทัส ทองช่วย กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้แนวคิดวิธีการศึกษาค้นคว้าต่างๆ จนผู้วิจัยสามารถดำเนินการศึกษาจนสำเร็จ จึงขอเจริญพรขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอเจริญพรขอบคุณ คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่บัณฑิตวิทยาลัย แต่งตั้งเพิ่มเติม คณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ และได้ให้ข้อเสนอแนะ แนวคิด ประสพการณ์ ในการวิจัยที่เป็นประโยชน์ทำให้การวิจัยนี้ มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอเจริญพรขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่ได้กรุณาตรวจสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหา และความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม ขอเจริญพรขอบคุณบุคลากรทุกท่าน ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการรวบรวมข้อมูล

ขอเจริญพรขอบคุณ รศ. จรูญ ปานเจริญ อาจารย์ไพพรรณ รัตสาร และอาจารย์วรรณิ รัตสาร ที่ได้สนับสนุนทุนการศึกษา

ประโยชน์ที่พึงได้รับจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูกตเวทิตาแด่ บิดา – มารดา (นายชกเหลียง นางนพร แซ่ลี) พระอุปัชฌาย์ ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ซึ่งมีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จในการศึกษาครั้งนี้

พระครูสังฆรักษ์ ชัยศักดิ์

30 พฤศจิกายน 2551

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	(3)
Abstract.....	(5)
กิตติกรรมประกาศ.....	(7)
สารบัญ.....	(8)
รายการตาราง.....	(10)
รายการภาพประกอบ.....	(13)
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ปัญหาและความเป็นมาของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
สมมติฐาน.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
ความหมายของหลักสูตร.....	9
ความสำคัญของหลักสูตร.....	12
การบริหารและกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา.....	13
การจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา.....	23
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	45
งานวิจัยในประเทศ.....	45
งานวิจัยต่างประเทศ.....	52
3 วิธีการวิจัย.....	55
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	55
เครื่องมือในการวิจัย.....	57
วิธีสร้างเครื่องมือ.....	58
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	59
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	61

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4 ผลการวิจัย.....	62
5 การสรุป การอภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	84
สรุปผลการวิจัย.....	85
การอภิปรายผลการวิจัย.....	87
ข้อเสนอแนะ.....	92
บรรณานุกรม.....	97
ภาคผนวก.....	103
ก แบบสอบถาม.....	104
ข แบบสัมภาษณ์.....	114
ค หนังสือขอความอนุเคราะห์.....	117
ง รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ.....	125
จ รายชื่อโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้.....	127
ประวัตินักศึกษา.....	129

รายการตาราง

หน้า

ตาราง

1	โครงสร้างหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2534.....	37
2	โครงสร้างหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2534	40
3	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของผู้บริหารโรงเรียน ครูอาจารย์ประจำ และครูอาจารย์พิเศษ ในแต่ละโรงเรียน.....	55
4	ตำแหน่งงานในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้.....	63
5	ขนาดโรงเรียนในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้.....	63
6	วุฒิการศึกษาในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้.....	64
7	ระดับปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ โดยภาพรวม.....	64
8	ระดับปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ด้านการเตรียมความพร้อม.....	65
9	ระดับปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา.....	66
10	ระดับปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร.....	67
11	ระดับปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ด้านการบริหารหลักสูตร.....	68

รายการตาราง (ต่อ)

หน้า

ตาราง

12	ระดับปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล	69
13	การเปรียบเทียบปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ตามตัวแปรขนาดโรงเรียน โดยภาพรวม.....	70
14	การเปรียบเทียบปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ด้านการเตรียมความพร้อม.....	70
15	การเปรียบเทียบปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา.....	71
16	การเปรียบเทียบปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร.....	71
17	การเปรียบเทียบปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ด้านการบริหารหลักสูตร.....	72
18	การเปรียบเทียบปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล.....	72
19	เปรียบเทียบปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ตามตัวแปรขนาดโรงเรียนเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ โดยใช้วิธี LSD ของ Fisher.....	73
20	การเปรียบเทียบปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ตามตัวแปรวุฒิการศึกษา.....	74

รายการตาราง (ต่อ)

หน้า

ตาราง

- 21 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตร
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ด้านการเตรียมความพร้อม.....75
- 22 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตร
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา..... 76
- 23 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตร
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร.....77
- 24 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตร
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ด้านการบริหารหลักสูตร..... 79
- 25 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตร
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล.....81

รายการภาพประกอบ

	หน้า
ภาพประกอบ	
1 การบริหารการศึกษาของสงฆ์.....	26
2 โครงสร้างการบริหารการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา.....	27
3 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	54

บทที่ 1

บทนำ

ปัญหาและความเป็นมาของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาคนให้มีคุณภาพและมีความสามารถที่จะปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้น จากความเจริญก้าวหน้าของวิทยาการและระบบสื่อสารการติดต่อสัมพันธ์กับประชาคมโลกอย่างกว้างขวางอันอาจส่งผลให้เกิดความไม่สมดุลในการพัฒนา ระหว่างการพัฒนาทางด้านวัตถุและการพัฒนาจิตใจ โดยเชื่อว่าการศึกษจะเป็นแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสมกับสภาพความต้องการทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมืองของประเทศ ดังที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (2550-2554) ได้ให้ความสำคัญ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” ภายใต้แนวปฏิบัติของ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เน้นคุณธรรม จริยธรรม โดยให้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่เน้นคนเป็นศูนย์กลางหรือเป็นจุดหมายหลักของการพัฒนา และมุ่งให้ทุกคนมีการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ที่สมดุลทั้งปัญญา จิตใจ ร่างกาย และสังคม โดยมีผู้เรียนเป็นเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนา

การจัดการศึกษาให้แก่เยาวชนและประชาชนในประเทศ ให้ประสบผลสำเร็จได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความชัดเจนในการจัดการศึกษาที่ให้แก่เยาวชนในแต่ละวัย และระดับการศึกษา ได้รับการศึกษาทัดเทียมกันและบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้นในการจัดการ ศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท จึงต้องมีหลักสูตรเพื่อเป็นแนวทาง และเป็นเกณฑ์มาตรฐานทางการศึกษาสำหรับควบคุมการเรียนการสอนในแต่ละระดับการศึกษา การที่จะทราบว่าการศึกษาในแต่ละระดับจะดีหรือไม่ สามารถศึกษาได้จากหลักสูตรการศึกษาในระดับนั้น ๆ เพราะหลักสูตรเป็นเครื่องมือในการแปลงจุดมุ่งหมายและนโยบายการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติในสถาบันการศึกษา หลักสูตรจึงเปรียบเสมือนหางเสือ ที่คอยกำหนดทิศทางให้การเรียนการสอน เป็นไปตามความมุ่งหมายทางการศึกษา หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า หลักสูตรเป็นเครื่องชี้แนวทางในการจัดความรู้และประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน ซึ่งครูจะต้องปฏิบัติตามเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มุ่งสู่จุดหมายเดียวกัน หลักสูตรจึงเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา และเป็นเครื่องชี้ถึงความเจริญของชาติ เพราะถ้าประเทศใดมีหลักสูตรที่เหมาะสม ทันสมัย และมีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการหลักสูตร ก็เชื่อได้ว่าคนในประเทศนั้นย่อมมีความรู้และศักยภาพในการพัฒนาประเทศได้อย่างเต็มที่ (พระมงคล มหานาโม-ดบขุนทด. 2547: 2)

การนำหลักสูตรไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ ตามความมุ่งหมายของหลักสูตรที่วางไว้นั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องรู้จักจัดกระบวนการบริหารหลักสูตร เพื่อให้องค์ประกอบย่อยทั้งหมดในโรงเรียนได้ประสานสัมพันธ์กันให้เกิดผลดีที่สุด และการบริหารหลักสูตรที่ดีนั้น สถานศึกษาต้องมีการเตรียมความพร้อมทางด้านครู นักเรียน อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ทรัพยากร ตามสภาพท้องถิ่น และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบ ในด้านการดำเนินการใช้หลักสูตร การจัดกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เพราะเป็นการดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร นอกจากนี้สถานศึกษาจะต้องประเมินการใช้หลักสูตรเพื่อทำให้ทราบว่า ควรจะพัฒนาหลักสูตรไปในทิศทางใด และได้ผลตามความต้องการเพียงใด ประการสุดท้าย คือ การจัดสรรงบประมาณเพื่อการเรียนการสอนเพราะการดำเนินงานใดๆ ก็ตาม ถ้าขาดงบประมาณแล้วจะทำให้การบริหารงานนั้น ๆ ไม่บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (กิตติ ธีรศักดิ์. 2539: 47)

สำหรับการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ไทยนั้นมีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน แต่การจัดการเรียนการสอนยังไม่เป็นระบบ ระเบียบ การจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ในช่วงนั้นมีเพียงการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีและแผนกธรรม ในปีการศึกษา 2514 คณะสงฆ์และกรมการศาสนาได้มองเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงให้พระภิกษุสามเณรได้ศึกษาวิชาการสมัยใหม่ด้วย จึงได้ปรับปรุงหลักสูตรพระปริยัติธรรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้พระภิกษุสามเณรได้เรียนทั้งวิชาทางโลกและทางธรรม และหลังจากสำเร็จการศึกษาแล้วสามารถที่จะไปศึกษาต่อในระดับสูงต่อไป รวมทั้งสามารถสร้างความก้าวหน้าให้กับตนเองได้ และให้ชื่อโรงเรียนนี้ว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้ออกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วย โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2514 (สุจิต เหมวัล. 2536: 1)

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เมื่อแรกตั้งใช้หลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กำหนดวิชาที่พระภิกษุสามเณรควรจะได้รับการศึกษา แบ่งออกเป็น 9 หมวด คือ หมวดภาษาบาลี หมวดพระธรรมวินัย หมวดศาสนาปฏิบัติ หมวดภาษาไทย หมวดภาษาอังกฤษ หมวดสังคมศึกษา หมวดวิทยาศาสตร์ หมวดคณิตศาสตร์ และหมวดสุขศึกษา หลังจากนั้น กระทรวงศึกษาธิการได้ออกระเบียบมาอีกครั้งหนึ่ง เป็นระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2535 (ฉบับปรับปรุง) โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ขณะนั้นใช้ 2 หลักสูตร คือ หลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และมีการปรับปรุงมาโดยตลอด จนถึงปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการ มีการเปลี่ยนแปลงการใช้หลักสูตร โดยประกาศใช้หลักสูตรใหม่ ที่เรียกว่า “หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544” โดยมีการนำหลักสูตรนี้ไปใช้ในโรงเรียนนาร่อง ในปีการศึกษา 2544 ในโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในปีการศึกษา 2545 และให้ใช้หลักสูตรนี้กับโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วประเทศ ในปีการศึกษา 2546 ซึ่งโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

ต้องใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานนี้ด้วยเช่นกัน โดยบูรณาการกับกลุ่มวิชาพระปริยัติธรรมแผนกต่าง ๆ ที่มีอยู่เดิม

สุจิต เหมวัล (2536: บทคัดย่อ) สรุปถึงการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ตั้งแต่ พ.ศ. 2514 จนถึงปัจจุบันว่า ประสบปัญหาในหลาย ๆ ด้าน ได้แก่ ปัญหา ด้านการเงินสนับสนุน ปัญหาครูอาจารย์ที่สอน ปัญหาการไม่มีเกณฑ์มาตรฐานกลางในการรับครูอาจารย์ ส่วนมากเป็นพระภิกษุที่มีวุฒิทางสงฆ์ และครูที่เกษียณอายุราชการแล้วสมัครใจมาช่วยสอนโดยไม่มีเงินเดือน มีเพียงค่าตอบแทนเล็ก ๆ น้อย ๆ ปัญหาขาดแคลนเอกสาร วารสาร สิ่งพิมพ์ สื่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ไม่มีแผนการนิเทศที่เป็นระบบชัดเจน เป็นเหตุให้พระภิกษุสามเณรมีความรู้ในวิชาสามัญศึกษาไม่ทัดเทียมกับฆราวาสทั่วไป ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีผลกระทบต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งครูผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมซึ่งเป็นผู้ใช้หลักสูตรโดยตรง กล่าวคือ ครูผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ไม่มีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรอย่างเพียงพอ สอดคล้องกับข้อสรุปที่ได้จากการประชุมสัมมนาผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ซึ่งดำเนินการโดยกรมการศาสนา ประจำปีการศึกษา 2543 ซึ่งชี้ให้เห็นว่าครูผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรไม่ถูกต้อง เป็นเหตุให้การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร (กรมการศาสนา. 2543: 8)

ผู้วิจัยในฐานะเจ้าอาวาสวัดแห่งหนึ่งในเขตภาคใต้ และเป็นผู้ติดตามการจัดการศึกษาของสงฆ์มาโดยตลอด ได้พิจารณาเห็นว่าโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ต้องมาใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 บูรณาการกับการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกต่าง ๆ ประกอบกับเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น จึงเป็นเหตุจูงใจให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาว่า ปัจจุบันเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรแล้ว ปัญหาในด้านต่าง ๆ ของการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในเขตภาคใต้มีมากน้อยเพียงใด ในแต่ละกรอบการบริหารจัดการหลักสูตรที่กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดภายใต้ องค์ประกอบภารกิจ 5 ด้าน อันได้แก่ 1) ด้านการเตรียมความพร้อม 2) ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 3) ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร 4) ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร และ 5) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ตลอดจนมีข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในแต่ละกรอบภารกิจ แต่ละด้านอย่างไรบ้าง เพื่อจะได้นำข้อมูลไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพหลักสูตรและการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในเขตภาคใต้ ให้มีประสิทธิภาพ บรรลุผลตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้
2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ตามตัวแปร ขนาดโรงเรียน และวุฒิการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม
3. เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะในการปรับปรุง แก้ไขปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้

สมมติฐาน

1. การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ที่มีขนาดโรงเรียนแตกต่างกัน มีปัญหาแตกต่างกัน
2. ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน เห็นว่าการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ มีปัญหาแตกต่างกัน

ความสำคัญของการวิจัย

1. ด้านความรู้ ได้รับประโยชน์ ดังนี้
 - 1.1 ทำให้ทราบระดับปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้
 - 1.2 ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ตามตัวแปรขนาดโรงเรียนและวุฒิการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - 1.3 ทำให้ทราบข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้
2. ด้านการนำไปใช้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาได้ดังต่อไปนี้

2.1 นำระดับปัญหาจากการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ มาปรับปรุงด้านการบริหารจัดการเพื่อให้สนองความต้องการของชุมชนและท้องถิ่นรวมถึงความต้องการของนักเรียนได้มากยิ่งขึ้น

2.2 นำผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ มาจัดลำดับความสำคัญ เพื่อการพัฒนาและแก้ไขปรับปรุงให้มีคุณภาพ

2.3 นำข้อเสนอแนะที่ได้จากการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ มาเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ตามประเด็นการศึกษาระดับปัญหา การเปรียบเทียบปัญหา การรวบรวมข้อเสนอแนะ ในการปรับปรุง แก้ไขปัญหา โดยใช้กรอบเนื้อหาการบริหารหลักสูตรของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ภายใต้อองค์ประกอบภารกิจ 5 ด้าน (กรมวิชาการ. 2545: 7) ได้แก่

- 1.1 ด้านการเตรียมความพร้อม
- 1.2 ด้านการจัดทำหลักสูตร
- 1.3 ด้านการวางแผนการใช้หลักสูตร
- 1.4 ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร
- 1.5 ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูอาจารย์ประจำ และครูอาจารย์พิเศษ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขตภาคใต้ ในปีการศึกษา 2549 ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 21 รูป/คน ครูอาจารย์ประจำ จำนวน 73 รูป/คน และครูอาจารย์พิเศษ จำนวน 106 รูป/คน รวมจำนวน 200 รูป/คน

2.3 กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครซี่ และมอร์แกน (วัน เดชพิชัย. 2535: 301; อ้างอิงจาก Krejcie and Morgan. 1970: 607-610)

ได้กลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้บริหาร จำนวน 20 รูป/คน ครูอาจารย์ประจำ จำนวน 45 รูป/คน และครูอาจารย์พิเศษ จำนวน 67 รูป/คน รวมจำนวน 132 รูป/คน และใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ตัวแปรอิสระ มี 2 ตัวแปร ได้แก่

3.1.1 ขนาดโรงเรียน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม (ตามหลักเกณฑ์ในแบบรายงานข้อมูล จ.1, ร.1¹) ดังนี้

3.1.1.1 โรงเรียนขนาดใหญ่

3.1.1.2 โรงเรียนขนาดกลาง

3.1.1.3 โรงเรียนขนาดเล็ก

3.1.2 วุฒิการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

3.1.2.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี

3.1.2.2 ตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป

3.2 ตัวแปรตาม คือ ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยใช้กรอบการบริหารหลักสูตรของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ภายใต้องค์ประกอบภารกิจ 5 ด้าน (กรมวิชาการ. 2545: 7) ได้แก่

3.2.1 ด้านการเตรียมความพร้อม

3.2.2 ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

3.2.3 ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร

3.2.4 ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร

3.2.5 ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล

นัยามศัพท์เฉพาะ

1. ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตร หมายถึง ข้อที่ต้องพิจารณาแก้ไขเกี่ยวกับการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่ใช้หลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของกระทรวงศึกษาธิการ ทำให้ไม่บรรลุผลตามข้อกำหนด ของการบริหารหลักสูตร ได้แก่

¹ จ.1, ร.1 เป็นชื่อแบบรายงานข้อมูลจำนวนนักเรียน ห้องเรียน ครูและเจ้าหน้าที่

1.1 ปัญหาด้านการเตรียมความพร้อม หมายถึง ข้อที่ต้องพิจารณาแก้ไขเกี่ยวกับ กระบวนการดำเนินงานวางแผนเพื่อเตรียมการจัดปัจจัยสนับสนุนการดำเนินการใช้หลักสูตร สถานศึกษา ได้แก่ การสร้างความตระหนักให้แก่บุคลากร การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา การดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตร การจัดทำระบบสารสนเทศของสถานศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์หลักสูตรกับผู้เกี่ยวข้อง ทุกฝ่าย

1.2 ปัญหาด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง ข้อที่ต้องพิจารณาแก้ไขเกี่ยวกับการดำเนินงานการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจและเป้าหมายของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา การกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การกำหนดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาแต่ละช่วงชั้น และสัดส่วนเวลาเรียน การกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค การจัดทำคำอธิบายรายวิชา การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ การจัดทำแผนการเรียนรู้ การกำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การกำหนดสื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้ การกำหนดการวัดผลและการประเมินผล การบริหารจัดการงบประมาณ อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และบุคลากรให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา

1.3 ปัญหาการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร หมายถึง ข้อที่ต้องพิจารณาแก้ไขเกี่ยวกับด้านการกำหนดขั้นตอน รายละเอียดของการปฏิบัติงานก่อนการดำเนินการใช้หลักสูตร ซึ่งเป็นการเลือกวิธีปฏิบัติที่จะนำไปสู่การปฏิบัติจริง ได้แก่ การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ จัดหาเลือกใช้ ทำและพัฒนาสื่อ จัดกระบวนการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน วัดผลและประเมินผล การแนะแนว การวิจัยเพื่อพัฒนา และการนิเทศกำกับ ติดตาม

1.4 ปัญหาการดำเนินการบริหารหลักสูตร หมายถึง ข้อที่ต้องพิจารณาแก้ไขเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ตั้งแต่การเตรียมบุคลากร อาคาร สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ สภาพแวดล้อม และการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน รวมถึงการดำเนินการโดยการประเมินคุณภาพภายใน การประเมินคุณภาพภายนอก และการรายงานผล

1.5 ปัญหาการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล หมายถึง ข้อที่ต้องพิจารณาแก้ไขเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการแนะนำ ควบคุม ดูแล และประเมินผลการใช้หลักสูตร เพื่อให้การดำเนินการใช้หลักสูตรเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ได้แก่ การแต่งตั้งคณะกรรมการวางแผนการนิเทศ สร้างเครื่องมือ ดำเนินการนิเทศ รวบรวม วิเคราะห์และสรุปผลและรายงานในที่นี้รวมถึง การประเมินผลการใช้หลักสูตร สรุปผลการใช้หลักสูตร ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร และจัดการรายงานประเมินผล เพื่อเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ให้

ผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชนได้รับทราบ และนำผลการประเมินไปใช้ในการวางแผน ปรับปรุง การบริหาร จัดการหลักสูตรสถานศึกษา

2. หลักสูตร หมายถึง หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ของโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

3. โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา หมายถึง สถานศึกษาที่จัดตั้งขึ้น ในวัดที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ดินของมูลนิธิการพระพุทธศาสนา เพื่อให้การศึกษาแก่พระภิกษุสามเณร ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

4. บุคลากร หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ มีดังนี้

4.1 ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้จัดการโรงเรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน เจ้าสำนัก ครูใหญ่ หรือผู้ช่วยฝ่ายวิชาการในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้

4.2 ครูอาจารย์ประจำ หมายถึง ครูอาจารย์ที่เป็นบรรพชิตและฆราวาสที่ได้รับการ แต่งตั้งจากผู้ว่าราชการจังหวัด ให้เป็นครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้

4.3 ครูอาจารย์พิเศษ หมายถึง บรรพชิตและฆราวาสที่ปฏิบัติหน้าที่การสอน ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ แต่ไม่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้ว่าราชการ จังหวัด

5. ขนาดโรงเรียน หมายถึง ความใหญ่-เล็ก ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม ซึ่งพิจารณา จากจำนวนครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานอยู่ในเวลาที่รวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

5.1 โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่มีครูผู้สอนตั้งแต่ 1-5 คน (ตามหลักเกณฑ์ในแบบรายงานข้อมูล จ.1, ร.1)

5.2 โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่มีครูผู้สอนตั้งแต่ 6-10 คน (ตามหลักเกณฑ์ในแบบรายงานข้อมูล จ.1, ร.1)

5.3 โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่มีครูผู้สอนตั้งแต่ 11 คนขึ้นไป (ตามหลักเกณฑ์ในแบบรายงานข้อมูล จ.1, ร.1)

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้ารวบรวมเอกสารเกี่ยวกับความหมายของหลักสูตร ความสำคัญของหลักสูตร การบริหาร และกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ตามลำดับ ดังนี้

ความหมายของหลักสูตร

สิ่งสำคัญในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา คือ งานการบริหารหลักสูตร โดยหลักสูตรจะเป็นตัวกำกับงานวิชาการและการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา ผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษาในฐานะผู้นำหลักสูตรไปใช้ จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องรู้จักและเข้าใจตัวหลักสูตรเป็นอย่างดี เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการบริหารจัดการหลักสูตรและการใช้หลักสูตรให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งหน่วยงานทางการศึกษาและนักวิชาการได้เสนอความหมายของหลักสูตรไว้ดังนี้

กรมวิชาการ (2534: 1) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรเป็นแผนแม่บทในการกำหนดขอบข่ายความรู้ ความสามารถ และมวลประสบการณ์เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาแก่เยาวชนของชาติในวัยต่างๆ ส่วน วิชัย ดิษฐระ (2535: 19) ได้รวบรวมแนวความคิดของนักการศึกษาทั้งของไทยและต่างประเทศ โดยให้ความหมายของหลักสูตรไว้สรุปได้ ดังนี้

- 1) หลักสูตร คือ กลุ่มวิชาหรือประสบการณ์ที่กำหนดไว้ให้ผู้เรียนภายใต้คำแนะนำของโรงเรียน
- 2) หลักสูตร คือ สิ่งประกอบด้วยประสบการณ์ในการเรียนทั้งหมด ซึ่งนักเรียนพึงได้รับจากโรงเรียน
- 3) หลักสูตร คือ การจัดรายวิชาทั้งหมด กิจกรรม และประสบการณ์ต่าง ๆ ซึ่งนักเรียนได้รับภายใต้การดูแล และแนะนำของโรงเรียน ไม่ว่าจะกิจกรรมหรือประสบการณ์นั้นจะเป็นในหรือนอกโรงเรียน
- 4) หลักสูตร คือ ชุดของความตั้งใจเกี่ยวกับโอกาสในการจัดให้คนได้รับการศึกษาร่วมกับคนอื่น และสิ่งอื่น ๆ ในระยะเวลาและเนื้อหาที่จัดไว้แน่นอน
- 5) หลักสูตร คือ ประสบการณ์ทุก ๆ อย่างที่โรงเรียนจัดให้แก่นักเรียน
- 6) หลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ทั้งหลายที่จัดให้เด็กได้เรียนเนื้อหา วิชา ทักษะ ทักษะ พฤติกรรม กิจกรรม สิ่งแวดล้อม เมื่อประมวลกันเข้าแล้วก็เป็นประสบการณ์ที่ผ่านเข้าไปในการรับรู้ของเด็ก
- 7) หลักสูตร คือ สิ่งประกอบด้วยแผนแม่บท เอกสาร วัสดุอุปกรณ์

การเรียนรู้ กิจกรรม การเรียน และการประเมินผล 8) หลักสูตร คือ โปรแกรมการศึกษาซึ่งประกอบด้วย โปรแกรมการเรียน โปรแกรมกิจกรรม โปรแกรมแนะแนว 9) หลักสูตร คือ ประมวลความรู้และประสบการณ์ทั้งหลายที่สอดคล้องกับเหตุการณ์ปัจจุบัน และตามแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อใช้ภายใน หรือนอกสถานศึกษา โดยคาดหวังให้ผู้เรียนพัฒนาไปตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้

สุรทิน นาราภิรมย์ (2536: 6) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ทั้งหมดที่โรงเรียนจัดให้นักเรียน ทั้งประสบการณ์ในและนอกห้องเรียน ทั้งนี้เพื่อให้ นักเรียนได้รับความรู้ ทักษะคติ และทักษะที่สำคัญแก่ชีวิต ความหมายของหลักสูตรนี้มีนัยอันกว้างขวาง คือ การที่ครูสอนหนังสือ การให้เด็กค้นคว้า การให้เด็กไปทัศนศึกษา ให้เด็กรวมกลุ่มอภิปราย คิดค้นแก้ปัญหา หรือทำงานร่วมกัน ตลอดจนให้เด็กฝึกงาน ก็เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร เช่นเดียวกับที่ อุกฤษ บุญประเสริฐ (2540: 7-8) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า หลักสูตรเป็นสิ่งที่ผู้เรียนพึงได้รับ ได้เรียนรู้จากการจัดมวลประสบการณ์ และกิจกรรมให้แก่ นักเรียนให้มีความรู้ พัฒนาสติปัญญา ความสามารถ โดยจัดอย่างมีกระบวนการที่เหมาะสม จนผู้เรียนพัฒนาตนเองให้มีคุณสมบัติตามที่สังคมต้องการ

อมรา เล็กเริงสินธุ์ (2540: 7) ที่ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร คือ เอกสารที่บรรจุแผนงานหรือโครงการและเนื้อหากิจกรรมต่างๆ ที่จัดให้แก่ผู้เรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียน ทั้งในด้านความรู้ ทักษะคติ และพฤติกรรมต่างๆ อันพึงปรารถนาของสังคมนั้นๆ อันจะทำให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข โดยแผนงาน หรือโครงการนั้นๆ จะต้องมียุทธศาสตร์ที่สมบูรณ์ คือ มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน การกำหนดเนื้อหาสาระประสบการณ์ที่มีคุณค่าต่อผู้เรียน มีแนวทางการดำเนินงาน

ธำรง บัวศรี (2540: 2) ให้ความหมายของหลักสูตรว่า หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ต่างๆ อย่างที่โรงเรียนจัดให้แก่ นักเรียน ส่วน ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543: 25) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ 3 ประการ คือ 1) หลักสูตรเป็นศาสตร์ที่มีทฤษฎี หลักการและการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามที่ยุทธศาสตร์ที่มุ่งหมายไว้ 2) หลักสูตรเป็นระบบในการจัดการศึกษาโดยมีปัจจัยนำเข้า ได้แก่ ครู นักเรียน วัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่ กระบวนการ ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลผลิต ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ ความสำคัญทางการเรียน ความสำเร็จการศึกษา 3) หลักสูตรเป็นแผนการจัดการเรียนการสอน ที่มุ่งประสงค์จะอบรมฝึกฝนเรียนรู้ให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ

ส่วน กรมวิชาการ (2545: 5) กล่าวถึงหลักสูตรและให้ความหมายของหลักสูตรว่า สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่จัดการศึกษา เป็นแหล่งของการแสวงหาความรู้ จึงต้องมีหลักสูตรเป็นของตนเอง นั่นคือมีหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งครอบคลุมภารกิจการจัดการศึกษาทุกด้าน หลักสูตรสถานศึกษาจึงประกอบด้วย การเรียนรู้ทั้งมวลและประสบการณ์อื่น ๆ ที่สถานศึกษาแต่ละแห่งวางแผนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ซึ่งเกิดจากการมีส่วนร่วมของบุคลากร และผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยให้ความหมายหลักสูตรสถานศึกษาว่าเป็นแผนหรือแนวทางหรือ

ข้อกำหนดของการจัดการศึกษาที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ โดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน รวมถึงลำดับขั้นของมวลประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคม และโลกอย่างมีความสุข

กูด (พระมงคล มหاناโม ดบขุนทด. 2547: 12; อ้างอิงจาก Good. 1977: 149) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ 3 ประการด้วยกัน คือ ประการแรก หลักสูตร คือ เนื้อหาวิชาที่จัดไว้เป็นระบบให้ผู้เรียนได้ศึกษาเพื่อให้จบชั้นหรือรับประกาศนียบัตรในหมวดวิชาที่สำคัญ เช่น หลักสูตรสังคมศึกษา หลักสูตรพลานามัย หลักสูตรศิลปศึกษา เป็นต้น ประการที่สอง หลักสูตร คือ ค่าโครงทั่วไปของเนื้อหา หรือสิ่งเฉพาะที่โรงเรียนจะต้องสอนและจัดให้กับเด็ก เพื่อให้เด็กมีความรู้จนจบชั้น หรือได้รับประกาศนียบัตรเพื่อให้สามารถเข้าเรียนต่อในทางอาชีพต่อไป และประการสุดท้าย หลักสูตร คือ การจัดประสบการณ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งนักเรียนได้เรียนภายใต้การแนะนำของโรงเรียนหรือสถานศึกษา ความหมายข้อนี้หมายถึงหลักสูตรทั้งฉบับซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาวิชาส่วนหนึ่ง และการจัดประสบการณ์ให้อีกส่วนหนึ่ง

เบลล็อก (พระมงคล มหاناโม ดบขุนทด. 2547: 15; อ้างอิงจาก Bellock. 1977: 5) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์เรียนรู้ที่ได้วางแผนไว้อย่างดี และขึ้นอยู่กับการสอน เพราะประสบการณ์ที่จะเกิดขึ้นได้ ก็ต่อเมื่อมีสัมพันธระหว่างผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อม ส่วนทาบ (พระมงคล มหاناโม ดบขุนทด. 2547: 12; อ้างอิงจาก Taba. 1978: 12) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง ประมวลประสบการณ์ต่างๆ ที่โรงเรียนและครูผู้สอนจัดขึ้น เพื่อให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามลักษณะที่ต้องการและให้ถึงจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ เทนเนอร์และเทนเนอร์ (พระมงคล มหاناโม ดบขุนทด. 2547: 12; อ้างอิงจาก Tanner and Tanner. 1995: 191) ให้นิยามหลักสูตรว่า หมายถึง การร่วมมือกันในการสร้างสรรค์ความรู้ที่สัมพันธ์กับความสามารถของผู้เรียนในการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ของตนเอง

สำหรับในยุคปัจจุบันที่มีการพัฒนา ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง หลักสูตรในวงการศึกษามาโดยตลอด โดยเฉพาะการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวถึงหลักสูตรในเอกสารแนวทางการดำเนินงานปฏิรูปการเรียนการสอน ว่าหลักสูตรนั้นประกอบด้วย สารการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ที่แสดงคุณภาพผู้เรียนเมื่อเรียนจบ 12 ปี และเมื่อจบแต่ละช่วงชั้นของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ และจำนวนเวลาเรียนเป็นโครงสร้างอย่างกว้างๆ โดยสถานศึกษาต้องนำโครงสร้างดังกล่าวนี้ไปจัดทำเป็นหลักสูตรสถานศึกษา โดยคำนึงถึงสภาพปัญหา ความพร้อม เอกลักษณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

จากความหมายของหลักสูตรที่กล่าวมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน รวมกับประสบการณ์ของผู้วิจัยในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามแนวทางหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จึงสรุปความหมายของหลักสูตรได้ว่า หลักสูตร หมายถึง เอกสารที่เป็นแม่บทในการกำหนดขอบข่ายของการจัดการศึกษาและการเรียนการสอน

ตั้งแต่การกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้าง เวลาในการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง หน่วยการเรียนรู้ ขอบข่ายด้านความรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ประสพการณ์ พร้อมกับการจัดประสพการณ์ให้แก่ผู้เรียนทั้งในและนอกโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนา เปลี่ยนพฤติกรรมตามความมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนด

ความสำคัญของหลักสูตร

หลักสูตรถือเป็นหัวใจของการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเปรียบได้กับหางเสือที่คอยกำหนด ทิศทางให้การเรียนการสอนเป็นไปตามความมุ่งหมายทางการศึกษา โดยมีผู้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้แตกต่างกัน ดังนี้

ทัศนีย์ ศุภเมธี (2533: 43) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรว่าหลักสูตรมีความสำคัญ ดังต่อไปนี้ 1) หลักสูตรเป็นแนวทางให้บุคคลผู้ทำหน้าที่รับผิดชอบ และที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานำไปปฏิบัติ 2) หลักสูตรเป็นเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา ใช้ควบคุมระบบการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาในระดับต่างๆ 3) หลักสูตรเป็นแผนการดำเนินงานของผู้บริหาร การศึกษาที่จะต้องอำนวยความสะดวกให้การดำเนินงานด้านการเรียนการสอน ตลอดจนการประเมินผลให้เป็นไปตามนโยบายในการจัดการศึกษาของรัฐ 4) หลักสูตรเป็นแนวทางไปสู่ทางปฏิบัติของครู เพราะหลักสูตรจะเสนอแนะจุดหมาย การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียนการสอนซึ่งครูควรปฏิบัติอย่างจริงจัง 5) หลักสูตรเป็นเครื่องมือของรัฐในอันที่จะพัฒนาคน 6) หลักสูตรซึ่งบ่งบอกถึงความเจริญของชาติ ชาติที่มีหลักสูตรเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของสังคม ประเทศชาติก็จะได้คนที่มีคุณภาพ 7) หลักสูตรเป็นตัวกำหนดแนวทางการให้ความรู้ ทักษะ เจตคติ ตลอดจนความสามารถของผู้เรียนที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคม อันเป็นการพัฒนากำลังคนไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติให้ได้ผลดี

ส่วน อัมภา บุญช่วย (2537: 17-18) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรมีความสำคัญที่จะสรุปได้ดังต่อไปนี้ 1) เป็นเอกสารของทางราชการ หรือ เป็นบัญญัติของรัฐบาลเพื่อให้บุคคลที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษาปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นสถาบันการศึกษาของรัฐหรือเอกชนดังนั้น หลักสูตรจึงเป็นเสมือน “คำสั่ง” หรือ “ข้อบังคับ” ของทางราชการชนิดหนึ่งนั่นเอง 2) เป็นเกณฑ์มาตรฐานทางการศึกษาเพื่อควบคุมการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาระดับต่างๆ รวมทั้งเป็นเกณฑ์มาตรฐานอย่างหนึ่ง ในการที่จะจัดสรรงบประมาณบุคลากร อาคารสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษาของรัฐบาลให้แก่โรงเรียน 3) เป็นแผนการดำเนินงานของนักบริหาร การศึกษา ที่จะต้องอำนวยความสะดวก และติดตามประเมินผลให้เป็นไปตามนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาล 4) เป็นแผนการปฏิบัติงานหรือเครื่องนำทางในการปฏิบัติงานของครู

เพราะหลักสูตรจะเสนอแนะจุดมุ่งหมาย การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และประเมินผลการเรียน การสอน ซึ่งครูควรจะปฏิบัติอย่างจริงจัง 5) เป็นเครื่องมือของรัฐในอันที่จะพัฒนาคน และพัฒนา กำลังคน ซึ่งจะเป็นตัวจักรที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่ง ชาติดตามแผนของรัฐบาล 6) เป็นเครื่องชี้ถึงความเจริญของชาติ เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน ถ้าประเทศชาติ ใดมีหลักสูตรที่เหมาะสม ทันสมัย และมีประสิทธิภาพก็จะทำให้คนในประเทศของตนมีคุณภาพ

นอกจากนี้ยังมี ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543: 23) ที่ได้อธิบายในทำนองเดียวกัน ว่า หลักสูตรเป็นหลักและหัวใจของการจัดการเรียนการสอน เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของการศึกษา ความเข้าใจในเรื่องของหลักสูตรและการเรียนการสอนจะทำให้การจัดการศึกษาดำเนินไปด้วยดี ทั้งแก่ตัวผู้เรียนเอง ช่วยให้ผู้ครรมีทิศทาง และสิ่งกำหนดในการสอน หลักสูตรจึงมีความสำคัญเป็น แผนยุทธศาสตร์ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จที่ต้องการ เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของครูที่จะจัด ประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้มีความรู้ ทักษะ ความประพฤติ มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ

จากที่กล่าวมาทั้งหมด ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า หลักสูตรมีความสำคัญต่อการจัดการเรียน การสอนเป็นอย่างมาก หลักสูตรเปรียบเสมือนหัวใจของการจัดการศึกษา เป็นเอกสารของทางราชการ เป็นมาตรฐานในการจัดการศึกษา เป็นแผนในการดำเนินการของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นเครื่องอำนวยความสะดวกในการติดตามผลในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เป็นการจัดผู้เรียนให้ได้มีความรู้ เจตคติทักษะ และพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนได้รู้เท่าทันต่อยุคต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก

การบริหารและกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2538: 174) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารหลักสูตร หมายถึง การวางแผนการควบคุม การกำกับดูแล การจัดระบบข้อมูล เกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียน การสอน โครงการวิชาการที่สถานศึกษาจัดขึ้น เพื่อส่งเสริมการใช้หลักสูตรการสอน โดยสอดคล้องกับ การพัฒนาผู้เรียน ในทำนองเดียวกัน วชิรี บูรณสิงห์ (2543: 17) ได้ให้ความหมายของการบริหาร หลักสูตร ไว้ว่า หมายถึง การจัดการและการดำเนินการควบคุมดูแล ส่งเสริม และสนับสนุน ให้การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษาให้ตอบสนองต่อจุดหมาย หรือจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยใช้ทรัพยากรการบริหารที่มีอยู่อย่างจำกัดในสถานศึกษา ให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพ สูงสุด ส่วน ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543: 43) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร ว่า การบริหารหลักสูตร หมายถึง กระบวนการบริหารงานการใช้หลักสูตรแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ การเตรียมการหลักสูตร การดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตร และการประเมินผลหลักสูตร สำหรับ กรมวิชาการ (2545: 7) อธิบายการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษาว่า ผู้บริหารและครูต้องทำหน้าที่ บริหารหลักสูตร ซึ่งหมายถึงการสร้าง การใช้ และการปรับปรุงหลักสูตร และเมื่อสร้างหลักสูตรแล้วใน ขั้นต่อไปเป็นการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งต้องมีกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อการใช้หลักสูตร อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับกระบวนการบริหารหลักสูตร ช่าง บั๋วศรี (2531: 276) ได้กล่าวว่า กระบวนการบริหารหลักสูตรมี 4 ขั้นตอน คือ การวางแผนการนำหลักสูตรไปใช้ การเตรียมการก่อนการนำหลักสูตรไปใช้ การตรวจสอบความพร้อม และการบริหารงานการใช้หลักสูตร ส่วนกรมสามัญศึกษา (2535: 1-16) ได้เสนอแนวทางกระบวนการบริหารหลักสูตรไว้ 5 ประการ คือ การเตรียมการใช้หลักสูตร การดำเนินการใช้หลักสูตร การสนับสนุนการใช้หลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การนิเทศ และการติดตามผลการใช้หลักสูตร

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543: 44-49) ได้กล่าวถึงกระบวนการบริหารหลักสูตรไว้ว่า กระบวนการบริหารงานสามารถแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นเตรียมการ เป็นการวางแผนการใช้หลักสูตรโดยการเตรียมการล่วงหน้าก่อนเปิดหลักสูตร การวางแผนการใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบ ซึ่งการเตรียมเกี่ยวกับหลักสูตร คือ การตรวจสอบหลักสูตรแม่บทก่อนนำไปใช้ การประชาสัมพันธ์หลักสูตร การเตรียมความพร้อม การจัดทำโครงการการสอน การตรวจสอบความพร้อมของผู้เรียน การตรวจสอบการยอมรับจากสังคม การจัดโครงสร้างของหน่วยงาน 2) ขั้นดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตร เป็นการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งจะมีทั้งฝ่ายปฏิบัติและสนับสนุน ตลอดจนฝ่ายควบคุมการใช้หลักสูตร การดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร คือ การประชุมครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร การปฐมนิเทศนักเรียน การจัดทำคู่มือครู การจัดทำตารางสอนการจัดครูเข้าสอน การจัดส่งอำนวยความสะดวก การฝึกงาน 3) การประเมินผลการเรียนการสอนตามหลักสูตร วัตถุประสงค์ของการประเมินผลเพื่อจะพิจารณาว่าตรงกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร หรือเพื่อจะได้ใช้ในการตัดสินใจเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับหลักสูตร

ส่วนกรมวิชาการ (2545: 7) ได้กล่าวถึงการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาว่า ประกอบด้วย 7 ภารกิจ ได้แก่ ภารกิจที่หนึ่ง การเตรียมความพร้อม ภารกิจที่สอง การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ภารกิจที่สาม การวางแผนดำเนินการใช้ ภารกิจที่สี่ การดำเนินการบริหารหลักสูตร (ใช้หลักสูตร) ภารกิจที่ห้า การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ภารกิจที่หก การสรุปผลการดำเนินงาน และภารกิจที่เจ็ด การปรับปรุงพัฒนาการเตรียมความพร้อม

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจศึกษาปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในภารกิจที่กรมวิชาการ (2545: 7) ได้กำหนดกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรไว้ภายใต้ห้าภารกิจเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากการประมวลเนื้อหาสาระเกี่ยวกับเรื่องนี้ รวมกับแนวคิดของนักการศึกษาคนอื่น ๆ ได้ให้เนื้อหาสาระที่คล้ายคลึงกันเพียง 5 ภารกิจเท่านั้น ส่วนภารกิจที่หก การสรุปผลการดำเนินงาน และภารกิจที่เจ็ด การปรับปรุงพัฒนา มีเนื้อหาสาระที่กล่าวไว้น้อย จึงไม่นำมาเป็นประเด็นในการศึกษาในครั้งนี้ แต่จะประยุกต์รวมภารกิจที่หกและเจ็ดไว้ในภารกิจที่ห้า สำหรับกระบวนการบริหารหลักสูตร ทั้งห้าภารกิจตามแนวคิดของนักการศึกษาต่าง ๆ ที่ได้นำมาประมวลรวมกับที่กรมวิชาการ (2545: 7) ได้กำหนดไว้มีดังรายละเอียดต่อไปนี้

ภารกิจที่หนึ่ง การเตรียมความพร้อม หมายถึง การวางแผนการใช้หลักสูตร โดยต้องเตรียมการล่วงหน้าก่อนนำหลักสูตรไปใช้ การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา เป็นภารกิจหนึ่งของการบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษา ที่ผู้บริหารและครูผู้สอน ตลอดจนบุคลากรที่เกี่ยวข้องจะต้องดำเนินการเพื่อเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2543: 61) มีดังนี้

1. สร้างความตระหนักให้แก่บุคลากรของสถานศึกษา ประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียน เพื่อให้เห็นความสำคัญ หรือความจำเป็นที่ต้องร่วมมือกันบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา
2. ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการของสถานศึกษา ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษา-ขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544
3. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียน ได้รับทราบ และให้ความร่วมมือในการบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษา
4. จัดทำข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาให้เป็นระบบ
5. จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาหรือธรรมนูญสถานศึกษา
6. พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำความรู้ไปใช้จัดทำสาระหลักสูตรของหลักสูตรสถานศึกษา

กรมวิชาการ (2545: 7) ได้กล่าวไว้ว่า การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาเป็นภารกิจที่ผู้บริหารและครูผู้สอน ตลอดจนบุคลากรที่เกี่ยวข้องจะต้องดำเนินการเพื่อเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา มีดังนี้

1. สร้างความตระหนักให้แก่บุคลากรของสถานศึกษา ประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียน เพื่อให้เห็นความสำคัญ หรือความจำเป็นที่ต้องร่วมมือกันบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษา
2. ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการของสถานศึกษา ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษา-ขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544
3. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงาน/องค์กรในชุมชน ทุกฝ่ายได้รับทราบ และให้ความร่วมมือในการบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษา
4. จัดทำข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาให้เป็นระบบ
5. จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาหรือธรรมนูญสถานศึกษา
6. พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำความรู้ไปใช้จัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนเพื่อเตรียมการจัดปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงาน การใช้หลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่ การสร้างความตระหนักให้แก่บุคลากร การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา การดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตร การจัดทำระบบสารสนเทศของสถานศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์หลักสูตรกับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

ภารกิจที่สอง การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง สถานศึกษาต้องสร้าง หลักสูตรของตนเองที่เรียกว่า หลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารและครูต้องทำหน้าที่เป็นผู้พัฒนาหลักสูตร นั่นคือ การสร้าง การใช้ และการปรับปรุงหลักสูตร กรมวิชาการ (2545: 28-43) กำหนดไว้ว่า การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. สถานศึกษาต้องจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาอันประกอบด้วย การเรียนรู้ทั้งหมด และประสบการณ์อื่น ๆ ที่สถานศึกษาแต่ละแห่งวางแผนเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยจะต้องจัดทำสาระการเรียนรู้ทั้งรายวิชาที่เป็นพื้นฐาน และรายวิชาที่นักเรียนต้องการเรียนเพิ่มเติมเป็นรายปี หรือรายภาค จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์จากมาตรฐานการศึกษา-ขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

2. สถานศึกษาจะต้องทำงานร่วมกับครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น วัด หน่วยงาน สถานศึกษา ทั้งภาครัฐและเอกชนในท้องถิ่น เพื่อให้เกิดผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสองประการ ซึ่งจุดมุ่งหมายทั้งสองประการนี้ให้แนวทางที่สำคัญ ซึ่งสถานศึกษาต้องพัฒนาหลักสูตรภายในบริบทและแนวทางดังนี้

สถานศึกษาควรพัฒนาให้เด็กเกิดความสุข และความเพลิดเพลิน ในการเรียนรู้ เปรียบเสมือนเป็นวิธีการสร้างกำลังใจและเร้าใจให้เกิดความก้าวหน้าแก่ผู้เรียนให้ได้มากที่สุด มีความรู้สูงสุดสำหรับผู้เรียนทุกคน ควรสร้างความเข้มแข็ง ความสนใจ และประสบการณ์ให้ผู้เรียน และพัฒนาความมั่นใจ ให้เรียนและทำงานอย่างอิสระและร่วมใจกัน ควรให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้สำคัญ ๆ ในการอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น ได้ข้อมูลสารสนเทศ และเทคโนโลยีสื่อสาร ส่งเสริมจิตใจที่อยากรู้ อยากเห็น และมีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล

หลักสูตรสถานศึกษาควรส่งเสริมพัฒนาด้านจิตวิญญาณ จริยธรรม สังคมและวัฒนธรรม โดยเฉพาะพัฒนาหลักการในการจำแนกระหว่างถูกและผิด เข้าใจและศรัทธาในความเชื่อของตนเอง ความเชื่อและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ว่ามีอิทธิพลต่อตัวบุคคลและสังคมหลักสูตรสถานศึกษา ต้องพัฒนาหลักคุณธรรมและความอิสระของผู้เรียน และช่วยให้เป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ สามารถช่วยพัฒนาสังคมให้เป็นธรรมขึ้น มีความเสมอภาค ควรพัฒนาความตระหนัก เข้าใจ และยอมรับสภาพแวดล้อมที่ตนดำรงชีวิตอยู่ ยึดมั่นในข้อตกลงร่วมกันต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในระดับส่วนตน ระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับโลก หลักสูตรสถานศึกษาควรสร้างให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเป็นผู้บริโภคที่ตัดสินใจแบบมีข้อมูลและเป็นอิสระ

3. สถานศึกษาต้องจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเศรษฐกิจ ผู้สอนต้องปรับปรุงกระบวนการสอนและการประเมินกระบวนการสอนของตน เพื่อสนองความต้องการของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลง และผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การศึกษาจะเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น ถ้าหลักสูตรมีการปรับปรุงให้เป็นไปตามความต้องการและความจำเป็นตลอดเวลา สถานศึกษาควรดำเนินการจัดทำหลักสูตรดังนี้

3.1 กำหนดวิสัยทัศน์ สถานศึกษาจำเป็นต้องกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อมองอนาคตว่าโลกและสังคมรอบๆ จะเปลี่ยนแปลงอย่างไร และสถานศึกษาจะต้องปรับตัว ปรับหลักสูตรอย่างไรจึงจะพัฒนาผู้เรียนให้เหมาะสมกับยุคสมัย ในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาจะต้องมีวิสัยทัศน์ ซึ่งได้มาจากการมีส่วนร่วมของชุมชน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ผู้เรียน ภาคธุรกิจ ภาครัฐ ในชุมชนร่วมกันกับคณะกรรมการสถานศึกษา แสดงความประสงค์อันสูงส่งหรือวิสัยทัศน์ที่ปรารถนาให้สถานศึกษาเป็นสถาบันพัฒนาผู้เรียน ที่มีพันธกิจหรือภาระหน้าที่ร่วมกันในการกำหนดงานหลักที่สำคัญ ๆ ของสถานศึกษา พร้อมด้วย เป้าหมาย มาตรฐาน แผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการ การติดตามผล ตลอดจนจัดทำรายงานแจ้งสาธารณชน และส่งผลย้อนกลับให้สถานศึกษา เพื่อการปฏิบัติงานที่เหมาะสมตามหลักสูตรของสถานศึกษา และมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของชาติที่กำหนดไว้

3.2 จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจากวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และมาตรฐานการเรียนรู้ที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้ สถานศึกษาจะต้องจัดทำสาระการเรียนรู้จากช่วงชั้นให้เป็นรายปีหรือรายภาค พร้อมกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังไว้ให้ชัดเจน เพื่อให้ครูทุกคนได้นำไปออกแบบการเรียนการสอน การบูรณาการโครงการร่วม เวลาเรียน การมอบหมายงาน/โครงการ แฟ้มสะสมผลงานหรือการบ้าน ที่มีการวางแผนร่วมกันทั้งสถานศึกษา เป็นหลักสูตรสถานศึกษาที่ครอบคลุมภาระงานการจัดการศึกษาทุกด้านของสถานศึกษา

3.3 การกำหนดสาระการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค สถานศึกษานำมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นของกลุ่มสาระต่างๆ จากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมาวิเคราะห์และกำหนดสาระการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังเป็นรายปีหรือรายภาค ทั้งนี้ต้องพยายามกำหนดให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ตามเป้าหมาย และวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาด้วย พิจารณาการจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล พร้อมทั้งการพิจารณาภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น และสามารถกำหนดในลักษณะผสมผสานบูรณาการการจัดเป็นชุดการเรียนรู้แบบยืดหยุ่นหรือจัดเป็นโครงการได้

3.4 การออกแบบการเรียนการสอน จากสาระการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค สถานศึกษาต้องมอบหมายให้ผู้สอนทุกคนออกแบบการเรียนการสอนโดยคาดหวังว่าผู้เรียนควรจะสามารถทำอะไรได้บ้าง

3.5 การกำหนดเวลาเรียนและการกำหนดหน่วยกิตในการจัดการศึกษาภาคบังคับ 9 ปีนั้น สถานศึกษาต้องตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ผู้เรียนได้

เรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะในการอ่าน การเขียน การคิดเลข การคิดวิเคราะห์ และการใช้คอมพิวเตอร์ ด้วยวิธีการสอนที่ยึดหัวข้อเรื่องจากกลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ หรือสังคมศึกษา เป็นหลักตามความเหมาะสมของท้องถิ่น บูรณาการการเรียนรู้ ด้วยกลุ่มสาระต่าง ๆ เข้ากับหัวข้อเรื่องที่เรียนอย่างสมดุล

3.6 สำหรับแนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาดำเนินไปด้วยดีบรรลุตามที่คาดหวัง จึงกำหนดแนวทางการดำเนินงานดังนี้

3.6.1 การจัดทำสาระของหลักสูตร

3.6.1.1 กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค โดยวิเคราะห์มาจากมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่กำหนดไว้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยระบุถึงความรู้ความสามารถของผู้เรียน ซึ่งจะเกิดขึ้นหลังจากการเรียนรู้ในแต่ละปีหรือภาคนั้น

3.6.1.2 กำหนดสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค โดยวิเคราะห์จากผลการเรียนรู้ที่คาดหวังในข้อ 3.6.1.1 ให้สอดคล้องกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระ และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น รวมทั้งสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นและของชุมชน

3.6.1.3 กำหนดเวลาและหรือจำนวนหน่วยกิต สำหรับสาระการเรียนรู้รายภาค ทั้งสาระการเรียนรู้พื้นฐานและสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษากำหนดเพิ่มเติมขึ้น

3.6.1.4 จัดทำคำอธิบายรายวิชา โดยการนำผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค รวมทั้งเวลาและจำนวนหน่วยกิตที่กำหนด ตามข้อ 1) 2) และ 3) มาเขียนเป็นคำอธิบายรายวิชา โดยให้ประกอบด้วย ชื่อรายวิชา จำนวนเวลา จำนวนหน่วยกิต มาตรฐานการเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้ของรายวิชานั้น ๆ

3.6.1.5 จัดทำหน่วยการเรียนรู้ โดยการนำเอาสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาคที่กำหนดไว้ไปบูรณาการจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้หน่วยย่อยๆ เพื่อความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ และผู้เรียนได้เรียนรู้ในลักษณะองค์รวม หน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วยประกอบด้วย มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ และจำนวนเวลาสำหรับการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเมื่อเรียนครบทุกหน่วยย่อยแล้ว ผู้เรียนสามารถบรรลุตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี รายภาคของทุกรายวิชาในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ อาจบูรณาการ ทั้งภายในและระหว่างสาระการเรียนรู้ หรือเป็นการบูรณาการเฉพาะเรื่องตามลักษณะสาระการเรียนรู้ หรือเป็นการบูรณาการที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน โดยพิจารณาจากมาตรฐานการเรียนรู้ที่มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน การจัดการเรียนรู้สำหรับหน่วยการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติโครงการอย่างน้อย 1 โครงการ

3.6.1.6 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยวิเคราะห์จากคำอธิบายรายวิชารายปีหรือรายภาค และหน่วยการเรียนรู้ที่จัดทำกำหนดเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนและผู้สอน

3.6.2 การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยวุฒิภาวะ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน โดยคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

3.6.2.1 จัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเกื้อกูลส่งเสริมการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ เช่น การบูรณาการโครงการ องค์ความรู้จากกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นต้น

3.6.2.2 จัดกิจกรรมตามความสนใจ ความถนัดตามธรรมชาติ และความสามารถ ความต้องการของผู้เรียน ชุมชน เช่น ชมรมทางวิชาการต่าง ๆ เป็นต้น

3.6.2.3 จัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกในการทำประโยชน์ต่อสังคม เช่น กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี

3.6.2.4 จัดกิจกรรมประเภทบริการต่าง ๆ เพื่อฝึกการทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม

3.6.2.5 การประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมอย่างเป็นระบบ โดยให้ถือว่าเป็นเกณฑ์ประเมินผลการผ่านช่วงชั้นเรียน

3.6.3 การกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์

สถานศึกษาต้องร่วมกับชุมชนกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม โดยสามารถกำหนดขึ้นได้ตามความต้องการ หรือสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความจำเป็น เพิ่มเติมจากที่กำหนดไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ และในแต่ละภาคเรียนหรือปีการศึกษา ครูผู้สอนต้องจัดให้มีการวัด และประเมินผลรวมด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยเป็นการประเมินเชิงวินิจฉัยเพื่อการปรับปรุงพัฒนาและการส่งต่อ ทั้งนี้ควรประสานสัมพันธ์กับผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง ร่วมกันประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์รายปี/รายภาค นอกจากนี้ในแต่ละช่วงชั้น สถานศึกษาต้องจัดให้มีการวัดและประเมินผลรวมด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนเพื่อทราบความก้าวหน้าและพัฒนาการของผู้เรียน สถานศึกษาจะได้นำไปกำหนดแผนกลยุทธ์ ในการปรับปรุงพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนให้เป็นที่ไปตามเป้าหมายที่กำหนด โดยแนวทางการประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เป็นที่ไปตามที่สถานศึกษากำหนด

3.6.4 การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีรูปแบบ และวิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน โดยให้ผู้สอนนำกระบวนการวิจัยมาผสมผสานหรือบูรณาการใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ สามารถใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติ เริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหา การวางแผนแก้ปัญหาหรือพัฒนา และรายงานผลการเรียนรู้ และนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

จากเนื้อหาสาระที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้ คือ ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวข้อง กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจและเป้าหมายของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ กำหนดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาแต่ละช่วงชั้นและสัดส่วนเวลาเรียน กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และสาระการเรียนรู้รายปี รายภาค จัดทำคำอธิบายรายวิชา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดทำแผนการเรียนรู้ กำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กำหนดสื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้ กำหนดการวัดผลและการประเมินผล บริหารจัดการงบประมาณ อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และบุคลากรให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา

ภารกิจที่สาม การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ซึ่ง ฐวัชชัย ชัยจิรฉายากุล และคณะ (2545: 18) กล่าวว่า iva ว่า การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร มีภารกิจที่ต้องดำเนินการสามส่วน คือ ส่วนที่หนึ่ง การบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น กิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลาย การสอนซ่อมเสริม การประเมินผลตามสภาพจริง เป็นต้น ส่วนที่สอง การบริหารการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น การวางแผนให้ครูทุกคนสามารถแนะแนวผู้เรียนได้ทั้งด้านการศึกษา อาชีพ และปัญหาอื่น ๆ เป็นต้น ส่วนที่สาม การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในและนอกสถานศึกษา การส่งเสริมให้ครูทำวิจัยชั้นเรียน เป็นต้น สำหรับกรมวิชาการ (2545: 25) กล่าวว่าโดยสรุปว่า การวางแผนบริหารจัดการหลักสูตรหรือวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร มีภารกิจที่ต้องดำเนินการ 3 ส่วน คือ 1) การบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น กิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้อย่างหลากหลาย การสอนซ่อมเสริม การประเมินผลตามสภาพจริง เป็นต้น 2) การบริหารการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น การวางแผนให้ครูทุกคนสามารถแนะแนวผู้เรียนได้ทั้งด้านการศึกษา อาชีพ และปัญหาอื่น ๆ เป็นต้น 3) การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในและนอกสถานศึกษา การส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน เป็นต้น ส่วน กรมวิชาการ (2545: 9-10) ได้กำหนดภารกิจวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ได้แก่ การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ จัดหาเลือกใช้ ทำ และพัฒนาสื่อ จัดกระบวนการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน วัดผลและประเมินผลแนะแนว วิจัยเพื่อพัฒนา และนิเทศ กำกับ ติดตาม

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การวางแผนการดำเนินการใช้หลักสูตรเป็นกระบวนการก่อนการดำเนินการใช้หลักสูตรปฏิบัติจริง ซึ่งเป็นการดำเนินการเลือกวิธีปฏิบัติจากแนวคิดต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่การปฏิบัติว่า จะทำอะไร จะทำที่ไหน จะทำอย่างไร และจะให้ใครทำการกำหนดขั้นตอนรายละเอียดของงาน อันจะเป็นเครื่องช่วยให้การทำงาน มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ได้แก่ การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ จัดหา เลือกใช้ ทำและพัฒนาสื่อ จัดกระบวนการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน วัดผลและประเมินผล การแนะแนว การวิจัยเพื่อพัฒนา และการนิเทศ กำกับ ติดตาม

ภารกิจที่สี่ การดำเนินการบริหารหลักสูตร หมายถึง การดำเนินการใช้หลักสูตร เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องจากการเตรียมความพร้อม ซึ่งเป็นกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ใน โรงเรียน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนบังเกิดผลแก่ผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้ กระบวนการเรียนการสอนเป็นส่วนสำคัญยิ่งในการใช้หลักสูตร (กรมสามัญศึกษา. 2535: 51) ส่วน สังต์ อุทรานันท์ (2532: 263-271) กล่าวว่า การดำเนินการใช้หลักสูตรหรือการนำหลักสูตรไปใช้ เป็นการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน การใช้หลักสูตรจะมีงานหลัก 3 ลักษณะ คือ 1) งานบริหารและบริการหลักสูตรจะเกี่ยวข้องกับการเตรียมบุคลากร การจัดครูเข้าทำการสอนตามหลักสูตร การบริหารและบริการวัสดุหลักสูตร การบริหารหลักสูตรภายในโรงเรียน 2) การดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร ประกอบด้วย การปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น การจัดทำแผนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 3) งานสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร ประกอบด้วย การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร และตั้งศูนย์บริการเพื่อสนับสนุน และส่งเสริมการใช้หลักสูตร คล้ายกับ สุนีย์ ภูพันธ์ (2546: 220) ได้ให้ความหมายของการนำหลักสูตรไปใช้ว่า การนำหลักสูตร เป็นการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน ซึ่งมีงานหลักสามลักษณะ คือ 1) การบริหารและบริการหลักสูตร ได้แก่ การจัดครูเข้าสอนตามหลักสูตร การบริการวัสดุหลักสูตร และการบริการหลักสูตรภายในโรงเรียน 2) การดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร ได้แก่ การปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น การจัดทำแผนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน 3) การสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร ได้แก่ การจัดงบประมาณ การใช้อาคารสถานที่ การอบรมเพิ่มเติมระหว่างการใช้หลักสูตร และการจัดตั้งศูนย์วิชาการเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร วิชัย ดิสสระ (2535: 97) ได้กล่าวไว้ว่า การดำเนินการใช้หลักสูตร หมายถึง กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดหมายของหลักสูตร และการใช้หลักสูตรจะมีประสิทธิภาพมากน้อยแค่ไหน ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบสามประการ คือ การเตรียมครู บทบาทของผู้บริหาร และการสอนของครู และจากการรายงานการประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรของประเทศในภูมิภาคเอเชีย อะพิด (อุทัย บุญประเสริฐ. 2540: 18; อ้างอิงจาก APEID. 1977: 3) กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้มีความหมายครอบคลุมตั้งแต่การพัฒนาหลักสูตรไปจนถึงการอบรมครูให้เป็นผู้มีสมรรถนะที่จำเป็น พร้อมทั้งจะนำหลักสูตรไปใช้ได้ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

จากความหมายของการดำเนินการบริหารหลักสูตร หรือการดำเนินการใช้หลักสูตร สรุปได้ว่า หมายถึง การดำเนินงานการดำเนินการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ตั้งแต่การเตรียมบุคลากร อาคาร สถานที่ วัสดุอุปกรณ์สภาพแวดล้อม และการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน รวมถึงการดำเนินการโดยการประเมินคุณภาพภายใน การประเมินคุณภาพภายนอก และการรายงานผล

ภารกิจที่ห้า การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตร หมายถึง การแนะนำ และควบคุม ตลอดจนการประเมิน ทั้งนี้เพื่อให้ครูใช้หลักสูตรได้อย่างถูกต้อง รวมถึง

การดูแล ช่วยเหลือให้บุคคลไปปรับปรุงวิธีการทำงานเพื่อให้งานมีคุณภาพได้ผลตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ (สังต์ อุทรานันท์. 2532: 268) และให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า การนิเทศการใช้หลักสูตร หมายถึง การที่หน่วยงานส่วนกลางในฐานะผู้พัฒนาหลักสูตรส่งเจ้าหน้าที่ไปให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรเพิ่มเติม หรือผู้บริหารโรงเรียนในฐานะหัวหน้าหน่วยผู้ใช้หลักสูตรให้คำแนะนำช่วยเหลือครูในการใช้หลักสูตรด้วยตนเอง หรือประสานงานขอความช่วยเหลือจากผู้ทรงคุณวุฒิ มาให้ความรู้แก่ครู โดย กรมวิชาการ (2543: 82) กำหนดไว้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรจัดให้มีระบบนิเทศทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน การจัดระบบการนิเทศที่ดีจะช่วยให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร และสามารถนำหลักสูตรไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วนสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2532: 6) ได้กล่าวถึง การกำกับติดตาม ไว้ว่า การกำกับ ติดตาม เป็นการดูแลตรวจสอบว่าได้มีการดำเนินการในส่วนต่าง ๆ เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรถูกต้องหรือไม่ และกรมวิชาการ (2543: 83) กำหนดไว้ว่า การติดตามที่สำคัญ ได้แก่ การติดตามตรวจสอบตามจุดปฏิบัติอย่างต่อเนื่องระหว่างการใช้หลักสูตร การเก็บข้อมูลการใช้หลักสูตร จะทำให้ครูใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ กระตือรือร้น เอาใจใส่ และระมัดระวังในการปฏิบัติ นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536: 11) บันทึกเพิ่มเติมว่า การใช้หลักสูตรนั้น ผู้บริหารโรงเรียนควรติดตาม กำกับ ดูแล อย่างสม่ำเสมอใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการติดตาม เช่น การให้รายงานเป็นระยะ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การจดบันทึกรวบรวมรายงานไว้เป็นหลักฐาน และการนำผลการติดตามไปปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงาน ส่วนการประเมินผลการใช้หลักสูตร กรมวิชาการ (2534: 1) นิยามว่าการประเมินผลการใช้หลักสูตร หมายถึง การตรวจสอบการใช้หลักสูตรเพื่อหาข้อสรุปว่า การใช้หลักสูตรประสบความสำเร็จหรือไม่มีปัญหาอุปสรรคอะไร ที่ทำให้หลักสูตรไม่ประสบความสำเร็จตามที่คาดหวัง และจะมีแนวทางแก้ไขอย่างไร เพื่อให้การใช้หลักสูตรประสบผลสำเร็จ หรือเป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับหลักสูตร เพื่อนำมาตัดสินค่า หรือคุณภาพของหลักสูตรนั้น ส่วน วิชัย วงษ์ใหญ่ (2538: 192) ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ว่า การประเมินหลักสูตร เป็นการพิจารณาเกี่ยวกับคุณค่าของหลักสูตร โดยใช้ผลจากการวัดในแง่มุมต่าง ๆ ของสิ่งที่ประเมิน เพื่อนำมาพิจารณาร่วมกัน และสรุปว่าจะให้คุณค่าของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมาเป็นอย่างไร มีคุณภาพดีหรือไม่เพียงใด หรือได้ผลตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดหรือไม่ มีส่วนใดที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข และทาบ (อุทัย บุญประเสริฐ. 2540: 18; อ้างอิงจาก Taba. 1978: 310) ได้กล่าวไว้ว่า การประเมินหลักสูตร กระทำขึ้นเพื่อศึกษากระบวนการต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ว่ามีการเปลี่ยนแปลงใดบ้างที่สอดคล้องหรือขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา การประเมินดังกล่าวจะครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมดของหลักสูตรและกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ จุดประสงค์ ขอบเขตของเนื้อหาสาระ คุณภาพของผู้เรียน ความสัมพันธ์ของวิชาต่าง ๆ การใช้สื่อและวัสดุการสอน เป็นต้น

จากเอกสารที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล การใช้หลักสูตร หมายถึง การดำเนินงานด้านการแนะนำ ควบคุม ดูแล และประเมินผลการใช้หลักสูตร เพื่อให้การดำเนินการใช้หลักสูตรเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ได้แก่ การแต่งตั้ง คณะกรรมการ วางแผน การนิเทศ สร้างเครื่องมือ ดำเนินการนิเทศ รวบรวม วิเคราะห์และสรุปผลและรายงาน ในที่นี้รวมถึง การประเมินผลการใช้หลักสูตร สรุปผลการใช้หลักสูตร ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร และจัดการรายงานประเมินผล เพื่อเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ให้ผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชนได้รับทราบ และนำผลการประเมินไปใช้ในการวางแผน ปรับปรุงการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจหาทางเลือกที่ดีกว่าต่อไป

จากที่กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับการบริหารและกระบวนการบริหารหลักสูตร พอสรุปได้ว่าการบริหารหลักสูตรหรือกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร หมายถึง กระบวนการใช้หลักสูตร โดยอาศัยกระบวนการทางการบริหารเพื่อให้การนำหลักสูตรไปใช้บรรลุผลและมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเตรียมความพร้อม การจัดทำหลักสูตร การวางแผนการใช้ การใช้หลักสูตร การควบคุม นิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล รายงาน การใช้หลักสูตร การปรับปรุง การพัฒนาหลักสูตรมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุดในการเรียน การสอนให้ผู้เรียนได้เกิดทักษะ เจตคติ ความรู้ และประสบการณ์แก่ผู้เรียน เพื่อการดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างสมบูรณ์

การจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

ประวัติและความเป็นมา

การศึกษาของพระสงฆ์ในประเทศไทย ในชั้นแรกเป็นการศึกษาภาษาบาลีเพื่อการอ่าน แปลพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา และโยชนา¹ ต่างๆ เนื่องจากคัมภีร์เหล่านั้นเขียนขึ้นด้วยภาษาบาลี การศึกษาของพระสงฆ์ได้มีวิวัฒนาการการจัดการศึกษามาเป็นลำดับ จนถึงการปฏิรูปในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของการศึกษาบาลี และการศึกษาของพระสงฆ์ เมื่อโรงเรียนแห่งแรกถูกตั้งขึ้นที่วัดมหารณพาราม และเมื่อพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับถูกประกาศใช้ การศึกษาถูกแยกออกจากศาสนา เด็กไทยเข้าสู่ระบบโรงเรียน มีการจัดตั้งโรงเรียนที่วัดมหาธาตุ และวัดบวรนิเวศวิหาร เพื่อจัดการเรียนการสอนภาษาบาลีตามหลักสูตร และวิธีการเรียนการสอนแบบใหม่ที่ใช้ภาษาไทย และเรียนจากคัมภีร์บาลี ที่จัดพิมพ์ขึ้นแทนการเรียนจากคัมภีร์ใบลาน รวมทั้งสอบด้วยวิธีเขียนแทนการสอบปากเปล่า

¹ โยชนา เป็นชื่อคัมภีร์บาลีประเภทหนึ่ง ซึ่งบอกสัมพันธศัพท์บาลีว่าศัพท์ไหนเข้ากับศัพท์ไหนในต้นฉบับนั้น ๆ

ส่วนวิชาการพระพุทธศาสนาขยายตัวขึ้น โดยมหาเถรสมาคมกำหนดหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกธรรม ตั้งแต่ พ.ศ. 2454 ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อกำหนดความรู้อันแก่นักธรรมแก่สามเณร สำหรับการยกเว้นการเกณฑ์ทหารตามพระราชบัญญัติการเกณฑ์ทหาร ร.ศ.124 (พ.ศ. 2448) ประกอบด้วยวิชาธรรมวิภาค วินัยบัญญัติ พุทธประวัติ และเรียงความแก้กระทู้ โดยใช้แบบเรียนนวโกวาท พุทธศาสนสุภาษิต และพุทธประวัติ กำหนดให้เรียกผู้ที่สอบผ่านองค์นักธรรมตามหลักสูตรนี้ว่า ธรรมชั้นตรี และขยายต่อมาเป็นหลักสูตรนักธรรมชั้นโท และหลักสูตรนักธรรมชั้นเอกครบบริบูรณ์ใน พ.ศ. 2464

การศึกษาของคณะสงฆ์ไทยเข้าสู่ระบบโรงเรียนเมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดให้ตั้งมหาธาตุวิทยาลัย เพื่อจัดการศึกษาแผนกปริยัติธรรมแผนกบาลีเดิมขึ้นใน พ.ศ. 2430 ณ วัดมหาธาตุ โดยมีวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในมาตราที่ 1 ของร่างพระราชบัญญัติมหาธาตุวิทยาลัย ร.ศ. 111 (พ.ศ. 2435) ว่า...มหาธาตุวิทยาลัยนี้ให้ตั้งขึ้นโดยราชูปถัมภ์บำรุงพระบรมพุทธศาสนา เป็นที่สั่งสอนพระบาลีคัมภีร์ พระไตรปิฎก พุทธพจน์ สุภาษิต แก่ภิกษุสามเณร คณะมหานิกาย และคฤหัสถ์ ตามแต่ความมีศรัทธาจะสืบเสาะข้อวัตรปฏิบัติพุทธภาษิต ซึ่งจะได้เป็นคณาจารย์สืบไป

ต่อมาได้ทรงเปลี่ยนนามมหาธาตุวิทยาลัย เป็นมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตามประกาศในพระราชปรารภการเปิดสอนระดับปริญญาใหม่หาวิทยาลัยสงฆ์ ทำให้เกิดช่องว่างทางการศึกษาของคณะสงฆ์ เนื่องจากการศึกษาระดับปริญญาใหม่หาวิทยาลัย ต้องอาศัยพื้นฐานวิชาการหลายสาขาประกอบกัน ขณะที่การศึกษาสงฆ์เป็นการศึกษาเฉพาะวิชาการพระพุทธศาสนา เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยจึงได้จัดแผนกมัธยมขึ้นมา เรียกว่า บาลีมัธยมศึกษา กำหนดให้มีการเรียนบาลี นักธรรม และความรู้ชั้นมัธยม โดยรับผู้ที่สำเร็จระดับประถมศึกษาปีที่ 4

ต่อมาเมื่อโรงเรียนมัธยมศึกษานี้ได้แพร่ขยายออกไปได้ยังต่างจังหวัดหลายแห่ง มีพระภิกษุ และสามเณรเรียนกันมาก ทางคณะสงฆ์โดยองค์การการศึกษา จึงได้กำหนดเรียกโรงเรียนประเภทนี้ใหม่ว่า โรงเรียนบาลีวิสามันตย์สำนักนักเรียนวัด โดยมีคณะสงฆ์มนตรี และกระทรวงศึกษาธิการ ก็ได้ออกกระเบียบกระทรวงให้โรงเรียนบาลีวิสามันตย์สำนักวัดนี้ เปิดการสอนสมทบในชั้นตัวประโยค คือ ชั้นประถมปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา และเมื่อสอบได้แล้วก็ยังคงรับประกาศนียบัตรจากกระทรวงศึกษาธิการอีกด้วย หลักสูตรบาลีวิสามันตย์สำนักนักเรียนนี้ถูกยุบเลิกไปเมื่อ พ.ศ. 2507 เนื่องจากทางการคณะสงฆ์เกรงว่าการศึกษารวมและบาลีจะเสื่อมลง เพราะทางภิกษุสามเณรนิยมเรียนกันมาก เป็นการมุ่งตามวิชาทางโลกมากไป จึงปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีขึ้นใหม่เป็นวิชาบาลี วิชาธรรม และวิชาทางโลก เรียกว่า บาลีศึกษา สามัญศึกษา และปริยัติธรรมศึกษา แต่ภิกษุสามเณรนิยมเรียนกันน้อย เพราะไม่ได้รับประกาศนียบัตรรับรองวิทยฐานะ ในที่สุดกระทรวงศึกษาธิการจึงได้ประกาศใช้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ขึ้น

เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2514 เพื่อสนองความต้องการของภิกษุสามเณร โดยให้เรียนทั้ง วิชาธรรม และวิชาสามัญควบคู่กันไป ดำเนินการโดยกรมการศาสนา โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้ การศึกษาในโรงเรียนดังกล่าว เป็นประโยชน์ต่อฝ่ายศาสนาจักรและฝ่ายบ้านเมือง กล่าวคือ ฝ่าย ศาสนาจักรก็จะได้ศาสนทายาทที่ดี มีความรู้ความเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง เป็นผู้ประพฤติดี ประพฤติชอบ ดำรงอยู่ในสมณะควรแก่ภาวะ สามารถดำรงและสืบต่อพระพุทธศาสนา ให้เจริญและสามารถเข้าศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาของรัฐได้หรือเข้ารับราชการสร้างประโยชน์ให้ ก้าวหน้าแก่ตนเอง และบ้านเมืองสืบต่อไปได้เช่นกัน (สุภาพร แจ่มมาก และสมปอง แจ่มมาก. 2542: 10-19)

การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม

การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมหรือการบริหารการศึกษาของสงฆ์นั้นขึ้นอยู่กับ คำสั่งมหาเถรสมาคม เรื่อง สภาการศึกษาของคณะสงฆ์ พ.ศ. 2521 และพระราชบัญญัติกำหนด วิทฐานะ พ.ศ. 2527 โดยที่พระราชบัญญัติกำหนดวิทฐานะ พ.ศ. 2527 กำหนดให้คณะกรรมการ- การศึกษาของคณะสงฆ์รับผิดชอบการศึกษาทางด้านพระปริยัติธรรม แผนกธรรม พระปริยัติธรรม แผนกบาลี และมหาวิทยาลัยสงฆ์อีก 2 แห่ง การศึกษาแผนกอื่น นอกจากนี้ยังคงขึ้นอยู่กับสภา การศึกษาของคณะสงฆ์ ทั้งสภาการศึกษาของคณะสงฆ์และคณะกรรมการการศึกษาคณะสงฆ์ มีสมเด็จพระสังฆราชทรงเป็นประธานกรรมการส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเดียวกัน และมีอธิบดีกรมการศาสนา เป็นเลขาธิการทั้งของสภาทางการศึกษาของคณะสงฆ์และคณะกรรมการการศึกษาของคณะสงฆ์ ที่ตั้งสำนักงานใช้ที่เดียวกันคือที่กรมการศาสนา ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 การบริหารการศึกษาของสงฆ์

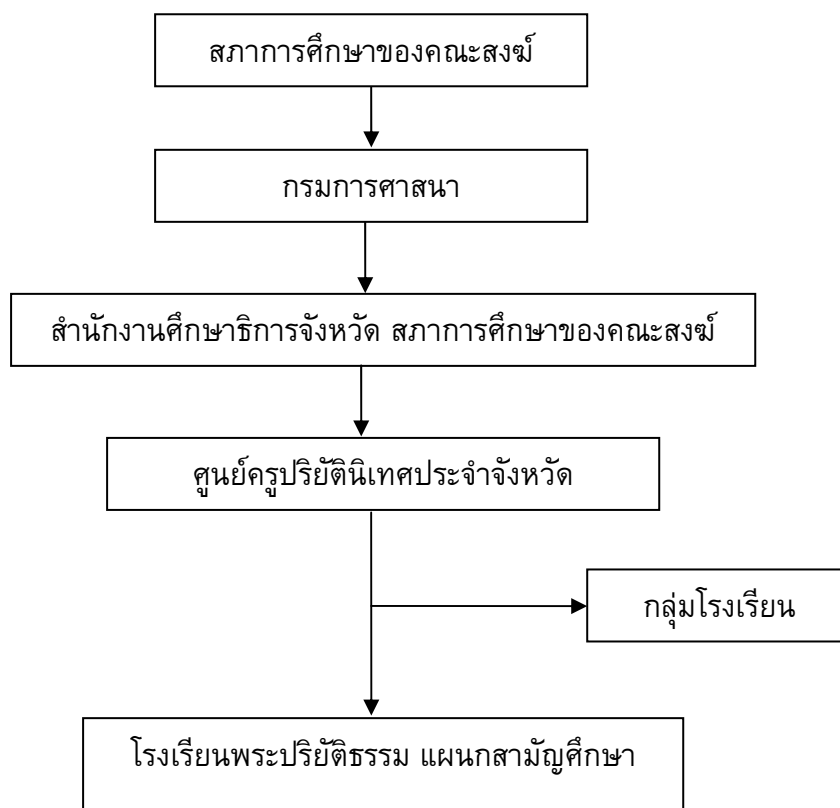

ที่มา: มนัส ภาควงุมิ และคณะ. 2538: 5

การดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นเรื่องของวัดที่จะจัดการศึกษาเอง โดยมีกรมการศาสนาภายใต้การกำกับดูแลของสภาการศึกษาของคณะสงฆ์ทำหน้าที่เพียงอนุมัติการจัดตั้งและให้การสนับสนุนเท่านั้น ทั้งนี้เพราะโรงเรียนเหล่านี้ มิได้เป็นโรงเรียนของกรมศาสนาโดยตรงเหมือนกับโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา หรือสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ แต่มีลักษณะคล้ายกับโรงเรียนเอกชน ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน หน่วยงานที่รับผิดชอบ การบริการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ก่อนปี พ.ศ. 2535 มี 4 หน่วยงาน (กิตติ ธีรศักดิ์. 2539: 16-18) คือ สภาการศึกษาของคณะสงฆ์ กรมการศาสนา สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด และศูนย์คุรุปริยัตินิเทศประจำจังหวัด

สำหรับหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนด้านวิชาการ ได้แก่ กลุ่มโรงเรียน นอกจากนั้นยังมีหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในลักษณะให้ความช่วยเหลือ และส่งเสริม หน่วยงานนี้เทศก์ สังกัดกรมสามัญศึกษา และกรมศึกษานอกโรงเรียน ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 โครงสร้างการบริหารการศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

ที่มา: กิตติ ธีรศักดิ์. 2539: 16-18

สภาการศึกษาของคณะสงฆ์เป็นองค์การที่จัดตั้งขึ้นมาตามคำสั่งของมหาเถรสมาคม พ.ศ. 2512 ประกอบด้วย สมเด็จพระสังฆราชทรงเป็นประธาน แม่กองบาลี และแม่กองธรรมสนามหลวงเป็นรองประธาน 2 รูป นายกสภามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อธิการบดีสภาการศึกษา มหามกุฏราชวิทยาลัย เลขาธิการมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขาธิการสภาการศึกษาคณะสงฆ์ และผู้ทรงคุณวุฒิอีกไม่เกิน 9 ท่าน ที่สมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งคำกราบทูลของนายกสภาฯ และนายกสภาฯ เป็นกรรมการ อธิบดีกรมการศาสนา เป็นทั้งเลขาธิการและเลขานุการของสภาการศึกษาของสงฆ์ หน้าที่สำคัญของสภาการศึกษาของคณะสงฆ์ คือ ควบคุมและส่งเสริมการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ โดยมีอำนาจพิจารณาเกี่ยวกับการศึกษา ตลอดจนพิจารณาเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับ

การศึกษาที่มหาเถรสมาคมมอบหมาย รวมทั้งมีอำนาจแต่งตั้งกรรมการทำหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่ง เกี่ยวกับการศึกษาอีกด้วย

กรมการศาสนาเป็นกรมหนึ่งในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับงานศาสนาที่รับผิดชอบทำนุบำรุง ส่งเสริม และเผยแผ่ศาสนาซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติ และการอุปถัมภ์ศาสนาอื่นที่ประชาชนในประเทศนับถือ กรมการศาสนาเกี่ยวข้องกับการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่เป็นที่ตั้งของสำนักงานสภาการศึกษาของคณะสงฆ์ มีอธิบดีกรมการศาสนาเป็นทั้งเลขาธิการ และเลขานุการของสำนักงานฯ กรมการศาสนาจึงเป็นเสมือนหน่วยงานที่ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือดำเนินการให้กับสภาการศึกษาของคณะสงฆ์ ตามพระราชกฤษฎีกาการแบ่งส่วนราชการ พ.ศ. 2532 กรมการศาสนาแบ่งส่วนราชการออกเป็น 4 กอง 4 สำนัก คือ สำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคม สำนักงานพุทธมณฑล และสำนักงานศาสนูปถัมภ์ สำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคม สำนักงานพุทธมณฑล และสำนักงานศาสนสมบัติ หน่วยงานที่รับผิดชอบของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยตรง ได้แก่ กองศาสนศึกษา กองนี้แบ่งออกเป็น 6 ฝ่าย กองศาสนศึกษาทำหน้าที่กำกับดูแลการดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษาของคณะสงฆ์ทั้งปวง รวมทั้งการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาอีกด้วย ในส่วนกิจกรรมเกี่ยวกับการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กองศาสนศึกษามีหน้าที่ให้การอุดหนุนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ติดตามประเมินโรงเรียน ตรวจสอบโรงเรียนที่ขอจัดตั้ง/ขอขยายเพื่อเสนอสภาการศึกษาของคณะสงฆ์พิจารณาอนุมัติ พัฒนาบุคลากรของโรงเรียนให้มีคุณภาพ และเพียงพอต่อการจัดการศึกษา

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดในฐานะตัวแทนจากกรมศาสนาในส่วนภูมิภาคทำหน้าที่ดูแลการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมทุกแผนก รวมทั้งแผนกสามัญศึกษา กรมการศาสนาได้จัดสรรงบประมาณจำนวนหนึ่งให้กับสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายดูแลโรงเรียนวันแต่ในกรณีที่เป็นโรงเรียน ที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร กรมการศาสนาจะทำหน้าที่กำกับดูแลโรงเรียนโดยตรง นอกจากนี้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดยังทำหน้าที่วางแผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัดอีกด้วย

หลักสูตรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม

สุภาพร แจ่มมาก และสมปอง แจ่มมาก (2542: 2-3) ได้กล่าวว่า การศึกษาของคณะสงฆ์เป็นการศึกษาที่จัดให้แก่พระภิกษุสามเณร โดยคณะกรรมการการศึกษาของคณะสงฆ์ และมหาวิทยาลัยสงฆ์ เป็นการศึกษาวิชาการพระพุทธศาสนา ได้แก่ การศึกษาพระปริยัติธรรมเป็นหลัก โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ ป้องกันมิให้มีการเปลี่ยนแปลงพระธรรมวินัยให้ผิดไปจากพระบาลีในพระไตรปิฎก ซึ่งปัจจุบันประกอบด้วยการศึกษาหลักสูตรต่างๆ ดังนี้ คือ

หลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกธรรม มี 3 ระดับ ได้แก่ นักธรรมชั้นตรี นักธรรมชั้นโท และนักธรรมชั้นเอก โดย ก.พ. เทียบวิทยฐานะนักธรรมตรีให้เท่ากับประโยคประถมศึกษาตอนต้น

(ป.4) กำหนดการสอบธรรมสนามหลวง กำหนดวันสอบพร้อมกันทั่วราชอาณาจักรปกติ คือ วันแรม 2, 3, 4 และ 5 ค่ำ เดือน 1 ของทุกปี (กรมการศาสนา. 2542: 106)

หลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกบาลี มี 8 ระดับ ได้แก่ ประโยค 1-2 และเปรียญธรรม 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 (ป.ธ. 3-ป.ธ.9) กระทรวงศึกษาธิการเทียบความรู้ให้ตามประกาศลงวันที่ 22 สิงหาคม พ.ศ. 2526 ให้เปรียญธรรม 3 ประโยค เทียบเท่ากับมัธยมศึกษาตอนต้น และเปรียญธรรมแผนกสามัญศึกษา ไม่น้อยกว่า 1 ปี โดยมีเวลาสอนไม่น้อยกว่า 300 ชั่วโมง เทียบเท่ากับมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนเปรียญธรรม 9 ประโยค มีวิทยฐานะชั้นปริญญาตรี ตามมาตรา 4 (1) แห่งพระราชบัญญัติ กำหนดวิทยฐานะสำเร็จวิชาการศึกษาพระพุทธศาสนา (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2527

หลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เป็นจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาทั้งตอนต้นและตอนปลายของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีวิชาการพระพุทธศาสนา ได้แก่ ศาสนปฏิบัติ ภาษาบาลี และพระธรรมวินัย เป็นวิชาบังคับ 36 หน่วยกิต ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และ 21 หน่วยกิต ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย รวมเป็น 57 หน่วยกิต

หลักสูตรทั้ง 3 ประเภทสามารถจำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม กล่าวคือ กลุ่มหลักสูตรที่ศึกษาเฉพาะวิชาการพระพุทธศาสนา ได้แก่ หลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกธรรม และหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จัดเป็นการศึกษาพระปริยัติธรรม กลุ่ม 2 เป็นหลักสูตรที่ศึกษาวิชาการพระพุทธศาสนา ร่วมกับวิชาสามัญอื่นๆ ได้แก่ หลักสูตรปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จัดเป็นการศึกษาพระปริยัติธรรมประยุกต์

หลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกธรรม

การศึกษาพระปริยัติธรรมสำหรับพระสงฆ์ ได้มีวิวัฒนาการขึ้นอย่างหนึ่งในสมัยรัชกาลที่ 6 (กรมการศาสนา. 2527: 49-87) คือ มีการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรมควบคู่กับการศึกษาฝ่ายเปรียญธรรม มูลเหตุในการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรมนี้ เนื่องจากทางราชการได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติเกณฑ์ทหาร ร.ศ. 124 (พ.ศ. 2448) ในการรับราชการทหารเพื่อป้องกันประเทศ ซึ่งมีข้อยกเว้นเฉพาะพระภิกษุสงฆ์ทั่วไปไม่ต้องถูกเกณฑ์เข้าเป็นทหารสำหรับสามเณรเว้นโดยเอกเทศ เฉพาะแต่สามเณรอุปัชฌาย์ ส่วนในปัจจุบันการเรียนการสอนสำหรับการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม ทางการคณะสงฆ์ได้กำหนดเวลาเรียน เปิด-ปิดภาคการเรียน การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ออกเป็น 3 ภาค คือ ภาควิสาขะ ภาคพรรษา และภาคปวารณา ในแต่ละวันจะเริ่มเรียนเวลา 08.45 ถึง 10.30 นาฬิกา สำหรับการเปิด-ปิดภาคการเรียนของสำนักเรียน สำนักคณะจังหวัด สำนักศาสนศึกษาที่จัดการเรียนการสอนออกเป็น 3 ภาค แต่ละภาคเปิดปิดดังนี้ ภาควิสาขะ เริ่มตั้งแต่ขึ้น 1 ค่ำเดือน 7 จนถึง ขึ้น 7 ค่ำ เดือน 8 ภาคพรรษา เริ่มแต่แรม 9 ค่ำ เดือน 8 จนถึง ขึ้น 13 ค่ำ เดือน 11 และภาคปวารณา เริ่มตั้งแต่ ขึ้น 1 ค่ำ เดือน 12 จนถึง ขึ้น 13 ค่ำเดือน 1 สำหรับการเปิดปิดปกติทั่วไปจะปฏิบัติเหมือนสถานศึกษาบาลี แต่ทั้งนี้ในปีหนึ่งสถานศึกษาธรรมจะต้องมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า 150 ชั่วโมง

หลักสูตร และหนังสือแบบเรียนสำหรับแผนกธรรม เป็นหนังสือเรียนภาษาไทย จากตำราที่สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรสทรงนิพนธ์ และที่พระเถรานุเถระผู้ทรงคุณวุฒิพระไตรปิฎกทรงงานไว้โดยลำดับจากง่ายไปหายาก และมีข้อกำหนดว่าผู้ที่สอบนักธรรมชั้นโท จะต้องสอบนักธรรมชั้นตรีในสนามหลวงได้ก่อนที่เกี่ยวกับรายวิชาและหนังสือแบบเรียนในแต่ละชั้นที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันนี้มีดังนี้

นักธรรมชั้นตรี

1. เรียงความแก้กระทู้ธรรม รายวิชาใช้หนังสือพุทธศาสนสุภาษิต เล่ม 1
2. ธรรมวิภาค รายวิชาใช้หนังสือนวโกวาท ภาคธรรมวิภาค และคิหิปฏิบัติ
3. พุทธประวัติ รายวิชาใช้หนังสือพุทธประวัติ เล่ม 1-2 ปฐมสมโพธิ และศาสนพิธีเล่ม 1
4. วินัยบัญญัติ รายวิชาใช้หนังสือนวโกวาท ภาควินัยบัญญัติ วินัยมุขเล่ม 2

นักธรรมชั้นโท

1. เรียงความแก้กระทู้ธรรม รายวิชาใช้หนังสือพุทธศาสนสุภาษิต เล่ม 2
2. ธรรมวิภาค รายวิชาใช้หนังสือธรรมวิภาค เล่ม 2
3. พุทธประวัติ รายวิชาใช้หนังสือพุทธประวัติ
4. วินัยบัญญัติ รายวิชาใช้หนังสือวินัยมุข เล่ม 2

นักธรรมชั้นเอก

1. เรียงความแก้กระทู้ธรรม รายวิชาใช้หนังสือพุทธศาสนสุภาษิต เล่ม 3
2. ธรรมวิภาค รายวิชาใช้หนังสือธรรมวิจารณ์ ส่วนปรมัตถปฏิบัติ และสังสารวัฏ
3. วิชาพุทธานุกุศลประวัติ รายวิชาใช้หนังสือพุทธประวัติ เล่ม 1-2 -3 ปฐมสมโพธิ-พุทธานุกุศลประวัติ อนุพุทธประวัติ สังคัตติกา พระปฐมสมโพธิกถา
4. วิชาวินัยบัญญัติ รายวิชาใช้หนังสือวินัยมุขเล่ม 3 และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

พ.ศ. 2505

ส่วนในการสอบวัดผลประเมินผลหรือการสอบธรรมสนามหลวง แต่เดิมจัดสอบในวันแรม 2, 3, 4 และ 5 ค่ำ เดือนอ้าย รวม 4 วันๆ ละหนึ่งวิชา ทั้งนักธรรมชั้นตรี ชั้นโท และชั้นเอก ให้มีการสอบพร้อมกันทั่วพระราชอาณาจักร และได้การเปลี่ยนแปลงแก้ไขมาตามลำดับ ในปี พ.ศ. 2523 ได้เลื่อนวันสอบมาในวันแรม 2 และ 3 ค่ำ เดือน 12 ทั้งนี้เพื่อให้ผู้บวชพรรษาเดียว ได้มีโอกาสสอบด้วย ในปัจจุบันการวัดและการประเมินผลการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมอยู่ในความรับผิดชอบของแม่กองธรรมสนามหลวง ซึ่งมหาเถรสมาคมเป็นผู้แต่งตั้งมอบหมายให้ดำเนินงานอำนวยความสะดวกเป็นประจำ โดยทางแม่กองธรรมสนามหลวง ได้กำหนดวิธีตรวจไว้เป็นมาตรฐานเดียวกัน เรียกว่า “วิธีตรวจธรรมในสนามหลวง” ส่วนการให้คะแนนนั้น สำหรับนักธรรมชั้นตรี-โท-เอก ให้ถือคะแนน 200 คะแนน เป็นเกณฑ์ โดยทุกวิชาให้เต็มไว้ 70 คะแนนรวมทั้งวิชาเรียงความแก้กระทู้ธรรมด้วย เมื่อรวมทุกวิชาแล้วไม่ต่ำกว่า 200 คะแนน ถือว่าสอบได้

หลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกบาลี

การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี (กรมการศาสนา. 2527: 29-75) ได้มีการศึกษากันตามลำดับมาและมีการปรับปรุงวิธีการสอบตลอดมาไม่ว่าจะเป็นการสอบระดับละ 3 ปี โดยการจับสลากใครได้คัมภีร์เล่มไหนก็แปลต่อหน้าคณะกรรมการ 3 คนฟัง หากแปลผิดก็หมายถึงการสอบตก จนถึงในสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย โปรดให้ปฏิรูปการศึกษาพระปริยัติธรรมโดยแบ่งเป็นระดับตั้งแต่ ประโยค 1 – ประโยค 9 ตามหลักความคิด 2 ประการ คือ

1. พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าประกอบด้วยองค์ 9 คือ สุตตะ (วินัยปิฎก และพระสูตร ต่าง ๆ) เคยยะ (ความที่ร้อยแก้วและร้อยกรองประสมกัน) เวยยาकरणะ (พระอภิธรรมทั้งหมด) คาถา (ความร้อยกรองล้วน) อุทาน (พระคาถาที่ทรงเปล่งอุทานออกมา) อิติวุตตะกะ (พระสูตร 110 สูตร) ชาตก (ชาตก 550 เรื่อง) อัมภุตธรรม (เรื่องอัครจริย) และเวทัสละ (พระสูตรแบบถามตอบ)

2. พระธรรมคำสั่งสอนที่จะมีฟังได้ 9 ประการ คือ มรรค 4 ผล 4 นิพพาน 1

หลักสูตรแบบเรียนประกอบด้วย

ประโยค 1-2-3 ใช้คัมภีร์อรรถกถาธรรมบทเป็นแบบเรียน การสอบต้องแปลคร่าวเดียวให้ผ่านทั้ง 3 ประโยคจึงจะได้เป็นเปรียญ

ประโยค 4 ใช้มัจฉลัตถทีปนีบันปลาย

ประโยค 5 เดิมใช้บาลีมุตตกวินัยวินิจจัย แล้วเปลี่ยนเป็นสารัตถสังคหะเป็นปกรณ์ภายหลังเปลี่ยนมาใช้คัมภีร์บาลีมุตตกวินัยวินิจจัยอีก

ประโยค 6 ใช้มัจฉลัตถทีปนีบันปลาย

ประโยค 7 ใช้คัมภีร์สมันตปาสาทิกาอรรถกถาวินัย

ประโยค 8 ใช้คัมภีร์วิสุทธิมรรคปกรณ์วิเสส

ประโยค 9 ใช้คัมภีร์กาสารัตถทีปนีต่อมาเปลี่ยนเป็นฎีกาอภิธรรมมัตถวิภาวินี

ในปัจจุบันหลักสูตรประโยคบาลีสยามหลวง สำหรับการศึกษาศาสนาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ประกอบด้วย รายวิชา และแบบเรียน ดังนี้

หลักสูตร (แบบเรียน) ประโยค 1-2 และเปรียญตรีปีที่ 1-2

1. วิชาบาลีไวยากรณ์ ใช้หนังสือแบบเรียนไวยากรณ์ 4 เล่ม เป็นหลัก

2. วิชาแปลมคธเป็นไทย แปลโดยพยัญชนะ และโดยอรรถ ใช้หนังสือขัมมปัทฏฐกถา ภาค 1-4

หลักสูตร (แบบเรียน) เปรียญธรรมประโยค 3

1. วิชาบาลี ใช้หนังสือบาลีไวยากรณ์ 4 เล่ม เป็นหลัก

2. วิชาสัมพันธไทย ใช้เนื้อหาในหนังสือขัมมปัทฏฐกถา ภาค 5-8

3. วิชาแปลมคธเป็นไทย แปลโดยพยัญชนะ และโดยอรรถ ใช้หนังสือขัมมปัทฏฐกถา ภาค 5-8

4. วิชาบูรพภาค (ข้อเขียนภาษาไทย) ไม่มีหนังสือใช้เป็นหลักสูตรแน่นอน ส่วนมากจะเป็นการเขียนหนังสือราชการ หรือประกาศ คำสั่ง

หลักสูตร (แบบเรียน) เปรียญธรรมประโยค 4

1. วิชาแปลไทยเป็นมคธ ใช้หนังสือธัมมปัทฏฐกถา ภาค 1
2. วิชาแปลมคธเป็นไทย ใช้หนังสือมังคลัตถทีปนี ภาค 1

หลักสูตร (แบบเรียน) เปรียญธรรมประโยค 5

1. วิชาแปลไทยเป็นมคธ ใช้หนังสือธัมมปัทฏฐกถา ภาค 2-4
2. วิชาแปลมคธเป็นไทย ใช้หนังสือมังคลัตถทีปนี ภาค 2

หลักสูตร (แบบเรียน) เปรียญธรรมประโยค 6

1. วิชาแปลไทยเป็นมคธ ใช้หนังสือธัมมปัทฏฐกถา ภาค 5-8
2. วิชาแปลมคธเป็นไทย ใช้หนังสือตติย-จตุตถ-ปัญจม-สมันตปาสาทิกา

หลักสูตร (แบบเรียน) เปรียญธรรมประโยค 7

1. วิชาแปลไทยเป็นมคธ ใช้หนังสือมังคลัตถทีปนี ภาค 1
2. วิชาแปลมคธเป็นไทย ใช้หนังสือปฐม-ทุติย-สมันตปาสาทิกา

หลักสูตร (แบบเรียน) เปรียญธรรมประโยค 8

1. วิชาแต่งฉันทมคธ แต่งฉันทเป็นภาษามคธ 3 ฉันท ในจำนวน 6 ฉันท คือ ปัญญาวัตร อินทรวีเชียร อุเปนทรวีเชียร อินทรวงศ์ วังส์ฎฐะ วสันตติลภ ข้อความแล้วแต่กรรมการจะกำหนดให้

2. วิชาแปลไทยเป็นมคธ ใช้หนังสือปฐมสมันตปาสาทิกา
3. วิชาแปลมคธเป็นไทย ใช้หนังสือวิสุทธิมรรค

หลักสูตร (แบบเรียน) เปรียญธรรมประโยค 9

1. วิชาแต่งไทยเป็นมคธ แต่งมคธจากภาษาไทยล้วน ข้อความแล้วแต่กรรมการจะกำหนดให้

2. วิชาแปลไทยเป็นมคธ ใช้หนังสือวิสุทธิมรรค
3. แปลมคธเป็นไทย ใช้หนังสืออภิรัชมัตถสังคหวิภาวินี

การเรียนการสอน ในปัจจุบันทางการคณะสงฆ์จัดระบบกระบวนการเรียนการสอน การวัดผลและการประเมินผลการเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ได้กำหนดเวลาเปิด-ปิด ภาคเรียน ออกเป็น 3 ภาค เช่นเดียวกันการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม ในการเปิดการเรียน การสอนก่อนกำหนด 1 เดือน สำหรับการเปิดการเรียนการสอนในสัปดาห์หนึ่งๆ นั้น ปิดวันโกน วันพระ รวม 2 วัน นอกนั้นเจ้าสำนักจะเห็นเป็นการสมควรพิจารณาเวลากำหนดเปิด-ปิดให้ เหมาะสมกับท้องถิ่นนั้น หรือเหตุการณ์อันสมควรก็ได้ ทั้งนี้ในปีหนึ่งสำนักศึกษาบาลีจะเรียน ไม่น้อยกว่า 300 ชั่วโมง ส่วนการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอน ดำเนินการสอบเป็น 2 ครั้งๆ ละ ตอน คือ

ครั้งที่ 1 สำหรับเปรียญธรรม 6, 7, 8 และ 9 ประโยค ทั้งส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ในสนามหลวงกรุงเทพมหานคร สอบในวันที่ 2, 3, 4 และ 5 ค่ำ เดือน 3 ของทุกปี

ครั้งที่ 2 สำหรับบาลีประโยค 1, 2 และเปรียญธรรม 3, 4 และ 5 ประโยค ในสนามหลวง ทั้งส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค สอบในวันแรม 10, 11, 12 ค่ำ เดือน 3 ของทุกปี โดย ปธ. 5 ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค สอบในกรุงเทพมหานครตามวัดที่แม่กองบาลีสนามหลวงประกาศ ส่วนประโยค 1-2 และ ปธ. 3-4 ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ณ วัดที่แม่กองบาลีสนามหลวง ประกาศ ในปัจจุบันการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีได้ให้คะแนนเป็นเลข ในการตรวจประโยคบาลีสนามหลวงตามประกาศของกรมหลวงชินวราลงกรณ

หลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา (กรมการศาสนา. 2527: 141) หลังจากโรงเรียนนิวสามัญศึกษา สำนักวัดตูกยุบเลิกตามมติมหาเถรสมาคมแล้ว นักเรียนที่เรียนก็ดิ้นรนหาที่เรียนใหม่ ขณะนั้นมีโรงเรียนราษฎร์ของวัดซึ่งตั้งขึ้นโดยระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ นักเรียนส่วนมากก็เข้าเรียนที่โรงเรียนราษฎร์ของวัดบ้าง สมัครสอบเทียบบ้าง เข้าเป็นนักเรียนผู้ใหญ่บ้าง ในขณะที่เดียวกันนั้นได้มีผู้แทนราษฎร คือ นายอุย ฝ้ายคุณวงศ์ ส.ส. มหาสารคามกับพวก ยื่นเรื่องขอให้กระทรวงศึกษาธิการเปิดการสอนสมทบ สอนในชั้นตัวประโยคให้แก่โรงเรียนของพระภิกษุสามเณร และกระทรวงศึกษาธิการได้ส่งเรื่องมายังกรมการศาสนา ซึ่งกองศาสนศึกษาเป็นเจ้าหน้าที่ในเรื่องนี้โดยตรง ได้มีการประชุมพิจารณากันระดับเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องของกรมการศาสนาและต่างกรมลงความเห็นว่าจะจัดตั้งโรงเรียนสนองความต้องการของพระภิกษุสามเณรให้ได้เรียนทั้งทางวิชาการ และวิชาสามัญควบคู่กันไปโดยไม่มีการทดสอบ ให้กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้สอบเอง

จากการประชุมระดับเจ้าหน้าที่นี้ได้เสนอกระทรวงเห็นชอบได้ตั้งคณะกรรมการขึ้น โดยมี นายจรรยา วงศ์สายัณห์ อธิบดีกรมวิชาการในขณะนั้นเป็นประธาน และคณะกรรมการต่าง ๆ ผู้แทนมหาวิทยาลัย ผู้แทนมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และผู้แทนกรมการศานายกร่างระเบียบหลักสูตรวิธีการวัดผลในระดับชั้น ป.7, ม.ศ. 3, ม.ศ. 5 และให้ชื่อโรงเรียนนี้ว่า “โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา” โดยวัตถุประสงค์เดิมของการตั้งโรงเรียนนี้ขึ้น เพื่อสนองความต้องการของพระภิกษุสามเณร เมื่อเรียนจบแต่ละชั้นก็ย่อมได้ความรู้เป็นเครื่องมือบริหารรักษาตนในขณะที่บวชอยู่ เมื่อสึกออกไป ก็ย่อมมีความรู้พอควรแก่อัตภาพ เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าต่อสังคม ชุมชน และหากมุ่งหมายจะเรียนให้สูงขึ้นไปในระดับอุดมศึกษาก็ย่อมทำได้

ฉะนั้น กระทรวงศึกษาธิการ อาศัยอำนาจตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 216 ลงวันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2515 ได้ออกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2515 และอาศัยอำนาจตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 216 ลงวันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2515 ได้ออกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2514 ขึ้น เป็นการประยุกต์วิชาพระพุทธศาสนากับวิชาสามัญเข้าด้วยกัน

โดยกำหนดให้เรียน 9 หมวด คือ บาลีธรรมวินัย ศาสนปฏิบัติ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และหมวดสุขศึกษา โดยเลือกเฉพาะวิชาที่ควรแก่สมณภาวะ วิชาเหล่านี้ได้พิจารณาเห็นว่าจะจะเป็นประโยชน์แก่การเผยแผ่พระพุทธศาสนา และสามารถมีศักดิ์และสิทธิ์เท่ากับโรงเรียนชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายของกระทรวงศึกษาธิการ การศึกษาแผนกนี้อยู่ในการควบคุมของสภาการศึกษาของคณะสงฆ์ มีกรมการศาสนาเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการเรื่องนี้

ต่อมาการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการจัดการศึกษาให้กับพระภิกษุสามเณรที่ต้องการความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรมควบคู่กันไป โดยวัดเป็นเจ้าของการเสนอขอจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมดังกล่าวต้องผ่านความเห็นชอบจากเจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะภาค ผ่านความเห็นชอบระดับกรมและกระทรวง ทั้งกรมการศาสนา และกระทรวงศึกษาธิการ ตามลำดับ วัดและโรงเรียนต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2535 (ฉบับปรับปรุง) (มณัส ภาคภูมิ และคณะ. 2538: 17)

สำหรับหลักสูตรที่โรงเรียนให้เรียนมี 2 หลักสูตร คือ หลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2533 ในการเรียนหลักสูตรแผนกสามัญศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น นักเรียนที่เป็นพระภิกษุสามเณรจะต้องเรียน 5 กลุ่มวิชา คือ กลุ่มวิชาภาษา กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ กลุ่มวิชาสังคม กลุ่มวิชาพัฒนาบุคลิกภาพ และกลุ่มวิชาพระปริยัติธรรม กลุ่มวิชาเหล่านี้แบ่งเป็นวิชาแกน 72 หน่วยกิต วิชาบังคับ 6 หน่วยกิต วิชาเลือกเสรี 18 หน่วยกิต รวม 96 หน่วยกิต กำหนดให้ใช้เวลาเรียนตามปกติประมาณ 3 ปี ปีการศึกษาหนึ่ง 2 ภาค ภาคเรียนละ 20 สัปดาห์ ซึ่งอาจมีการเปิดภาคฤดูร้อนได้ การเรียนตามหลักสูตรอย่างน้อยนักเรียนต้องเรียนสัปดาห์ละ 35 คาบ รวมทั้งจัดให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ในโครงสร้างของหลักสูตร คือ ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมอิสระตามความสนใจ ได้แก่ กิจกรรมแนะแนว หรือกิจกรรมแก้ปัญหา หรือกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ และกิจกรรมอิสระของผู้เรียน นอกจากนี้ผู้เรียนต้องปฏิบัติกิจของสงฆ์โดยมีเจ้าอาวาสหรือผู้ที่เจ้าอาวาสมอบหมายเป็นผู้ควบคุม การจัดทำหลักสูตรเป็นการจัดทำร่วมกันระหว่างกรมการศาสนากับกรมวิชาการ

สำหรับการเรียนหลักสูตรแผนกสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย นักเรียนที่เป็นพระภิกษุสามเณร จะต้องใช้เวลาเรียน 3 ปี วิชาบังคับ 42 หน่วยกิต วิชาเลือกเสรี 39 หน่วยกิต รวม 81 หน่วยกิต ปีการศึกษาหนึ่งที่มี 2 ภาคเรียนๆ ละ 20 สัปดาห์ และจัดให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ในโครงสร้างของหลักสูตร คือ ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมอิสระตามความพอใจ นอกจากนั้นผู้เรียนจะต้องปฏิบัติศาสนกิจของสงฆ์โดยมีเจ้าอาวาส หรือผู้ที่เจ้าอาวาสมอบหมาย เป็นผู้ควบคุมในการจัดทำหลักสูตรเป็นการจัดทำร่วมกันระหว่างกรมการศาสนา และกรมวิชาการ ผู้สอบไล่ได้จะได้รับศักดิ์และสิทธิ์เท่ากับฝ่ายการศึกษาทางบ้านเมือง

โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ทำการเปิดสอนดังนี้ ภาคเรียนที่ 1 กลางเดือนพฤษภาคม ปิดภาคเรียนเดือนตุลาคม ภาคเรียนที่ 2 กลางเดือนพฤศจิกายน ปิดภาคเรียนเดือนเมษายน เปิดเรียนสัปดาห์ละ 5 วัน หยุดวันพระ วันอาทิตย์ เปิดเรียนตั้งแต่ 13:00 น. วิชาสามัญทั่วไป สอนวันละ 6-8 คาบ (ชั่วโมง) วิชาพระพุทธศาสนาเรียน ศาสนปฏิบัติ และบาลี การยกเว้นไม่ต้องเรียนบาลี คือ ผู้ที่สอบสนามหลวงได้ยกเว้นไม่ต้องเรียนบาลี ถ้าสอบเปรียญ 1-2 ได้ ยกเว้น ถ้าสอบเปรียญ 3-4 ได้รับการยกเว้นไม่ต้องเรียนหลักสูตร ม.ต้น หรือถ้าสอบนักธรรมตรีได้ ยกเว้นไม่ต้องเรียนหลักสูตร ม. 1-2 ถ้าสอบนักธรรมโทได้ ยกเว้นไม่ต้องเรียนหลักสูตร ม. 3-4 ถ้าสอบนักธรรมเอกได้ ยกเว้นไม่ต้องเรียนหลักสูตร ม. 5-6

ในยุคนั้นการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาก็ยังดำเนินการอยู่ต่อ โดยใช้หลักสูตรเดียวกับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2521 และที่ปรับปรุงพุทธศักราช 2533 ของกรมสามัญศึกษามาสอนควบคู่กับการสอนหลักสูตรปริยัติธรรม แผนกอื่น ๆ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

หลักสูตรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ปีพุทธศักราช 2521 มี 2 ระดับ คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

1. หลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ใช้เวลาเรียน 3 ปี หรือ 6 ภาคเรียน ผู้เรียนจะต้องเรียนรวมวิชาทั้งสิ้น ให้ครบ 96 หน่วยการเรียนรู้ โดยแยกเป็นวิชาบังคับจำนวน 78 หน่วยการเรียนรู้ และวิชาเลือกเสรี จำนวน 18 หน่วยการเรียนรู้ วิชาจำแนกเป็นสามัญ 6 หมวด ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา สุขศึกษา และวิชาปริยัติธรรม 3 หมวด ได้แก่ ภาษาบาลี ธรรมวินัย ศาสนปฏิบัติ และศาสนศิลป์

2. หลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ใช้เวลาเรียน 3 ปี หรือ 6 ภาคเรียน ผู้เรียนจะต้องเรียนรวมวิชาทั้งสิ้นให้ครบ 81 หน่วยการเรียนรู้ โดยแยกเป็นวิชาบังคับ จำนวน 42 หน่วยการเรียนรู้ และวิชาเลือกเสรี จำนวน 39 หน่วยการเรียนรู้ วิชาที่เรียนจำแนกเป็น วิชาสามัญ 6 หมวด ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา สุขศึกษา และวิชาปริยัติธรรม 4 หมวด ได้แก่ ภาษาบาลี ธรรมวินัย ศาสนปฏิบัติ และศาสนศิลป์

ต่อมามีการปรับปรุงหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย พุทธศักราช 2521 มาเป็นหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย พุทธศักราช 2533 ซึ่งทั้ง 2 หลักสูตรมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาในการปลูกฝังให้พระภิกษุสามเณรมีความรู้ และทักษะในวิชาพระปริยัติธรรม และวิชาสามัญ พระภิกษุสามเณรที่เรียนในแต่ละหลักสูตรจะต้องลงวิชาเรียน และจำนวนหน่วยการเรียนรู้ เพื่อให้จบหลักสูตรให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่หลักสูตรกำหนด โดยมีการประเมินผลการเรียนตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย พุทธศักราช 2533

หลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2533 มีหลักการดังนี้

1. เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียน ค้นพบความสามารถ ความถนัด ความสนใจในตนเอง
2. เป็นการศึกษาวิชาพระปริยัติธรรมขั้นพื้นฐาน เพื่อประพฤติกฎปฏิบัติธรรมวินัย และศึกษาต่อ

3. เป็นการศึกษาที่มุ่งให้สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมในปัจจุบันได้สะดวก จุดหมายมุ่งปลูกฝังให้พระภิกษุ สามเณร มีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีความรู้ และทักษะในวิชาพระปริยัติธรรม และวิสามัญ
2. มีนิสัยใฝ่หาความรู้ มีสมณสัญญาเคารพเชื่อฟัง และปฏิบัติตามข้อบังคับ และระเบียบสงฆ์

3. มีสุขภาพดีทั้งร่างกาย และจิตใจ
4. รู้จักรักษา ศาสนสมบัติ อนุรักษ์ เสริมสร้างสภาพแวดล้อม
5. มีความภูมิใจความเป็นสมณะ จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และเลื่อมใสระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์

6. มีความคิดสร้างสรรค์ปรับปรุงแนวทางปฏิบัติให้เกิดความเจริญแก่ชุมชน และสังคมต่อไป

โครงสร้างหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ดังนี้

1. วิชาบังคับจำนวน 78 หน่วยการเรียนรู้
2. วิชาบังคับแกน จำนวน 72 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ วิชาภาษาไทย วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สุขศึกษา สังคมศึกษา ศาสนปฏิบัติ ภาษาบาลี ธรรมวินัย
3. วิชาบังคับเลือกจำนวน 6 หน่วยการเรียนรู้ ให้เลือกจากรายวิชาบังคับเลือกสังคมศึกษา
4. วิชาเลือกเสรีจำนวน 18 หน่วยการเรียนรู้ ให้เลือกจากวิชาในกลุ่มวิชาต่างๆ คือ กลุ่มวิชาภาษาไทย-ต่างประเทศ กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ กลุ่มวิชาสังคมศึกษา กลุ่มวิชาพัฒนาบุคลิกภาพ กลุ่มวิชาพระปริยัติธรรม
5. กิจกรรม ได้แก่ กิจที่พระภิกษุ สามเณร ปฏิบัติเป็นประจำอยู่ในวัด คือ กิจกรรมประจำวันกิจประจำปักษ์ กิจประจำวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

โครงสร้างหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา รายละเอียดดังตาราง 1

ตาราง 1 โครงสร้างหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
พุทธศักราช 2534

กลุ่มวิชา	จำนวนคาบต่อสัปดาห์ต่อภาค								
	ม. 1			ม. 2			ม. 3		
	บังคับ		เลือก	บังคับ		เลือก	บังคับ		เลือก
	แกน	เลือก	เสรี	แกน	เลือก	เสรี	แกน	เลือก	เสรี
1. ภาษาไทย									
ภาษาไทย	4	-		4	-		4	-	
ภาษาต่างประเทศ	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. วิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์									
วิทยาศาสตร์	3	-		3	-		3	-	
คณิตศาสตร์	3	-		3	-		-	-	
3. สังคมศึกษา	2	2	5	2	2		2	2	8
4. พัฒนาบุคลิกภาพ									
สุขศึกษา	1	-		1	-		1	-	
ศาสนปฏิบัติ	4	-		4	-		4	-	
5. พระปริยัติธรรม									
ภาษาบาลี	5	-		5	-		5	-	
ธรรมวินัย	3	-		3	-		3	-	
6. อาชีพพื้นฐาน	-	-		-	-		-	-	
รวมไม่น้อยกว่า	25	2	5	25	2		22	2	8
กิจกรรม									
1. กิจกรรมแนะแนวหรือ กิจกรรมแก้ปัญหาหรือ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน		1			1			1	
2. กิจกรรมอิสระของผู้เรียน		2			2			2	
รวมไม่น้อยกว่า		35			35			35	

ที่มา: วิชัย ธรรมเจริญ. 2541: 80

มีการดำเนินการดังนี้

1. จัดให้พระภิกษุ สามเณร เลือกเรียนได้อย่างกว้างขวาง
2. จัดประสบการณ์ให้พระภิกษุ สามเณร ได้รู้จักและเข้าใจตนเอง สามารถแสวงหาแนวทางในการพัฒนาตนเอง
3. ส่งเสริมให้พระภิกษุ สามเณร ได้ศึกษาพระปริยัติธรรม และวิชาสามัญควบคู่กัน และปฏิบัติตามพัฒนาตนเอง
4. จัดให้มีการศึกษาและแก้ไขปัญหาของผู้เรียน
5. จัดให้มีการสอน เน้นพระปริยัติธรรม ให้สามารถนำไปปฏิบัติได้
6. จัดการเรียนการสอนและกิจกรรม ให้สอดคล้องกับการเสริมสร้างค่านิยม ศีลธรรม เพื่อเป็นศาสนาทายาทที่ดี
7. จัดการเรียนการสอน โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล และกระบวนการกลุ่ม

มีเกณฑ์การใช้หลักสูตร

1. เวลา-มัธยมศึกษาตอนต้น ใช้เวลา 3 ปี หนึ่งปีการศึกษาแบ่งเป็น 2 ภาคเรียน ภาคเรียนละ 20 สัปดาห์ และอาจเปิดภาคฤดูร้อนได้อีก
2. หนึ่งสัปดาห์ต้องเปิดเรียนไม่น้อยกว่า 5 วัน วันละ 7 คาบ เวลา คาบละ 50 นาที รวม 35 คาบ
3. ให้เรียนตามหลักสูตร ต้องเรียนอย่างน้อยสัปดาห์ละ 32 คาบ มีกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้สัปดาห์ละ 1 คาบ กิจกรรมอิสระสัปดาห์ละ 2 คาบ

เกณฑ์การประเมินผลการเรียน

ให้ปฏิบัติตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2533

เกณฑ์การจบหลักสูตร

1. เรียนครบทุกวิชาตามโครงสร้าง 96 หน่วยการเรียนรู้
2. ต้องได้หน่วยการเรียนรู้ครบวิชาต่างๆ
3. มีหน่วยการเรียนรู้ทั้งสิ้นไม่น้อยกว่า 85 หน่วยการเรียนรู้
4. ในแต่ละภาคเรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมสงฆ์ ใช้เวลาร้อยละ 80

หลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2533 มีหลักการ ดังนี้

1. เป็นการศึกษาที่มุ่งให้แสวงหาความรู้ทางพุทธศาสนาให้แตกฉาน เพื่อการเผยแผร์และการศึกษาต่อ
2. เป็นการศึกษาที่มุ่งให้มีประสบการณ์ในการปฏิบัติกิจวัตรของสงฆ์อย่างถูกต้องและเคร่งครัด

3. เป็นการศึกษาที่มุ่งให้สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้อย่างเหมาะสม มีจุดหมายมุ่งปลูกฝังให้พระภิกษุ สามเณร มีคุณลักษณะดังต่อไปนี้
 1. มีความรู้ ทักษะ ในด้านศาสนปฏิบัติ และกิจของสงฆ์ตามระเบียบ และธรรมเนียม
 2. มีความรู้ความเข้าใจ และเห็นคุณค่าของพระพุทธศาสนา และวัฒนธรรมของชาวพุทธ
 3. มีความคิดสร้างสรรค์ นำแนวทางและวิธีการใหม่ ๆ ไปใช้พัฒนาสังคม
 4. รู้จักสิทธิเสรีภาพในทางที่จะก่อให้เกิดประโยชน์บนรากฐานแห่งกฎหมาย และพระธรรมวินัย
 5. มีความสำนึกในสมณสัญญา และการเป็นคนไทยร่วมกัน มีความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
- มีโครงสร้างดังนี้
 1. วิชาบังคับจำนวน 42 หน่วยการเรียนรู้
 2. วิชาบังคับแกน จำนวน 36 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ วิชาภาษาไทย สังคมศึกษา สุขศึกษา ศาสนปฏิบัติ ภาษาบาลี ธรรมวินัย
 3. วิชาบังคับเลือก จำนวน 6 หน่วยการเรียนรู้ ให้เลือกเรียนจากวิชาบังคับเลือก กลุ่มเสรี ให้เลือกกลุ่มวิทยาศาสตร์
 4. วิชาเลือกเรียนอย่างน้อย 39 หน่วยการเรียนรู้ ให้เลือกเรียนจากวิชาในกลุ่มวิชา ภาษาไทย กลุ่มวิชาสังคมศึกษา กลุ่มวิชาพัฒนาบุคลิกภาพ กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ กลุ่มวิชาพระปริยัติธรรม
 5. กิจกรรมมี 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมแนะแนวหรือกิจกรรมแก้ปัญหา และกิจกรรมอิสระของผู้เรียน
 6. เป็นกิจที่พระภิกษุ สามเณร ปฏิบัติเป็นประจำอยู่ที่วัด มี 3 ลักษณะ คือ กิจกรรมประจำวัน กิจประจำปักษ์ กิจประจำวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา
- โครงสร้างหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา รายละเอียดได้ดังตาราง 2

ตาราง 2 โครงสร้างหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2534

รายวิชา	จำนวนหน่วยการเรียน		เลือกเสรี
	บังคับ		
	แกน	เลือก	
1. ภาษาไทย	6	-	
2. สังคมศึกษา	6	-	
3. สุขศึกษา	3	-	เลือกเรียนรายวิชาต่าง ๆ
4. วิทยาศาสตร์	-	6	อีกอย่างน้อย 39 หน่วยการเรียน
5. ภาษาบาลี	12	-	
6. ธรรมบาลี	6	-	
7. ศาสนปฏิบัติ	6	-	
8. คณิตศาสตร์	-	-	
9. ภาษาต่างประเทศ	-	-	
10. ศาสนศิลป์	-	-	
รวมจำนวนหน่วยการเรียน	36	6	
ไม่น้อยกว่า		42	
กิจกรรม			
1. กิจกรรมแนะแนวหรือกิจกรรมแก้ปัญหาหรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน			2 คาบ/สัปดาห์/ภาคเรียน
2. กิจกรรมอิสระของผู้เรียน			
กิจของสงฆ์	เป็นกิจที่พระภิกษุสามเณรปฏิบัติเป็นประจำอยู่ในวัด		

ที่มา: วิชัย ธรรมเจริญ. 2541: 208

มีแนวดำเนินการ

1. ให้เลือกเรียนตามความถนัด และความสนใจ
2. จัดให้ได้ศึกษาค้นคว้าอย่างกว้างขวาง
3. จัดการเรียนการสอน ไม่ใช่ใช้วิธีการทดลองและวิธีการใหม่ๆ ซึ่งขัดต่อพระธรรมวินัย
4. จัดให้เรียนวิชาพระปริยัติธรรม และวิชาสามัญศึกษาควบคู่กัน และประพฤติปฏิบัติ

ตามพระธรรมวินัย

5. จัดให้มีการศึกษา ติดตามและแก้ไขปัญหาของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง
6. จัดการเรียนการสอนโดยเน้นวิชาพระปริยัติธรรมให้นำไปปฏิบัติได้
7. จัดกิจกรรมการเรียนการสอน จัดแทรกการเสริมสร้างค่านิยมและศีลธรรม จรรยา มารยาท เพื่อเป็นศาสนทายาทที่ดี
8. จัดการเรียนการสอน โดยเน้นกระบวนการการเรียนรู้กระบวนการคิดอย่างมี เหตุผล และกระบวนการกลุ่ม
 - มีหลักเกณฑ์การใช้หลักสูตร ดังนี้
 1. เวลาเรียน โดยปกติประมาณ 3 ปี
 2. หนึ่งปีการศึกษา แบ่งเป็น 2 ภาคเรียน ภาคเรียนละ 20 สัปดาห์ สามารถเปิด ภาคฤดูร้อนได้อีกตามหลักเกณฑ์การใช้หลักสูตร ม.ปลาย พ.ศ. 2533
 3. เปิดเรียนตามหลักสูตรสัปดาห์ละ 5 วัน เป็นอย่างน้อยวันละ 7 คาบ คาบละ 50 นาที รวม 35 คาบ
 4. เปิดเรียนตามหลักสูตรสัปดาห์ละ 27 คาบ กิจกรรมพิเศษ 2 คาบต่อสัปดาห์ ให้ประเมินผลไปตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินการเรียน ตามหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2533
 - มีเกณฑ์การจบหลักสูตร
 1. เรียนครบตามวิชาบังคับ / วิชาเลือก ตามโครงสร้างหลักสูตร 81 หน่วยการเรียน
 2. ต้องเรียนได้หน่วยการเรียนของวิชาบังคับทั้งหมด
 3. ต้องเรียนได้หน่วยการเรียนทั้งสิ้นไม่น้อยกว่า 78 หน่วยการเรียน
 4. ในแต่ละภาคเรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมสงฆ์ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
 - มีการประเมินผลการเรียน ดังนี้
 1. หลักการในการประเมินผลการเรียน
 2. สถานศึกษามีหน้าที่ในการประเมินผลการเรียน
 3. ประเมินผลการเรียนเป็นรายวิชา
 4. ประเมินผลการเรียนสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละรายวิชา
 5. ประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียน และตัดสินผลการเรียน
 - มีวิธีการประเมินผลการเรียนเพื่อปรับปรุงการเรียน ให้ปฏิบัติดังนี้
 1. แจ้งให้ผู้เรียนทราบจุดประสงค์การเรียนรู้ การผ่านเกณฑ์จุดประสงค์การเรียน เกณฑ์ขั้นต่ำ การผ่านรายวิชา ก่อนสอนรายวิชา
 2. จุดประสงค์การเรียนรู้จะต้องครอบคลุมพฤติกรรม ด้านพุทธพิสัย จิตพิสัย ทักษะ พิสัย และด้านกระบวนการ
 3. ให้ประเมินผลก่อนเรียน เพื่อศึกษาความรู้พื้นฐานของผู้เรียน

4. วัดและประเมินผลระหว่างภาคเรียน เพื่อศึกษาผลการเรียนจัดสอนซ่อมเสริม ประเมินผล คุณลักษณะ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมตลอดภาคเรียน

5. วัดผลปลายภาคเรียน เพื่อสอบผลการเรียนให้ครอบคลุมจุดประสงค์ที่สำคัญ การตัดสินผลการเรียนให้นำผลคะแนนระหว่างภาคเรียนรวมกับคะแนนปลายภาคเรียน ตามอัตราส่วนที่กำหนด แล้วนำมาเปลี่ยนเป็นระดับผลการเรียน

ใช้ตัวเลขแสดงระดับผลการเรียน ในแต่ละรายวิชาดังต่อไปนี้

4	หมายถึง	ผลการเรียนดีมาก
3	หมายถึง	ผลการเรียนดี
2	หมายถึง	ผลการเรียนปานกลาง
1	หมายถึง	ผลการเรียนผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ
0	หมายถึง	ผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์

ตัวอักษรที่แสดงผลการเรียนที่มีเงื่อนไขแต่ละรายวิชา

มส. หมายถึง ไม่มีสิทธิเข้ารับการประเมินผลปลาย / ภาคเรียน

ผ. หมายถึง ผ่านเกณฑ์การประเมินผล มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมของสงฆ์

ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

ร. หมายถึง รอการตัดสิน หรือยังตัดสินไม่ได้

มก. หมายถึง ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินผลและมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมของสงฆ์

ไม่ถึงร้อยละ 80

มีการตัดสินผลการเรียนโดยให้ถือปฏิบัติ ดังนี้

1. พิจารณาตัดสินผลการเรียนเป็นรายวิชา
2. ผู้เรียนได้หน่วยการเรียน เฉพาะผู้ที่สอบได้ระดับผลการเรียน 1 ถึง 4 เท่านั้น
3. วัดผลปลายภาคเรียน เฉพาะผู้ที่มีเวลาเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
4. ผู้เรียนมีเวลาเรียนไม่ถึงร้อยละ 80 ให้ได้ผลการเรียน มส.
5. ผู้เรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ ให้ได้ผลการเรียน 0
6. ผู้เรียนที่ทุจริตการสอบ ให้ได้คะแนน 0
7. ผู้เรียนไม่ได้ผลการเรียนกลางภาค ปลายภาค ไม่ได้ส่งงานให้ได้ผลการเรียน “ร”
8. ผู้เรียน เรียนวิชาใด แต่ไม่ประสงค์หน่วยการเรียนให้ได้ผลการเรียน “ร”
9. การเข้าร่วมกิจกรรมสงฆ์ ต้องผ่านเกณฑ์การประเมินให้ได้ผลการเรียน
10. การเปลี่ยนระดับผลการเรียน จาก “0” เป็นระดับอื่นๆ ให้เป็นไปตามระเบียบ

กระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย การประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ-ศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2534

มีการอนุมัติการจบหลักสูตร โดยผู้ที่จบหลักสูตรจะต้องมีคุณสมบัติ

1. เรียนวิชาบังคับ วิชาเลือกเสรี ครบ 96 หน่วยการเรียนรู้
2. ต้องเรียนได้หน่วยการเรียนรู้ตามวิชาบังคับแกน ภาษาไทย คณิตศาสตร์ ภาษาบาลี ธรรมวินัย และศาสนปฏิบัติ
3. ต้องเรียนหน่วยการเรียนรู้ไม่น้อยกว่า 85 หน่วยการเรียนรู้
4. แต่ละภาคเรียนต้องเข้าร่วมกิจของสงฆ์ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ให้หัวหน้าสถานศึกษา เป็นผู้อนุมัติผลการเรียน และการจบหลักสูตร

มีการโอนผลการเรียน ดังนี้

ให้ปฏิบัติตามระเบียบการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2534

หน้าที่ของสถานศึกษาให้มีเอกสารการประเมินผลการเรียนต่าง ๆ คือ

1. ระเบียบแสดงผลการเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (รบ.1-ต)
2. แบบรายงานผลการเรียนผู้จบหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น (รบ.2-ต)
3. สมุดประเมินผลรายวิชา
4. สมุดรายงานประจำตัวนักเรียน
5. ใบรับรองผลการเรียน
6. ระเบียบสะสม

การออกประกาศนียบัตร ให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย การออกประกาศนียบัตร ส่วนการประเมินผลการเรียนให้ใช้คู่มือการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตร พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2533 (กิตติ ธีรศักดิ์. 2539: 14-22)

การใช้หลักสูตรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ล่าสุดในปัจจุบันนี้ กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาในชั้นประถม ศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในที่นี้รวมถึงโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ก็ต้องใช้หลักสูตรนี้ด้วย สำหรับรายละเอียดจะได้กล่าวไว้ในหัวข้อต่อไป

การบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

จากเนื้อหาสาระที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในยุคปัจจุบัน นอกจากจะจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกธรรม หลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกบาลี แล้วยังมีการจัดการเรียนการสอน โดยใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช 2544 แทนหลักสูตรปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย พุทธศักราช 2533 ดังนั้น ในการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จึงยึดถือแนวทางการบริหารหลักสูตร เหมือนกับโรงเรียน ที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยทั่วไป ทั้งนี้จะจัดทำสาระเพิ่มเติมที่เกี่ยวกับการนำหลักสูตรปริยัติธรรม แผนกธรรม และหลักสูตรปริยัติธรรม แผนกบาลี มาบูรณาการเข้ากับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

หลักสูตรสถานศึกษาจะสัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับกระบวนการบริหารจัดการนำหลักสูตรไปใช้ ดังนั้น สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการวางแผน บริหารจัดการหลักสูตร เพื่อช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้การนำหลักสูตรไปใช้บรรลุผลสูงสุด ซึ่งการ วางแผนบริหารจัดการหลักสูตรเป็นการกำหนดแผนปฏิบัติการที่เป็นรูปธรรม ที่ช่วยให้ทราบ แนวปฏิบัติการต่าง ๆ ที่สนับสนุนการใช้หลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ การเพิ่มประสิทธิภาพ การบริหารจัดการเพื่อให้สถานศึกษาสามารถระดมทรัพยากรในชุมชน ทรัพยากรที่เป็นภูมิปัญญา- ท้องถิ่น และทรัพยากรอื่น ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการจัดการศึกษา รวมทั้งการสร้าง ความเข้มแข็งให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกรูปแบบ

สำหรับ กรมวิชาการ (2545: 7) ได้เสนอการบริหารจัดการหลักสูตรไว้ 7 ภารกิจ ดังนี้

1. การเตรียมความพร้อม
2. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
3. การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร
4. การดำเนินการบริหารหลักสูตร (ใช้หลักสูตร)
5. การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล
6. การสรุปผลการดำเนินงานหลักสูตร
7. การปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร

และจากการศึกษาเอกสารแนวทางการดำเนินงานปฏิรูปการเรียนการสอนตาม เจตนารมณ์กระทรวงศึกษาธิการ “2549 ปีแห่งการปฏิรูปการเรียนการสอน” ในเรื่องแนวทางการบริหารหลักสูตรและการเรียนการสอน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้เสนอภารกิจการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมของบุคลากร
2. การจัดสาระหลักสูตรสถานศึกษา
3. การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร
4. การดำเนินการบริหารหลักสูตร
5. การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล
6. การสรุปผลการดำเนินงาน

7. การปรับปรุงพัฒนา

8. การจัดทำรายงานประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี

จากเนื้อหาสาระที่กล่าวมา จะพบว่า เอกสารแนวทางการดำเนินงานปฏิรูปการเรียนการสอน ตามเจตนารมณ์กระทรวงศึกษาธิการ “2549 ปีแห่งการปฏิรูปการเรียนการสอน” ในเรื่องแนวทางการบริหารหลักสูตรและการเรียนการสอน ตามแนวทางหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งถือเป็นเอกสารทางวิชาการ ฉบับล่าสุดสำหรับปีการศึกษา 2549 ของกระทรวงศึกษาธิการที่ได้เขียนไว้เกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรว่า ประกอบไปด้วย 8 ภารกิจ แต่จากการที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์รายละเอียดของเนื้อหาเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรที่กล่าวมาแล้วในตอนต้น จากนักการศึกษาหลาย ๆ ท่านก่อนปี พ.ศ. 2544 พบว่าส่วนใหญ่กำหนดภารกิจการบริหารหลักสูตรไว้ 3-5 ภารกิจ และจากที่กรมวิชาการกำหนดองค์ประกอบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2545 นั้น ปรากฏว่ารายละเอียดของภารกิจการบริหารจัดการที่เสนอไว้มี 7-8 ภารกิจ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ประมวลขอบเขตเนื้อหาที่จะศึกษาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาเพียง 5 ภารกิจเท่านั้น ได้แก่ การเตรียมความพร้อมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร การดำเนินการบริหารหลักสูตร (ใช้หลักสูตร) และการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล (กรมวิชาการ. 2545: 7) ประกอบกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ได้เริ่มจัดทำและใช้หลักสูตรนี้มาตั้งแต่ปีการศึกษา 2546 เหมือนกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอื่นที่ใช้หลักสูตรนี้ทั่วประเทศ การบริหารจัดการหลักสูตรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในส่วนของหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผ่านมาจึงเป็นการบริหารจัดการหลักสูตร ตามแนวทางที่กรมวิชาการ เสนอไว้ตั้งแต่ ปีการศึกษา 2545 ซึ่งกำหนดไว้ 7 ภารกิจ แต่ที่เป็นขั้นตอนหลัก ๆ มีเพียง 5 ภารกิจเท่านั้น ในขณะที่ผู้วิจัยมิได้ศึกษาในภารกิจที่ 6 ที่เกี่ยวกับการสรุปรายงานผลและภารกิจที่ 7 ที่เกี่ยวกับการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตร ทั้งนี้เนื่องจากองค์ความรู้และสาระที่เกี่ยวข้องกับภารกิจที่ 6 และขั้นตอนที่ 7 มีเสนอไว้น้อย ผู้วิจัยได้ประยุกต์ภารกิจทั้งสองภารกิจนี้ไว้ในภารกิจที่ 5 การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ในการวิจัยครั้งนี้จึงเป็นการศึกษาปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ในขอบเขตเนื้อหา 5 ภารกิจเท่านั้น

งานวิจัยเกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกันปัญหาการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในปัจจุบันที่มีการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 มาใช้เป็น

แกนกลางหลักในการจัดการศึกษาให้แก่พระสงฆ์นั้นยังมีผู้ที่ศึกษาวิจัยน้อยมาก ผู้วิจัยจึงได้ศึกษา งานวิจัยในโรงเรียนสังกัดอื่นๆ ที่เห็นว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และศึกษางานวิจัยจากสังกัดเดียวกันในยุคก่อน ๆ ซึ่งมีขอบข่ายในการวิจัยที่คล้ายกัน ดังจะนำเสนอต่อไปนี้

สมหมาย ปานสันเทียะ (2536: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางการบริหารหลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและแนวทางการบริหาร หลักสูตร พร้อมกับศึกษาเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันปัญหาการบริหารหลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษา ขนาดเล็ก ใน 3 ด้าน คือ การเตรียมความพร้อม การจัดการเรียนการสอน และการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล ซึ่งได้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารโรงเรียน ใน 3 ขนาด คือ ผู้บริหารโรงเรียน ขนาดเล็ก ผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง และผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 32 คน จากผล การศึกษา พบว่า โรงเรียนทั้งสามขนาดมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร ด้านการเตรียม ความพร้อม การจัดการเรียนการสอน และการนิเทศติดตาม และประเมินผลอยู่ในระดับมาก และมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย

สุจิต เหมวัล (2536: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา การบริหารหลักสูตรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 9 โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารหลักสูตร และแสวงหาข้อเสนอแนะ แนวทางในการแก้ปัญหาการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 9 ใน 10 ด้าน ด้วยกันคือ การใช้หลักสูตรและเอกสารหลักสูตร การใช้แหล่ง ทรัพยากรชุมชน การจัดครูเข้าสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดสอนซ่อมเสริม การจัดทำ และการใช้สื่อการสอน การจัดห้องสมุดโรงเรียน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การนิเทศการศึกษา ในโรงเรียน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มวิชา และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย จำนวน 486 รูป/คน ผลการศึกษา พบว่า สภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 9 โดยส่วนรวมมีปัญหาที่มีค่าร้อยละสูงสุดในแต่ละด้าน ได้แก่ โรงเรียนไม่มีงบประมาณในการจัดซื้อเอกสารหลักสูตรสำหรับครู โรงเรียนไม่มีเอกสารหลักสูตร สำหรับครู ไม่มีเงินสนับสนุนในการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่นักเรียนไม่มีเงินจ้างครูพิเศษมา ทำการสอนที่โรงเรียน โรงเรียนไม่สามารถจัดครูเข้าสอนได้ตรงตามวิชาเอก-วิชาโท ที่จบการศึกษา รายวิชาวิทยาศาสตร์ ในเนื้อหาวิชาชีวภาพมีการทดลอง นักเรียนไม่ได้ทำการทดลอง ไม่มีห้องปฏิบัติการ ทางวิทยาศาสตร์ ไม่สามารถจัดคาบสอนเสริมให้นักเรียนได้ ขาดงบประมาณในการจัดการซื้อสื่อ การสอน และวัสดุที่จะนำมาผลิตสื่อการสอน โรงเรียนไม่มีห้องสมุด ขาดงบประมาณในการสร้าง ห้องสมุด และจัดซื้อหนังสือ เอกสารสิ่งพิมพ์ กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่โรงเรียนจัดให้นักเรียนไม่สนอง ความต้องการของนักเรียน และไม่ตรงตามความต้องการของนักเรียน ครูที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการ

จัดกิจกรรมเสริมสร้างหลักสูตร ไม่มีความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมเสริมหลักสูตร โรงเรียนขาดงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุ ไม่มีการติดตามผล และประเมินผลการปฏิบัติการสอนของครูเพื่อนำมาใช้ประกอบการนิเทศ

นิวัต ต่อนี้ (2537: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การติดตามการดำเนินการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงานการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดขอนแก่น ใน 3 ด้าน คือ สภาพการดำเนินการใช้หลักสูตร การใช้หลักสูตร และปัญหาการใช้หลักสูตร ความคิดเห็นในการใช้หลักสูตร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ผู้บริหาร หัวหน้าหมวดวิชา อาจารย์สนับสนุนการสอน อาจารย์ผู้สอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดขอนแก่น จำนวน 884 คน ผลการศึกษาพบว่าด้านการบริหารหลักสูตรโรงเรียนดำเนินการโดยครอบคลุมทั้งด้านการเตรียมความพร้อม การบริหารงานวิชาการ การบริหารสนับสนุนวิชาการ การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การนิเทศติดตาม และการประเมินผลหลักสูตร โดยบุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วม แต่การดำเนินงานร่วมกับผู้ปกครองและชุมชนยังมีน้อย การใช้หลักสูตรโรงเรียนมีการดำเนินการมาก ทั้งหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผลส่วนที่ยังมีการปฏิบัติน้อย คือ การให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมและการใช้สื่อ ปัญหาการใช้หลักสูตรมีปัญหาระดับน้อย ส่วนด้านที่ยังมีปัญหายู่ คือ การสอนที่เน้นกระบวนการเรียนการสอนโดยการยัดเด็กเป็นศูนย์กลาง

สายสวาสดี วิไลกุล (2537: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการบริหารหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษากลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดที่แตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้บริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดอุดรธานี จำนวน 320 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น ผลการศึกษาพบว่า โดยส่วนรวมมีปัญหายู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า มีปัญหายู่ในระดับปานกลางทุกด้านเช่นกัน คือ ด้านการเตรียมความพร้อมของโรงเรียน ด้านการดำเนินการใช้หลักสูตรในโรงเรียน และด้านการประเมินผลการใช้หลักสูตร และเมื่อเปรียบเทียบปัญหาการบริหารหลักสูตรในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีขนาดต่างกัน พบว่า มีปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีขนาดเล็ก มีปัญหาการบริหารหลักสูตรมากกว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีขนาดใหญ่

ปณิตา ศรีธธาพิทักษ์ (2540: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการปฏิบัติงานการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดสงขลา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบระดับปัญหาการปฏิบัติงานการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) เปรียบเทียบปัญหาการปฏิบัติงานการใช้หลักสูตร และเพื่อทราบระดับปัญหาการปฏิบัติงานการใช้

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา ใน 5 ด้าน คือ การเตรียมการใช้หลักสูตร การดำเนินการใช้หลักสูตร การสนับสนุนการใช้หลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตร ซึ่งได้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา จำนวน 132 คน ผลการศึกษาพบว่า การเตรียมการใช้หลักสูตรการดำเนินการใช้หลักสูตร การสนับสนุนการใช้หลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และการนิเทศ ติดตาม ผลการใช้หลักสูตร โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน และปัญหาการปฏิบัติงานการใช้หลักสูตรของผู้บริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติ งานในขนาดโรงเรียนที่แตกต่างกัน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการดำเนินการใช้หลักสูตร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิมล ณ พัทลุง (2540: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 3 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับและลำดับปัญหาการบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) พร้อมกับเป็นข้อ เสนอแนะในการแก้ปัญหาการบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นของผู้บริหารโรงเรียนในการศึกษานั้น มีกรอบศึกษา 3 ด้าน ด้วยกัน คือ ปัญหาด้านการเตรียมความพร้อม ปัญหาด้านการดำเนินการใช้หลักสูตร ปัญหาด้านการประเมินผลการใช้หลักสูตร ได้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 132 คน ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวม และระดับปัญหารายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการดำเนินการใช้หลักสูตร ด้านการประเมินการใช้หลักสูตร และด้านการเตรียมความพร้อม และผู้บริหารที่ปฏิบัติ งานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีปัญหาการบริหารหลักสูตร โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้บริหารโรงเรียนที่มีวุฒิทางการศึกษาต่างกันมีปัญหาการบริหารหลักสูตร โดยส่วนรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

สมหมาย อุ่ณเจริญ (2541: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้ พร้อมกับเปรียบเทียบระดับปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้ ตามทัศนะของผู้บริหาร และครูผู้สอน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหาร และครูผู้สอน ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 412 คน ได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีปัญหาในการนำหลักสูตรไปใช้ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด

โดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ด้านวัสดุอุปกรณ์มีปัญหาในระดับมาก ส่วนด้านเอกสารหลักสูตรและตำราเรียน ด้านบุคลากร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและการประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนระดับปัญหาในการนำหลักสูตรไปใช้ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของผู้บริหาร และครูผู้สอนโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด โดยส่วนรวมพบว่า ระดับปัญหาไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าระดับปัญหาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนระดับปัญหาด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

สุทธิเมธ ชัยเพชร (2542: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการปฏิบัติงานการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ของผู้บริหารโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตการศึกษา 4 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานในการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และเป็นข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ได้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้บริหารโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตการศึกษา 4 ปีการศึกษา 2541 จำนวน 110 คน ผลการศึกษา พบว่าในด้านปฏิบัติงานการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ของผู้บริหารโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตการศึกษา 4 โดยส่วนรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งต่างกัน โดยส่วนรวมมีปัญหาการปฏิบัติงานในการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันโดยส่วนรวมมีปัญหาการปฏิบัติการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทางสถิติที่ระดับ .05

วรวิธ บุญกิติกุล (2544: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารหลักสูตรภาษาอังกฤษ พุทธศักราช 2539 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดลพบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการบริหารหลักสูตรภาษาอังกฤษ เพื่อเปรียบเทียบกระบวนการบริหารหลักสูตรภาษาอังกฤษและปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา และขั้นตอนของกระบวนการบริหารหลักสูตร ในจังหวัดลพบุรี ใน 3 ด้าน คือ การวางแผนและเตรียมการใช้หลักสูตร การดำเนินการใช้หลักสูตร และการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล การใช้หลักสูตร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 4 กลุ่ม คือ ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหารหัวหน้าหมวด ผู้สอน จำนวน 181 คน ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการบริหารหลักสูตรซึ่งประกอบด้วย การวางแผนและเตรียมการใช้หลักสูตร การดำเนินการใช้หลักสูตร และการนิเทศติดตาม ประเมินผล อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เมื่อเปรียบเทียบขนาดโรงเรียน พบว่า ด้านการวางแผนและเตรียมการใช้หลักสูตร การดำเนินการใช้หลักสูตร และการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตร พบว่า

ไม่แตกต่างกัน ปัญหาอุปสรรคที่ปรากฏในบางโรงเรียน คือ ขาดการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

สำนักพัฒนาศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา 1-12 (2546: บทคัดย่อ) ได้ติดตามผลการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อศึกษาผลการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า

1. โรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตร มีการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านการจัดทำสาระหลักสูตรของสถานศึกษา และด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านอื่นๆ อยู่ในระดับปานกลาง

2. โรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตร มีผลการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านการจัดทำสาระหลักสูตรของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านสรุปผลการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

3. โรงเรียนที่ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2546 มีผลการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านการจัดทำสาระหลักสูตรของสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุดและด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

4. ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนำร่อง กับโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ โดยโรงเรียนนำร่องมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า

5. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยภาพรวมและรายด้าน พบว่าความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้สอน และกรรมการสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน และเมื่อจำแนกตามสังกัดของสถานศึกษาในภาพรวม และรายด้านพบว่า สถานศึกษาทุกสังกัดมีการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้

6. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยภาพรวม พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้สอนและกรรมการสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ เมื่อจำแนกตามสังกัดของสถานศึกษาในภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้

7. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2546 จำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหาร-

สถานศึกษา ครูผู้สอน และกรรมการสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ และเมื่อจำแนกตามสังกัดของสถานศึกษาในภาพรวม และรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้

8. ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรของโรงเรียนนาร่อง คือ สถานศึกษามีเวลาเตรียมความพร้อมไม่เพียงพอ ผู้บริหาร และครูขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ขาดทักษะในการจัดทำสาระหลักสูตร ขาดครูที่มีความชำนาญในการสอน บางกลุ่มสาระผู้ปกครอง และชุมชน มีความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักสูตรน้อย มีเวลาน้อยในการจัดทำหลักสูตรและแผนบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ขาดการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการวางแผน ครูบางส่วนยังไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน การนิเทศติดตาม และประเมินผลขาดความต่อเนื่องไม่ทั่วถึง และยังไม่เป็นระบบ บุคลากรขาดความรู้ในการวัดและประเมินผล การสรุปผลการดำเนินงานยังจัดทำไม่ได้ชัดเจน และต่อเนื่อง ข้อมูลที่เก็บรวบรวมไว้ยังไม่ได้นำไปใช้ในการปรับปรุง และพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาเท่าที่ควร

9. ข้อเสนอแนะ การบริหารจัดการหลักสูตรของโรงเรียนนาร่อง คือ สถานศึกษาควรกำหนดระยะเวลาเตรียมความพร้อมให้มากขึ้น (ควรประมาณ 1 – 2 ปี) จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรแก่บุคลากรอย่างทั่วถึง ให้ตรงตามกลุ่มสาระและปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานคือ บุคลากรของสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจไม่เพียงพอในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและสาระหลักสูตร ขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในแต่ละสาระการเรียนรู้ คณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชน ยังไม่ค่อยมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร และมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาน้อย สถานศึกษามีเวลาเตรียมความพร้อมน้อยจึงขาดความมั่นใจในการจัดทำสาระหลักสูตรนโยบายการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการขาดความแน่นอน ไม่ชัดเจน ขาดสื่อ เอกสาร วัสดุและอุปกรณ์ และข้อมูลสารสนเทศในการจัดทำหลักสูตร ขาดงบประมาณสนับสนุน ระบบข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนไม่ค่อยเป็นระบบชัดเจน ครูมีภาระงานอื่นมากจึงมีระยะเวลาในการจัดทำหลักสูตรน้อย สถานศึกษาบางแห่งจัดทำสาระหลักสูตรไม่ได้ บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนการบริหารหลักสูตร และมีเวลาในการวางแผนน้อย

10. ข้อเสนอแนะ การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ สถานศึกษาควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้แก่ครู ควรร่วมมือกับสถานศึกษาอื่นในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ควรศึกษาดูงานการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนนาร่อง โรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานประชุมชี้แจงประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครอง ชุมชน ให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา กำหนดระยะเวลาในการเตรียมความพร้อมให้มากขึ้น ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวางแผนบริหารจัดการหลักสูตร ควรมีการนิเทศ ติดตามการเตรียมความพร้อมและการวางแผน การบริหารหลักสูตร

สถานศึกษาให้เป็นระบบและต่อเนื่อง และควรจัดทำเอกสารความรู้ประกอบในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้ทุกฝ่ายสามารถจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาได้อย่างถูกต้อง

งานวิจัยต่างประเทศ

ยูเนสโก (ประวิทย์ มาตีประเสริฐ. 2536: 35; อ้างอิงจาก UNESCO. 1978: 66) ได้สรุปปัญหาการใช้หลักสูตรของบางประเทศในทวีปเอเชีย ซึ่งได้แก่ ประเทศอัฟกานิสถาน อินเดีย บังคลาเทศ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และศรีลังกา พบว่า ปัญหาการใช้หลักสูตรเป็นปัญหาเกี่ยวกับการขาดการประสานงานที่ระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ ผู้บริหารระดับต่าง ๆ ไม่ให้ความสนใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร และขาดการติดตามผลการใช้หลักสูตรของครู และผู้เกี่ยวข้องกับการอบรมครูเกี่ยวกับหลักสูตรขาดประสิทธิภาพ ขาดแคลนเอกสารหลักสูตร ตำราเรียนไม่ทันสมัย ขาดแคลนหนังสืออ่านประกอบ ภาระสุดท้าย คือ ศูนย์พัฒนาหลักสูตรขาดการวางแผนที่ดีในการนำหลักสูตรไปใช้ อิงลิช และสเตฟฟี (สายสวาสดี วิไลกุล. 2537: 69; อ้างอิงจาก English and Steffy. 1983: 29-32) ได้ศึกษาความแตกต่างระหว่างการสร้างและการออกแบบหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ พบว่า การวางแผนออกแบบการสร้างหลักสูตรกับการนำหลักสูตรไปใช้ในการเรียนการสอนนั้นมีความแตกต่างกัน การสร้างหลักสูตรนั้นเป็นการทำให้การเรียนการสอนดำเนินไปตามเป้าหมาย ซึ่งองค์ประกอบหลายประการอาจจะยังไม่สัมพันธ์กันเต็มที่ ส่วนการนำหลักสูตรไปใช้นั้นจะต้องสัมพันธ์กับการบริหารหลักสูตร จะต้องมีการจัดการเกี่ยวกับการเรียนการสอน

เรแกน และลีทวูด (สมหมาย ปานสันเทียะ. 2536: 28; อ้างอิงจาก Regan and Leithwood. 1994: 10-64) ได้ศึกษาการใช้หลักสูตรสำเร็จรูปสำหรับนักเรียนอนุบาลในเมืองออนตาริโอ (Ontario) ประเทศแคนาดา โดยวิธีการสังเกต สัมภาษณ์ และใช้แบบสอบถาม พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้หลักสูตรมีดังต่อไปนี้ ปัจจัยเกี่ยวกับครู ได้แก่ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร เจตคติต่อหลักสูตร และปรัชญาหลักสูตร ปัจจัยเกี่ยวกับหลักสูตร ได้แก่ ความชัดเจนในหลักสูตร การฝึกอบรมผู้ปฏิบัติ การเผยแพร่แนวความคิดแนวปฏิบัติกรณีศึกษาและติดตามผล และการใช้ข้อมูลย้อนกลับ ปัจจัยเกี่ยวกับผู้บริหาร ได้แก่ การสนับสนุนของผู้บริหารและการนิเทศติดตามผล ปัจจัยเกี่ยวกับผู้เรียน ได้แก่ นิสัยและความสามารถของผู้เรียน ได้แก่ เจตคติของผู้ปกครองต่อหลักสูตร

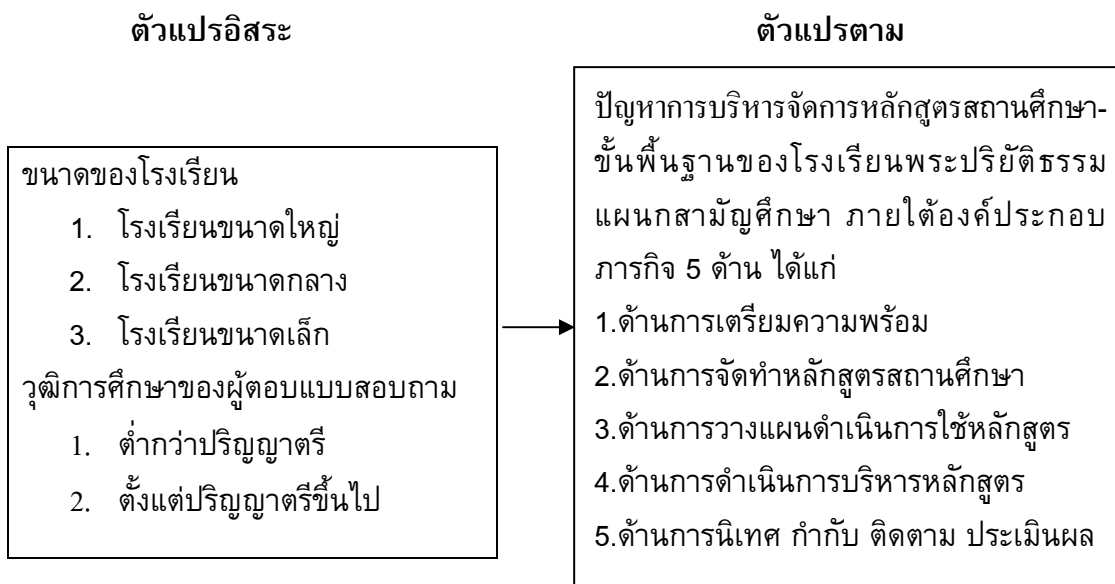
ไดมุซิโอ (วิมล ณ พัทลุง. 2540: 32; อ้างอิงจาก Di Muzio. 1990: 3803-A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับขนาดของโรงเรียน บรรยากาศในโรงเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในมลรัฐนิวยอร์ก พบว่า ขนาดของโรงเรียนมีความสัมพันธ์ในทางลบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนขนาดใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการอ่านและคณิตศาสตร์ต่ำกว่านักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ พอสรุปได้ว่า หลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญในการบริหารและจัดการศึกษาเป็นอย่างมาก ในงานวิจัยที่ได้ยกมากล่าว

มีปัญหาในแต่ละด้าน คือ ด้านการเตรียมความพร้อมการใช้หลักสูตร ด้านการดำเนินการใช้หลักสูตร ด้านการสนับสนุนการใช้หลักสูตร ด้านการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และด้านการนิเทศ ติดตามผล การใช้หลักสูตร ฝักรน้อยแตกต่างไปตามกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย ส่วนในการบริหารหลักสูตร ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษานั้น ได้ใช้แนวทางการบริหารหลักสูตร เช่นเดียวกับ โรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วไป หรือโรงเรียนที่จัดการศึกษาชั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปีที่ 1-3) และช่วงชั้นที่ 4 (ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 4-6) ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะ ทราบว่า ในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในปัจจุบันที่จัดทำและใช้หลักสูตรสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีปัญหามากน้อยเพียงใด โดยศึกษาตามตัวแปรขนาดโรงเรียน ซึ่งแบ่งตาม หลักเกณฑ์ในแบบรายงานข้อมูล จ.1, ร.1 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาใน เขตภาคใต้ เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก (มีครูผู้สอนตั้งแต่ 1-5 คน) โรงเรียนขนาดกลาง (มีครูผู้สอน ตั้งแต่ 6-10 คน) และโรงเรียนขนาดใหญ่ (มีครูผู้สอนตั้งแต่ 11 คนขึ้นไป) (กลุ่มโรงเรียน พระปริยัติธรรม. 2548: 12) นอกจากนี้ยังศึกษาปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา- ชั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ตามตัวแปรวุฒิการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูอาจารย์ประจำ และครูอาจารย์พิเศษ ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนก-สามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ สำหรับขอขำยเนื้อหาที่ศึกษาเน้นเฉพาะการบริหารหลักสูตร 5 ภารกิจ ได้แก่ การเตรียมความพร้อม การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร การดำเนินการบริหารหลักสูตร (ใช้หลักสูตร) และการนิเทศ และติดตามประเมินผล เท่านั้นซึ่ง ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การบริหารจัดการหลักสูตรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในการพัฒนาหลักสูตร ให้เกิดความเหมาะสมกับสภาพการจัดการศึกษาต่อไปในอนาคต

จึงสรุปได้กรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังรายละเอียดในภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ โดยผู้วิจัยได้นำเสนอวิธีการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือในการวิจัย วิธีสร้างเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารโรงเรียน ครูอาจารย์ประจำ และครู-อาจารย์พิเศษ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขตภาคใต้ จำนวน 21 โรงเรียน ในปีการศึกษา 2549 จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 21 รูป/คน ครูอาจารย์ประจำ จำนวน 73 รูป/คน และครูอาจารย์พิเศษ จำนวน 106 รูป/คน รวม 200 รูป/คน และกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (วัน เดชพิชัย, 2535: 301; อ้างอิงจาก Krejcie and Morgan, 1970: 607-610) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 132 รูป/คน ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 20 รูป/คน ครูอาจารย์ประจำ จำนวน 45 รูป/คน และครูอาจารย์พิเศษ จำนวน 67 รูป/คน และใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ในแต่ละกลุ่ม ดังตาราง 3

ตาราง 3 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของผู้บริหารโรงเรียน ครูอาจารย์ประจำ และครู-อาจารย์พิเศษ ในแต่ละโรงเรียน

โรงเรียนพระปริยัติธรรม / ขนาด โรงเรียน	ประชากร			กลุ่มตัวอย่าง		
	ผู้บริหาร	ครูอาจารย์		ผู้บริหาร	ครูอาจารย์	
		ประจำ	พิเศษ		ประจำ	พิเศษ
ขนาดเล็ก	7	21	31	7	13	20
1. มุสลิม์ปริยัติธรรมสามัญศึกษา	1	3	5	1	2	3
2. พระปริยัติธรรมสามัญวัดเมือง ยะลา	1	3	5	1	1	3
3. ธรรมจักรวิทยา	1	3	5	1	2	2

ตาราง 3 (ต่อ)

โรงเรียนพระปริยัติธรรม / ขนาด โรงเรียน	ประชากร			กลุ่มตัวอย่าง		
	ผู้บริหาร	ครูอาจารย์		ผู้บริหาร	ครูอาจารย์	
		ประจำ	พิเศษ		ประจำ	พิเศษ
4. วัดถ้ำทองพรรณรา	1	3	4	1	2	3
5. พระปริยัติธรรมวัดกรวด	1	3	4	1	2	3
6. พุทธวิทยา	1	3	4	1	2	3
7. วัดมัชฌิมาวิสุทธิเทพวิทยา	1	3	4	1	2	3
ขนาดกลาง	9	42	35	8	40	34
8. พระปริยัติธรรมวัดมะนาวหวาน	1	5	4	1	5	4
9. พระปริยัติธรรมวัดขนาน	1	5	4	1	5	4
10. แสงธรรมพิทยาคม	1	5	4	1	5	4
11. พระปริยัติธรรมสามัญวัดนาสาร	1	5	4	1	5	4
12. พุทธรังสีพิทยาลัย	1	5	4	-	4	4
13. แสงทองวิทยาธรรม	1	5	4	1	4	4
14. หลวงพ่อเดิมประสิทธิ์วิทยา	1	4	4	1	4	3
15. พระปริยัติธรรมวัดแก้วโกรวาราม	1	4	4	1	4	4
16. พระปริยัติธรรมวัดตโปทาราม	1	4	3	1	4	3
ขนาดใหญ่	5	20	30	5	2	13
17. สาริตศึกษาวิทยาลัยสงฆ์ ภาคทักษิณ	1	4	6	1	-	3
18. พระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา	1	4	6	-	1	3
19. พระปริยัติธรรมสามัญวัดสระเวียง	1	4	6	1	1	3
20. วัดพระบรมธาตุไชยาวิทยา	1	4	6	-	1	2
21. สิทธิธรรม	1	4	6	1	-	2
รวม	21	73	106	20	45	67
รวมทั้งสิ้น		200			132	

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ โดยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากกรอบการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ภายใต้องค์ประกอบภารกิจ 5 ด้าน (กรมวิชาการ. 2545: 7) ได้แก่ 1) ด้านการเตรียมความพร้อม 2) ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 3) ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร 4) ด้านการบริหารหลักสูตร 5) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล

1. แบบสอบถาม

แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับปัญหาในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในเขตภาคใต้ ตามกรอบการบริหารหลักสูตรของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ภายใต้องค์ประกอบภารกิจ 5 ด้าน (กรมวิชาการ. 2545: 7) ได้แก่ ด้านการเตรียมความพร้อม ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร และด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล รวมจำนวน 39 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) กำหนดน้ำหนักคะแนนเป็น 5 ระดับ ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert) ดังนี้

- 5 หมายถึง มีปัญหาการบริหารหลักสูตรอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีปัญหาการบริหารหลักสูตรอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีปัญหาการบริหารหลักสูตรอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีปัญหาการบริหารหลักสูตรอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีปัญหาการบริหารหลักสูตรอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-end Questionnaire) เพื่อทราบข้อเสนอแนะและแนวทางในการแก้ไขปัญหาในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้

2. แบบสัมภาษณ์

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้การวิจัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานในการนำข้อเสนอแนะไปปรับปรุงในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในเขตภาคใต้ต่อไป จึงได้ใช้การสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 4 รูป/คน โดยเลือกแบบเจาะจงประกอบการวิจัยในวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติของประชากรในการสัมภาษณ์ดังนี้

2.1 เป็นผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตจังหวัดสงขลา ที่มีความรู้ ความเข้าใจ ในการปฏิบัติงานการบริหารจัดการหลักสูตร สถานศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

2.2 เป็นผู้มีเวลาในการให้ข้อมูลตามที่ผู้วิจัยกำหนด

2.3 เป็นผู้ที่มีความสามารถติดต่อได้โดยสะดวก

นอกจากนี้ยังมีอุปกรณ์และเครื่องมืออื่นที่จะต้องใช้ในการสัมภาษณ์ ดังนี้

1. แถบบันทึกเสียง 1 เครื่อง สำหรับบันทึกเสียง

2. ตลับเทป สำหรับบันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์

3. สมุดบันทึกและปากกา สำหรับการจดบันทึก เพื่อจดสาระสำคัญที่ได้จากการสัมภาษณ์

4. แนวคำถามในการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุง การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ในแต่ละด้าน เพื่อให้ประเด็นการสัมภาษณ์ตรงกับวัตถุประสงค์ ข้อที่ 3

วิธีสร้างเครื่องมือ

1. การสร้างแบบสอบถาม

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้

1.2 กำหนดประเด็นคำถามให้ครอบคลุมการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ภายใต้ต้องประกอบภารกิจ 5 ด้าน (กรมวิชาการ. 2544: 7)

1.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ และให้ได้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง และให้ความเห็นชอบ

1.4 นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุง และผ่านการเห็นชอบแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์หาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับลักษณะพฤติกรรม การบริหาร โดยใช้ค่า IC (Index of Congruence) ดัชนีความพ้อง (บุญชม ศรีสะอาด. 2535: 97)

1.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขครั้งสุดท้ายไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหาร-โรงเรียน ครูอาจารย์ประจำ และครูอาจารย์พิเศษ ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคกลาง จำนวน 30 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้

1.6 นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้มาตรวจให้คะแนน หาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach. 1990: 204) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.98

1.7 นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้แล้ว เสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบเป็นครั้งสุดท้าย

1.8 จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

2. การสร้างแบบสัมภาษณ์

2.1 ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการสร้างแบบสัมภาษณ์จากหนังสือ และวิทยานิพนธ์

2.2 จัดสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยกำหนดขอบเขตของคำถามจากแบบสอบถาม เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้

2.3 นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา ความถูกต้อง ความเหมาะสม และให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.4 นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบคุณภาพ และครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญชุดเดียวกับผู้เชี่ยวชาญชุดแรก พิจารณาตรวจสอบ แก้ไข ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

2.5 นำแบบบันทึกการสัมภาษณ์ที่ผ่านการเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองสัมภาษณ์กับผู้ที่ไม่ได้กำหนดให้เป็นกลุ่มตัวอย่าง 5 รูป/คน

2.6 นำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงให้เรียบร้อยแล้วผู้วิจัยนำไปสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ข้อมูลแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1.1 ขอหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ เพื่อขอความร่วมมือจากผู้บริหารโรงเรียน ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ในการแจกและเก็บรวบรวมข้อมูล ตามที่กำหนดกลุ่มตัวอย่าง

1.2 นำแบบสอบถามในการวิจัย และหนังสือแนะนำตัว จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ พร้อมซองปิดแสตมป์เจ้าหน้าที่ซองถึงผู้บริหารโรงเรียน ของโรงเรียน

พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ เพื่อขอความร่วมมือแจกแบบสอบถามตอบแบบสอบถาม ตามกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด และส่งแบบสอบถามคืน โดยส่งคืนผู้วิจัยภายใน 20 วัน หลังจากได้รับแบบสอบถาม

1.3 รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา ตรวจสอบความสมบูรณ์เพื่อดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยต่อไป

2. ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

2.1 ขอนหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ เพื่อขอความร่วมมือจากผู้บริหารโรงเรียน ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้

2.2 กำหนดตารางการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยประสานงานเพื่อนัด วัน เวลาสัมภาษณ์

2.3 นัดหมายวัน เวลา สถานที่ที่แน่นอนกับผู้ให้สัมภาษณ์อีกครั้ง

2.4 กำหนดเวลาที่ใช้สัมภาษณ์ คนละ 1 ชั่วโมง

2.5 ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ จำนวน 4 รูป/คน

2.6 หลังจากเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละรูป/คน ผู้วิจัยได้ถอดเทปบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ สรุปสาระสำคัญและเรียบเรียงเขียนเป็นรายงานการสัมภาษณ์ ที่มีสาระสำคัญเกี่ยวข้อง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการเตรียมความพร้อม ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร และด้านการนิเทศกำกับ ติดตามประเมินผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย ใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows (Statistical Package for the Social Sciences for Windows) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แล้วคัดเลือกเฉพาะฉบับที่สมบูรณ์

1.2 หาค่าร้อยละ (Percentage) จากแบบสอบถามตอนที่ 1

1.3 หาค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จากแบบสอบถามตอนที่ 2 แปลผลโดยใช้เกณฑ์สัมบูรณ์ (Absolute Criteria) ซึ่งแบ่งคะแนนเป็นช่วง ๆ แต่ละช่วงมีความหมาย ดังนี้ (วัน เดชพิชัย. 2535: 531-532)

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51-5.00 หมายถึง มีปัญหามากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51-4.50 หมายถึง มีปัญหามาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51-3.50 หมายถึง มีปัญหาปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51-2.50 หมายถึง มีปัญหาน้อย
 ค่าเฉลี่ยระหว่าง 0.51-1.50 หมายถึง มีปัญหาน้อยที่สุด

1.4 ทดสอบสมมติฐาน เปรียบเทียบปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ตามตัวแปรขนาดโรงเรียน ด้วยการทดสอบค่าเอฟ (F-test) เมื่อพบความแตกต่างก็ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธี LSD ของ Fisher (Kirk. 1995: 158) และตามตัวแปรวุฒิการศึกษา ด้วยการทดสอบค่าที (t-test)

1.5 จัดลำดับความถี่ ของข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างดังนี้

2.1 นำร่างรายงานการสัมภาษณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละรูป/คน มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ทั้งหมดในแต่ละหัวข้อของการสัมภาษณ์ เพื่อแยกแยะแนวความคิดที่ปรากฏในเนื้อหาการสัมภาษณ์โดยไม่มี การแต่งเติม

2.2 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จัดทำเป็นตารางสรุปประเด็นการสัมภาษณ์ นำเสนอแยกเป็นรายด้าน 5 ด้าน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้คอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Window (Statistical Package for the Social Sciences for Windows) สำหรับค่าสถิติที่ใช้มีดังนี้

1. ค่าร้อยละ (Percentage)
2. ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean)
3. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
4. ค่าการทดสอบที (t-test)
5. ค่าการทดสอบเอฟ (F-test) เมื่อพบความแตกต่างก็ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีเปรียบเทียบแบบ LSD ของ Fisher

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล เรื่อง ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา
ชั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ ในเขตภาคใต้ นำเสนอ
ผลการวิจัยเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตร
สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ ในเขตภาคใต้

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาระดับปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ ในเขตภาคใต้ 5 ด้าน คือ ด้านการเตรียม
ความพร้อม ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ด้านการบริหาร
หลักสูตร และด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ ในเขตภาคใต้ ตามตัวแปรขนาด
โรงเรียนและวุฒิการศึกษา

ตอนที่ 4 ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการ
หลักสูตรสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
ในเขตภาคใต้ องค์ประกอบภารกิจ 5 ด้าน คือ ด้านการเตรียมความพร้อม ด้านการจัดทำหลักสูตร
สถานศึกษา ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ด้านการบริหารหลักสูตร และด้านการนิเทศ
กำกับ ติดตาม ประเมินผล

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับปัญหาการบริหารจัดการ
หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนก-
สามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ จำแนกได้ดังรายละเอียดในตาราง 3 - 5

ตาราง 4 ตำแหน่งงานในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้

ตำแหน่ง	จำนวน	ร้อยละ
1. ผู้บริหารโรงเรียน	20	15.20
2. ครูอาจารย์ประจำ	45	34.10
3. ครูอาจารย์พิเศษ	67	50.80
รวม	132	100.00

จากตาราง 4 จะเห็นว่าตำแหน่งงานในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
มีตำแหน่งครูอาจารย์พิเศษ จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 50.80 รองลงมา คือ ครูอาจารย์ประจำ
จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 34.10 และผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ
15.20 ตามลำดับ

ตาราง 5 ขนาดโรงเรียนในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้

ขนาด	จำนวน	ร้อยละ
1. โรงเรียนขนาดเล็ก (มีครูผู้สอนตั้งแต่ 1-5 คน)	40	30.30
2. โรงเรียนขนาดกลาง (มีครูผู้สอนตั้งแต่ 6-10 คน)	82	62.10
3. โรงเรียนขนาดใหญ่ (มีครูผู้สอนตั้งแต่ 11 คนขึ้นไป)	10	7.60
รวม	132	100.00

จากตาราง 5 จะเห็นว่าขนาดโรงเรียนในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
เป็นโรงเรียนขนาดกลาง (ครูผู้สอนตั้งแต่ 6-10 คน) จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 62.10

รองลงมาเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก (ครูผู้สอนตั้งแต่ 1-5 คน) จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 30.30 และโรงเรียนขนาดใหญ่ (ครูผู้สอนตั้งแต่ 11 คนขึ้นไป) จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 7.60 ตามลำดับ

ตาราง 6 วุฒิการศึกษาในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้

วุฒิการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
1. ต่ำกว่าปริญญาตรี	14	10.60
2. ตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป	118	89.40
รวม	132	100.00

จากตาราง 6 จะเห็นว่าวุฒิการศึกษาในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ของผู้ตอบแบบสอบถามมีวุฒิปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 89.40 ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 10.60 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาระดับปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ ในเขตภาคใต้ 5 ด้าน คือ ด้านการเตรียมความพร้อม ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ด้านการบริหารหลักสูตร และด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล วิเคราะห์ผลได้ดังรายละเอียดในตาราง 7-12

ตาราง 7 ระดับปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ โดยภาพรวม

ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตร	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ด้านการเตรียมความพร้อม	3.05	.539	ปานกลาง
2. ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	3.06	.643	ปานกลาง
3. ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร	3.10	.563	ปานกลาง
4. ด้านการบริหารหลักสูตร	3.10	.607	ปานกลาง
5. ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล	3.08	.681	ปานกลาง
รวม	3.08	.472	ปานกลาง

จากตาราง 7 พบว่า ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ ในเขตภาคใต้ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร และด้านการบริหารหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.10$) รองลงมาด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ($\bar{X} = 3.08$) ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.06$) และด้านการเตรียมความพร้อม ($\bar{X} = 3.05$) ตามลำดับ

ตาราง 8 ระดับปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ด้านการเตรียมความพร้อม

ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตร	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. การสร้างความตระหนักแก่บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องให้เห็นความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องร่วมกันจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	3.03	.761	ปานกลาง
2. การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการจัดทำหลักสูตร	3.01	.736	ปานกลาง
3. การแต่งตั้งคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการของสถานศึกษาตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วย คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	3.07	.793	ปานกลาง
4. การจัดทำระบบสารสนเทศของสถานศึกษา	3.05	.932	ปานกลาง
5. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา	3.10	.730	ปานกลาง
6. การขอความร่วมมือจากหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องในการเตรียมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	3.05	.770	ปานกลาง
7. การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ผู้เรียนผู้ปกครอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ	3.05	.894	ปานกลาง
รวม	3.05	.539	ปานกลาง

จากตาราง 8 พบว่า ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ด้านการเตรียมความพร้อม โดยภาพรวมและรายข้อ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.05$) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย ปรากฏว่าการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.10$) รองลงมาคือ การแต่งตั้งคณะกรรมการ

และคณะอนุกรรมการของสถานศึกษาตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ($\bar{X} = 3.07$) การจัดทำระบบสารสนเทศของสถานศึกษา การขอความร่วมมือจากหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องในการเตรียมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ผู้เรียน ผู้ปกครอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ ($\bar{X} = 3.05$) การสร้างความตระหนักแก่บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องให้เห็นความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องร่วมกันจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.03$) และการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการจัดทำหลักสูตร ($\bar{X} = 3.01$) ตามลำดับ

ตาราง 9 ระดับปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตร	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	3.17	.767	ปานกลาง
2. การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของการจัดการศึกษาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน	3.08	.862	ปานกลาง
3. การกำหนดโครงสร้างของหลักสูตรและสัดส่วนเวลาเรียนแต่ละช่วงชั้น	3.02	.878	ปานกลาง
4. การกำหนดผลการเรียนผู้เข้าศึกษาและสาระ- การเรียนรู้รายภาคและรายปี	3.05	.799	ปานกลาง
5. การจัดทำคำอธิบายรายวิชาทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้งพื้นฐานและเพิ่มเติม	3.07	.875	ปานกลาง
6. การจัดหน่วยการเรียนรู้	2.98	.801	ปานกลาง
7. การกำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	2.92	.797	ปานกลาง
8. การกำหนดแผนการเรียนรู้ และแผนการจัดกิจกรรม พัฒนาผู้เรียน	3.07	.774	ปานกลาง
9. การจัดทำแบบฟอร์มเอกสารหลักฐานการศึกษา	3.17	2.012	ปานกลาง
รวม	3.06	.643	ปานกลาง

จากตาราง 9 พบว่า ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.06$) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยปรากฏว่า การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดทำแบบฟอร์มเอกสารหลักฐานการศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.17$) รองลงมาคือ การกำหนดวิสัยทัศน์พันธกิจ เป้าหมาย ของการจัดการศึกษาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ($\bar{X} = 3.08$) การจัดทำคำอธิบายรายวิชาทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้งพื้นฐานและเพิ่มเติม การกำหนดแผนการเรียนรู้ และแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ($\bar{X} = 3.07$) การกำหนดผลการเรียนผู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้รายภาคและรายปี ($\bar{X} = 3.05$) การกำหนดโครงสร้างของหลักสูตรและสัดส่วนเวลาเรียนแต่ละช่วงชั้น ($\bar{X} = 3.02$) การจัดหน่วยการเรียนรู้ และการกำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ($\bar{X} = 2.92$) ตามลำดับ

ตาราง 10 ระดับปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร

ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตร	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. การดำเนินการวางแผนการใช้สื่อการเรียนรู้และนวัตกรรมทางเทคโนโลยี	3.25	.785	ปานกลาง
2. การร่วมกันวางแผนการดำเนินงานแนะแนวผู้เรียน	3.02	.762	ปานกลาง
3. การจัดให้มีเครือข่ายการเรียนรู้ในและนอกสถานศึกษา	3.10	.864	ปานกลาง
4. การร่วมกันวางแผนการจัดกิจกรรมที่ตอบสนองจุดเน้นของสถานศึกษา	3.02	.786	ปานกลาง
5. การสร้างบรรยากาศที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้	3.03	.873	ปานกลาง
6. การวิเคราะห์เชื่อมโยงสาระที่เกี่ยวข้องระหว่างกลุ่มวิชา	3.19	.811	ปานกลาง
รวม	3.10	.563	ปานกลาง

จากตาราง 10 พบว่า ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรโดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.10$) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยปรากฏว่า การดำเนินการวางแผนการใช้สื่อการเรียนรู้และนวัตกรรมทางเทคโนโลยีมีค่าเฉลี่ยสูงสุด

($\bar{X} = 3.25$) รองลงมา คือ การวิเคราะห์เชื่อมโยงสาระที่เกี่ยวข้องระหว่างกลุ่มวิชา ($\bar{X} = 3.09$) การจัดให้มีเครือข่ายการเรียนรู้ในและนอกสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.10$) การสร้างบรรยากาศที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.03$) และการร่วมกันวางแผนการดำเนินงานแนะแนวผู้เรียน การร่วมกันวางแผนการจัดกิจกรรมที่ตอบสนองจุดเน้นของสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.02$) ตามลำดับ

ตาราง 11 ผลการศึกษาระดับปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ด้านการบริหารหลักสูตร

ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตร	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. การจัดครูเข้าสอนตามหลักสูตร	3.12	1.004	ปานกลาง
2. การบริการวัสดุอุปกรณ์หลักสูตร	3.20	.953	ปานกลาง
3. บริการหลักสูตรภายในโรงเรียน	3.20	.903	ปานกลาง
4. การปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น	3.16	.881	ปานกลาง
5. การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้	2.99	.815	ปานกลาง
6. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	2.99	.878	ปานกลาง
7. การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน	3.02	.829	ปานกลาง
8. การจัดกิจกรรมเสริมคุณลักษณะของนักเรียนให้สอดคล้องกับคุณลักษณะที่กำหนดให้ สมศ.	3.15	.824	ปานกลาง
9. การเชื่อมโยงแต่ละช่วงชั้นและแต่ละชั้น	3.03	.676	ปานกลาง
รวม	3.10	.681	ปานกลาง

จากตาราง 11 พบว่า ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ด้านบริหารหลักสูตรโดยภาพรวมและรายชื่ออยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.10$) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยปรากฏว่า การบริการวัสดุอุปกรณ์หลักสูตร บริการหลักสูตรภายในโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.20$) รองลงมา คือ การปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.16$) การจัดกิจกรรมเสริมคุณลักษณะของนักเรียนให้สอดคล้องกับคุณลักษณะที่กำหนดให้ สมศ. ($\bar{X} = 3.15$) การจัดครูเข้าสอนตามหลักสูตร ($\bar{X} = 3.12$) การเชื่อมโยงแต่ละช่วงชั้นและแต่ละชั้น ($\bar{X} = 3.03$) การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.02$) และการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{X} = 2.99$) ตามลำดับ

ตาราง 12 ระดับปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมิน

ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตร	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. การแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลหลักสูตรในสถานศึกษา	3.11	.816	ปานกลาง
2. การจัดทำแผนงาน โครงการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล หลักสูตรในสถานศึกษา	3.08	.788	ปานกลาง
3. การดำเนินการตามแผนงาน โครงการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล หลักสูตรในสถานศึกษา	3.07	.712	ปานกลาง
4. การแจ้งผลการประเมินให้ผู้เกี่ยวข้องทราบผลการนิเทศ	3.02	.786	ปานกลาง
5. การสรุปผลการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล หลักสูตรในสถานศึกษา	3.23	.734	ปานกลาง
6. การรายงานผลการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล หลักสูตรในสถานศึกษา	3.05	.809	ปานกลาง
7. การรายงานผลการจัดการศึกษาตามหลักสูตร สถานศึกษาให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบ	3.02	.810	ปานกลาง
8. การนำผลที่ได้จากการประเมินผลการใช้หลักสูตร มาวางแผนพัฒนาหลักสูตร	3.04	.868	ปานกลาง
รวม	3.08	.681	ปานกลาง

จากตาราง 12 พบว่า ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลโดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.08$) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยปรากฏว่า การสรุปผลการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล หลักสูตรในสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.23$) รองลงมา คือ การแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลหลักสูตรในสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.11$) การจัดทำแผนงาน โครงการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล หลักสูตรในสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.08$) การดำเนินการตามแผนงาน โครงการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล หลักสูตรในสถานศึกษา ค่าเฉลี่ย 3.07 การรายงานผลการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล หลักสูตรในสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.05$) การนำผลที่ได้จากการประเมินผลการใช้

หลักสูตรมาวางแผนพัฒนาหลักสูตร ($\bar{X} = 3.04$) และการแจ้งผลการประเมินให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ ผลการนิเทศ การรายงานผลการจัดการศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษาให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบ ($\bar{X} = 3.02$) ตามลำดับ

**ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา
ชั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้
ตามตัวแปรขนาดโรงเรียน และวุฒิการศึกษา**

3.1 การเปรียบเทียบปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ตามตัวแปรขนาดโรงเรียน ปรากฏดังตาราง 13 – 19

ตาราง 13 การเปรียบเทียบปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ โดยภาพรวม

ความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
ระหว่างกลุ่ม	2	.258	1.29	.575	.564
ภายในกลุ่ม	129	28.981	.225		
รวม	131	29.239			

จากตาราง 13 พบว่า ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ตาราง 14 การเปรียบเทียบปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ด้านการเตรียมความพร้อม

ความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
ระหว่างกลุ่ม	2	.363	.182	.621	.539
ภายในกลุ่ม	129	37.758	.293		
รวม	131	38.122			

จากตาราง 14 พบว่า ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน มีปัญหาด้านการเตรียมความพร้อมไม่แตกต่างกัน

ตาราง 15 การเปรียบเทียบปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

ความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
ระหว่างกลุ่ม	2	1.443	.721	1.763	.176
ภายในกลุ่ม	129	52.790	.409		
รวม	131	54.233			

จากตาราง 15 พบว่า ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ที่มีขนาดโรงเรียนต่างกันมีปัญหาด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

ตาราง 16 การเปรียบเทียบปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร

ความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
ระหว่างกลุ่ม	2	.676	.338	1.066	.347
ภายในกลุ่ม	129	40.867	.317		
รวม	131	41.542			

จากตาราง 16 พบว่า ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ที่มีขนาดโรงเรียนต่างกันมีปัญหาด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรไม่แตกต่างกัน

ตาราง 17 การเปรียบเทียบปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ด้านการบริหารหลักสูตร

ความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
ระหว่างกลุ่ม	2	.502	.251	.676	.511
ภายในกลุ่ม	129	47.921	.371		
รวม	131	48.423			

จากตาราง 17 พบว่า ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ที่มีขนาดโรงเรียนต่างกันมีปัญหาด้านการบริหารหลักสูตรไม่แตกต่างกัน

ตาราง 18 การเปรียบเทียบปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ด้านการนิเทศกำกับ ติดตาม ประเมินผล

ความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
ระหว่างกลุ่ม	2	3.089	1.545	3.447*	.035
ภายในกลุ่ม	129	57.809	.448		
รวม	131	60.899			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 18 พบว่า ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ที่มีขนาดโรงเรียนต่างกันมีปัญหาด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 19 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ตามตัวแปรขนาดโรงเรียน เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ โดยใช้วิธี LSD ของ Fisher

ปัญหาด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม		เล็ก	กลาง	ใหญ่
ประเมินผล	\bar{X}	2.8750	3.1951	2.9000
เล็ก	2.8750		-.3201*	-.0250
กลาง	3.1951			.2951
ใหญ่	2.9000			

จากตาราง 19 พบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง มีปัญหาด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนขนาดกลางมี ปัญหาด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล มากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนโรงเรียนขนาดเล็ก กับโรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหาด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ไม่แตกต่างกัน

สรุปว่าสมมติฐานข้อที่ 1 ที่กล่าวว่าการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ที่มีขนาดโรงเรียน ต่างกันมีปัญหาต่างกัน ไม่ได้รับการยอมรับ ยกเว้นด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล เพียงด้านเดียวเท่านั้น

3.2 การเปรียบเทียบปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ตามตัวแปร วุฒิการศึกษา ปรากฏดังตาราง 20

ตาราง 20 การเปรียบเทียบปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ตามตัวแปร วุฒិการศึกษา

ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตร	ต่ำกว่าปริญญาตรี		ตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป		t-test	Sig.
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1.ด้านการเตรียมความพร้อม	3.14	.49	3.03	.55	.68	.49
2. ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	3.09	.56	3.05	.65	.17	.86
3. ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร	3.32	.44	3.07	.57	1.55	.12
4. ด้านการบริหารหลักสูตร	3.16	.49	3.09	.62	.41	.68
5. ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล	3.07	.47	3.08	.70	-.02	.98
รวม	3.15	.40	3.07	.48	.59	.55

จากตาราง 20 จะเห็นว่า ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน โดยภาพรวม มีปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน

สรุปว่าสมมติฐานข้อที่ 2 ที่กล่าวว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน เห็นว่าการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ มีปัญหาแตกต่างกันไม่ได้รับการยอมรับ

ตอนที่ 4 การรวบรวมข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้

ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ องค์กรประกอบ 5 ด้าน คือ ด้านการเตรียมความพร้อม ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ด้านการบริหารหลักสูตร และด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล โดยนำผลจากแบบสอบถาม และผลการสัมภาษณ์มาสรุปรวมกัน ปรากฏผลดังรายละเอียดในตาราง 21-25

4.1 ด้านการเตรียมความพร้อม ผู้บริหารโรงเรียน ครูอาจารย์ประจำและครูอาจารย์พิเศษเสนอแนะการแก้ไขปัญหการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 12 เรื่อง ซึ่งมีรายละเอียดดังตาราง 21

ตาราง 21 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในเขตภาคใต้ ด้านการเตรียมความพร้อม

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1. ควรมีการรวบรวมความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และขอความร่วมมือจากหน่วยงาน และผู้เกี่ยวข้อง	15
2. ขาดบุคลากรที่มีประสบการณ์ในการวางแผน และบุคลากรที่ทำงานประจำ	6
3. ให้ชุมชนรับรู้และมีบทบาท ความร่วมมือร่วมกัน รู้จักเสียสละต่อส่วนร่วมให้มาก	5
4. ยังขาดอุปกรณ์ด้านการเรียนการสอน เช่น อุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์ อุปกรณ์เพื่อใช้ในการทดสอบ โต๊ะ เก้าอี้ ห้องเรียน หนังสือ และอื่น ๆ ในด้านการศึกษา	5
5. การเตรียมความพร้อมของผู้เรียน ต้องเตรียมผู้เรียนให้พร้อมและสอดคล้องกับหลักสูตรพื้นฐาน ของนักเรียนที่เข้าสู่วิทยาการ	3
6. ควรนำบุคลากรในสถานศึกษาที่เกี่ยวกับการเขียนหลักสูตร ไปศึกษาหาความรู้ในเรื่องการเขียนหลักสูตร	3
7. ยังไม่มีความพร้อมในเรื่องการให้การประชาสัมพันธ์แก่คณะครูผู้สอนเท่าที่ควร	3
8. ควรเชิญวิทยากรผู้มีความรู้มาบรรยายเพื่อให้ความรู้ในด้านหลักสูตร	2
9. เตรียมความพร้อมในด้านสื่อ และทิศทางการเรียนการสอนที่ชัดเจน	2
10. กำหนดคุณลักษณะที่ต้องการพัฒนาควรครอบคลุมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตัวบ่งชี้ควรพัฒนาให้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง สามารถกำหนดวิธีการประเมินได้ ชัดเจน ถูกต้อง	2
11. ควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการศึกษาด้านพระปริยัติธรรมให้ชัดเจน แล้วนำไปเชื่อมโยงกับระบบการศึกษาของชาติ	1
12. ควรจัดเงินเดือนให้แก่บุคลากรตามความเหมาะสม	1

จากตาราง 21 จะเห็นว่า ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ด้านการเตรียมความพร้อมที่มีความถี่ 3 อันดับแรก คือ ควรมีการรวบรวมความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และขอความร่วมมือจากหน่วยงาน

และผู้เกี่ยวข้อง ขาดบุคลากรที่มีประสบการณ์ในการวางแผน และบุคลากรที่ทำงานประจำ และให้ชุมชนรับรู้และมีบทบาท ความร่วมมือร่วมใจกัน รู้จักเสียสละต่อส่วนร่วมให้มาก ยังขาดอุปกรณ์ด้านการเรียนการสอน เช่น อุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์ อุปกรณ์เพื่อใช้ในการทดสอบ โต๊ะ เก้าอี้ ห้องเรียน หนังสือ และอื่น ๆ ในด้านการศึกษา ตามลำดับ

4.2 ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาผู้บริหารโรงเรียน ครูอาจารย์ประจำและครู-อาจารย์พิเศษเสนอแนะการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 8 เรื่อง ซึ่งมีรายละเอียดดังตาราง 22

ตาราง 22 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา-ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1. ควรเพิ่มสาระการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสถาบัน/นักเรียน/ท้องถิ่นและชุมชนในเรื่องของอาชีพ	17
2. ควรเชิญผู้มีประสบการณ์ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามาเป็นผู้ให้คำปรึกษา เสนอแนะในด้านการจัดทำหลักสูตรอย่างชัดเจน	11
3. ควรมีเทคนิคหรือกลยุทธ์การสอนที่ดีกว่าการท่องจำเพียงอย่างเดียว	1
4. คณะกรรมการโรงเรียนต้องเข้ามามีบทบาท และมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโรงเรียนให้มากขึ้น	1
5. ควรศึกษาการจัดทำหลักสูตรจากโรงเรียนในกลุ่มใกล้เคียงเพื่อให้หลักสูตรสัมพันธ์กัน	1
6. ปัญหาอุปสรรค ด้านบุคลากร ครุมีจำนวนน้อย ทำให้ขาดความต่อเนื่องของการจัดทำหลักสูตร	1
7. ควรจัดทำวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย โครงสร้างของหลักสูตร ที่ชัดเจน	1
8. ควรให้ครูผู้สอนได้เข้าร่วมประชุมในการเสนอแนะแนวทางในการจัดทำหลักสูตร เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและสามารถนำมาพัฒนาหลักสูตรใหม่ ๆ เช่น หลักสูตรทางด้านคอมพิวเตอร์	1

จากตาราง 22 จะเห็นว่า ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่มีความถี่ 3 อันดับแรกคือ ควรเพิ่มสาระการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสถาบัน/นักเรียน/ท้องถิ่นและชุมชนในเรื่องของอาชีพ

ควรเชิญผู้มีประสบการณ์ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามาเป็นผู้ให้คำปรึกษา เสนอแนะในด้านการจัดทำหลักสูตร อย่างชัดเจน และควรมีเทคนิคหรือกลยุทธ์การสอนที่ดีกว่าการท่องจำเพียงอย่างเดียว ตามลำดับ

4.3 ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ผู้บริหารโรงเรียน ครูอาจารย์ประจำ และครูอาจารย์พิเศษเสนอแนะการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน จำนวน 10 เรื่อง ซึ่งมีรายละเอียดดังตาราง 23

ตาราง 23 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา-ชั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ ในเขตภาคใต้ ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1. โรงเรียนควรปรับปรุงสาระการเรียนรู้ให้เหมาะกับบริบทของโรงเรียนและให้สอดคล้องกับสภาพชุมชนและท้องถิ่นรวมถึงความต้องการของนักเรียนทางด้านเชาวน์ปัญญา และด้านอารมณ์	6
2. ในหลักสูตรด้านการวางแผนดำเนินการใช้ส่วนใหญ่ทางสถานศึกษามีปัญหาในด้านการดำเนินการในหลาย ๆ ด้าน คือ ในด้านของ สื่อ นวัตกรรม ตลอดจนเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์	5
3. การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร สถานศึกษาสามารถดำเนินการได้ดีพอสมควร ส่วนใหญ่จะมีปัญหาในด้านการเรียนรู้นอกสถานที่ และการตอบสนองจุดเน้นของสถานศึกษา เนื่องจากนักเรียนมีกิจกรรมมากจนบางครั้งไม่สามารถทำตามแผนที่ตั้งไว้ได้	4
4. ครูอาจารย์ผู้สอนขาดทักษะประสบการณ์ ทำให้การทำงานเป็นไปอย่างช้า ไม่คล่องตัวขาดประสิทธิภาพ	3
5. ควรร่วมกันเสนอแนะ ออกความคิดเห็น และวางแผนการดำเนินงานเพื่อหาบทสรุปร่วมกันในการแนะแนวผู้เรียน	2
6. การใช้หลักสูตรต้องเป็นระบบ ถูกต้องตามกฎหมายของกระทรวง และตามเกณฑ์มาตรฐานต่าง ๆ ที่วางไว้ในหลักสูตร และต้องตรงกับนโยบายของสถานศึกษาที่กำลังดำเนินการ	2

ตาราง 23 (ต่อ)

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
7. ควรให้ความรู้ และดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาให้เหมาะสมกับนักเรียน ซึ่งหลักสูตรสถานศึกษากำหนดให้นักเรียนต้องเรียนเหมือนโรงเรียนสามัญทั่วไป หรือไม่ก็หลักสูตรที่เห็นว่าสมควร ซึ่งสามารถพัฒนาศักยภาพด้านการศึกษาของพระเณรได้อย่างดี	2
8. สถานศึกษาต้องทำความเข้าใจกับบุคลากรทุกฝ่ายให้รับทราบในหลักสูตรการศึกษาเพื่อจะได้นำไปใช้อย่างถูกต้อง และก่อให้เกิดผลดีต่อระบบ	1
9. ควรมีคณะกรรมการสถานศึกษาคอยให้คำแนะนำในการบริหาร	1
10. ควรนำอาจารย์พิเศษมาช่วยเหลือในการจัดกิจกรรมเพราะมีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า	1

จากตาราง 23 จะเห็นว่า ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ที่มีความถี่ 3 อันดับแรก คือ โรงเรียนควรปรับปรุงสาระการเรียนรู้ให้เหมาะกับบริบทของโรงเรียนและให้สอดคล้องกับสภาพชุมชนและท้องถิ่นรวมถึงความต้องการของนักเรียนทางด้านเชาวน์ปัญญา และด้านอารมณ์ ในหลักสูตรด้านการวางแผนดำเนินการใช้ส่วนใหญ่ทางศึกษามีปัญหาในการดำเนินการในหลายๆ ด้าน คือ ในด้านของสื่อ นวัตกรรม ตลอดจนเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ และการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร สถานศึกษาสามารถดำเนินการได้ดีพอสมควร ส่วนใหญ่จะมีปัญหาในด้านการเรียนรู้นอกสถานที่ และการตอบสนองจุดเน้นของสถานศึกษา เนื่องจากนักเรียนมีกิจกรรมมาก จนบางครั้งไม่สามารถทำตามแผนที่ตั้งไว้ได้ ตามลำดับ

4.4 ด้านการบริหารหลักสูตร ผู้บริหารโรงเรียน ครูอาจารย์ประจำและครูอาจารย์พิเศษเสนอแนะการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 11 เรื่อง ซึ่งมีรายละเอียดดังตาราง 24

ตาราง 24 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา-
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ ในเขต
ภาคใต้ ด้านการบริหารหลักสูตร

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1. ผู้บริหารต้องมีโลกทัศน์ และวิสัยทัศน์ที่กว้าง และยอมรับสภาพที่เป็นจริง ระดับระบอบ ให้ความสำคัญแก่ผู้ร่วมงาน รวมถึงผู้บริหารต้องเป็นผู้มีความรู้ ในด้านการบริหารเป็นอย่างดี	7
2. ให้อาจารย์มีแผนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ตรงตามหลักสูตรปฏิบัติได้จริง และให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของนักเรียนเก่ง ปานกลาง อ่อน	5
3. ทางด้านการบริหารหลักสูตร สถานศึกษาก็ดำเนินการอยู่ คือ มีทั้งการเรียนรู้อ ในและนอกห้องเรียนมีการใช้หลักสูตรท้องถิ่นบ้าง คือ เน้นการเรียนรู้อยู่ด้วย ตนเองและเอามาตรฐานการจัดการศึกษา (สมศ.) เป็นตัวตั้ง และพยายาม จัดหากิจกรรม โครงการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับมาตรฐาน	4
4. ควรจัดครูเข้าสอนตามความเหมาะสม ซึ่งครูผู้สอนจะต้องทำสื่อการสอน โดยใช้วัสดุในท้องถิ่นเท่าที่หาได้ เนื่องจากยังขาดสื่อการเรียนการสอน และสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย	2
5. ขาดการวัดและประเมินผล พร้อมทั้งติดตามผลการประเมินที่สม่ำเสมอ จากผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้อง	2
6. ควรมีผู้ให้คำปรึกษา หรืออธิบายและทำความเข้าใจให้กับพระที่เข้ามาทำงานใหม่	2
7. ควรให้บุคลากรมีความรู้ด้านการบริหารหลักสูตร เพื่อสร้างสาระการเรียนรู้ และสร้างพื้นฐานทางความคิด การเรียนรู้ และการแก้ปัญหาแก่นักเรียน เพื่อให้ทางสถานศึกษาใช้หลักสูตรได้ตามความเหมาะสม ตามที่สมศ. กำหนด	2
8. ผู้บริหารจะต้องมีการสอบผ่านความรู้ในเชิงการบริหารมาให้ดีพอสมควร	1
9. จากสภาพการบริหารนั้นย่อมจะมีข้อบกพร่องอยู่บ้าง ดังนั้น จะต้องนำ ข้อดี และข้อบกพร่องมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ เพื่อให้เกิดผลดีต่อ การศึกษา ซึ่งจะทำให้ระบบการศึกษาไปถูกทิศทางที่ควรจะทำให้เกิดขึ้น ในสังคม	1

ตาราง 24 (ต่อ)

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
10. สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากการพัฒนาผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียนการร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับในรูปแบบการศึกษา	1
11. ควรสนับสนุนอุปกรณ์ในการเรียนการสอนให้เหมาะสมและเพียงพอ ต่อนักเรียน	1

จากตาราง 24 จะเห็นว่า ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ด้านการบริหารหลักสูตร ที่มีความถี่ 3 อันดับแรก คือ ผู้บริหารต้องมีโลกทัศน์และวิสัยทัศน์ที่กว้าง และยอมรับสภาพที่เป็นจริง ประคับประคอง ให้กำลังใจ แก่ผู้ร่วมงาน รวมถึงผู้บริหารต้องเป็นผู้มีความรู้ในด้านการบริหารเป็นอย่างดี ให้อาจารย์มีแผน การสอนที่มีประสิทธิภาพ ตรงตามหลักสูตร ปฏิบัติได้จริง และให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพ ของนักเรียนเก่ง ปานกลาง อ่อน และทางด้านการบริหารหลักสูตร สถานศึกษาก็ก็นำเนินการอยู่ คือ มีทั้งการเรียนรู้นอกระบบและนอกห้องเรียนมีการใช้หลักสูตรท้องถิ่นบ้าง คือ เน้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง และเอามาตรฐานการจัดการศึกษา (สมศ.) เป็นตัวตั้ง และพยายามจัดหากิจกรรม โครงการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับมาตรฐาน ตามลำดับ

4.5 ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ผู้บริหารโรงเรียน ครูอาจารย์ประจำ และครูอาจารย์พิเศษเสนอแนะการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 10 เรื่อง ซึ่งมีรายละเอียดดังตาราง 25

ตาราง 25 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา-
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขต
ภาคใต้ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1. ควรมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ทุกระดับชั้นการเรียนการสอน ของครูในแต่ละสาระการเรียนรู้ พร้อมทั้งแจ้งผลการประเมิน การติดตามผล ให้ทราบโดยทั่วถึง เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุง ซึ่งหัวใจของการนิเทศ ควรใช้หลักกัลยาณมิตรกับผู้ถูกประเมิน	15
2. ผู้บริหารจะต้องดูแลติดตาม สังเกต หรือให้ส่งแผนการสอน ก่อนการสอน เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของผู้สอน เพื่อพิจารณาไปสู่ระบบ ความเจริญก้าวหน้าของผู้เรียน	3
3. การประเมินผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม โดยมากจะเน้นแต่ในเรื่องของ เอกสาร และในกระดาษเป็นสำคัญ แต่ไม่ได้เน้นถึงความเป็นจริง หรือ ติดตามผลตาม ความเป็นจริง	2
4. การวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน เพื่อประเมินความก้าวหน้า รายชั้นปี และช่วงชั้นของสถานศึกษา และนำแนวทางไปปรับปรุง การเรียนการสอน และคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้	1
5. ขาดการควบคุม ประสานงาน ติดตามผลทำให้การทำงานไม่ได้ผล จึงควรมีการดูแลให้มาก	1
6. ควรจะมีการนิเทศข้างนอกและนิเทศในเรื่องของการเรียนการสอนพร้อม ติดตามผลให้เหนือกว่าข้างนอก จัดบุคคลจากข้างนอกให้มานิเทศนักเรียน บ้างเพื่อจะให้นักเรียนเกิดความสนใจมากขึ้น	1
7. มีการประชาสัมพันธ์ต่อประชาชนน้อย ทำให้ประชาชนรู้อยู่ในวงแคบ	1
8. ควรแต่งตั้งหัวหน้าฝ่ายเพื่อนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล โดยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน	1
9. นำนักเรียนทดสอบการเรียนรู้ตามหลักสูตรและความสามารถพิเศษของ นักเรียน ตามความถนัดและปรับปรุงหลักสูตรการเรียนรู้ให้สอดคล้อง	1
10. ขาดความพร้อมทางด้านงบประมาณและบุคลากร	1

จากตาราง 25 จะเห็นว่า ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตร
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ที่มีความถี่
3 อันดับแรก คือ ควรมีการ นิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ทุกระดับชั้นการเรียนการสอนของ

ครูในแต่ละสาระการเรียนรู้ พร้อมทั้งแจ้งผลการประเมิน การติดตามผล ให้ทราบโดยทั่วถึง เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุง ซึ่งหัวใจของการนิเทศควรใช้หลักกัลยาณมิตรกับผู้ถูกประเมิน ผู้บริหาร จะต้องดูแลติดตาม สังเกต หรือให้ส่งแผนการสอน ก่อนการสอนเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของผู้สอน เพื่อพิจารณาไปสู่ระบบความเจริญก้าวหน้าของผู้เรียน และการประเมินผลของโรงเรียน ปรียัติธรรม โดยมากจะเน้นแต่ในเรื่องของเอกสารและในกระดาษเป็นสำคัญ แต่ไม่ได้เน้นถึงความจริง หรือติดตามผลตามความจริง ตามลำดับ

จากการสัมภาษณ์ ผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตจังหวัดสงขลา จำนวน 4 รูป คือ

1. พระครูนิพัทธ์สมาจารย์ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดมัชฌิมาวิสุทธิตะเพทวิทยา
2. พระมหาณรงค์ชัย ผู้อำนวยการโรงเรียนแสงทองวิทยาธรรม
3. พระมหาวิชิต ผู้อำนวยการโรงเรียนหลวงพ่อดำประสิทธิ์วิทยา
4. พระสันติ ครูสอน โรงเรียนพุทธวิทยา

สภาพปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตจังหวัดสงขลา มีดังนี้

1. ครูสอนไม่ตรงกับสาขาหรือวิชาที่ถนัด
2. ครูขาดขวัญและกำลังใจ ตลอดจนแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน จึงปฏิบัติงานไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

3. ครูต้องการเป็นข้าราชการหรือพนักงานของรัฐ
4. ครูต้องการเงินเดือนตามวุฒิการศึกษา
5. ผู้เรียนขาดทักษะในการคิดวิเคราะห์ ขาดความคิดสร้างสรรค์ ขาดนิสัยใฝ่เรียนรู้
6. การเรียนการสอนยังเน้นการท่องจำ ไม่ได้สอนให้บูรณาการความคิด
7. ครูขาดความสามารถในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

ผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตจังหวัดสงขลา ได้มีแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านการเตรียมความพร้อม, ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา, ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร, ด้านการบริหารหลักสูตร และ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ดังนี้

1. ด้านการเตรียมความพร้อม

1.1 งบประมาณ และ จำนวนนักเรียนมีน้อย ทำให้ได้รับงบประมาณสนับสนุน จากกรมการศานา น้อย มีผลทำให้การจัดการเรียนการสอนไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

1.2 ครู อาจารย์ มีการลาออกบ่อยมาก สาเหตุมาจากเงินค่าตอบแทน และสวัสดิการ ไม่เพียงพอต่อความต้องการ ทำให้การเรียนการสอนไม่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

2. ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

ควรมีการร่างหลักสูตรแกนกลางโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เพื่อให้ทุกโรงเรียนได้ใช้หลักสูตรการเรียนการสอนที่เหมือนกัน

3. ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร

ควรจัดให้มีสื่อการจัดการเรียนอย่างเพียงพอและทันสมัย

4. ด้านการบริหารหลักสูตร

ครู อาจารย์ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการเกษียณอายุ ซึ่งบางครั้งไม่ได้นำวิทยาการใหม่ ๆ หรือความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยี เข้ามาใช้ ทำให้มีวิธีการสอนในรูปแบบเดิม ๆ ที่ล้าสมัย

5. ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล

ไม่มีการนิเทศ และติดตามผลที่ชัดเจน จากคณะกรรมการผู้บริหาร และผู้ประเมินภายนอก

บทที่ 5

การสรุป การอภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ในบทนี้จะนำเสนอการสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ มีรายละเอียด ดังนี้

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ 2) เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ตามตัวแปรขนาดโรงเรียน และวุฒิการศึกษา 3) เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะในการปรับปรุง แก้ไขปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ โดยประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 21 รูป/คน ครูอาจารย์ประจำ จำนวน 73 รูป/คน และครูอาจารย์พิเศษ จำนวน 106 รูป/คน รวม 200 รูป/คน ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขตภาคใต้ ในปีการศึกษา 2549 กลุ่มตัวอย่างจำนวน 132 รูป/คน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 20 รูป/คน ครูอาจารย์ประจำ จำนวน 45 รูป/คน ครูอาจารย์พิเศษ จำนวน 67 รูป/คน โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ในแต่ละกลุ่ม และการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 4 รูป/คน โดยการสุ่มแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพ ระดับปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ และแบบสอบถามชนิดปลายเปิด เกี่ยวกับข้อเสนอแนะของบุคลากรเพื่อการปรับปรุงการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ซึ่งแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98

สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างโดยเสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ทำหนังสือถึงผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ เพื่อดำเนินการขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากนั้นส่งแบบสอบถามถึงโรงเรียนด้วยตนเองพร้อมกับขอความอนุเคราะห์ จากผู้บริหารโรงเรียน เพื่อแจกแบบสอบถามถึงกลุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงเรียน ทั้ง 21 โรงเรียน จำนวนแบบสอบถาม 200 ฉบับ ได้รับกลับคืนจำนวน 140 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 70 แบบสอบถามที่สมบูรณ์สามารถทำการวิเคราะห์ได้จำนวน 132 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 66 และวิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ทดสอบสมมติฐาน

เปรียบเทียบปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ โดยการวิเคราะห์ ค่าการทดสอบเอฟ (F-test) และค่าการทดสอบที (t-test)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ 5 ด้าน คือ ด้านการเตรียมความพร้อม ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ด้านการบริหารหลักสูตร และด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน ครูอาจารย์ประจำ และครูอาจารย์พิเศษ

1. ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ทั้งโดยภาพรวม และรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง

2. ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ตามตัวแปรขนาดโรงเรียน และวุฒิการศึกษา ปรากฏผลดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ตามตัวแปรขนาดโรงเรียน พบว่า โดยภาพรวมโรงเรียนขนาดใหญ่ กลาง เล็ก มีปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ชั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หลังจากได้ทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ โดยใช้วิธี LSD ของ Fisher จึงพบว่าโรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขนาดกลาง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนขนาดกลางมีปัญหาด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล มากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหาด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ไม่แตกต่างกัน

2.2 ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ตามตัวแปรวุฒิการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะ ในการปรับปรุง แก้ไขปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา-
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้
ทั้ง 5 ด้าน ปรากฏผลดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 ด้านการเตรียมความพร้อม พบว่า ผู้บริหาร ควรมีการรวบรวมความคิดเห็น
ของผู้บริหารโรงเรียน และขอความร่วมมือจากหน่วยงาน และผู้เกี่ยวข้อง ชาติบุคลากรที่มีประสบการณ์
ในการวางแผน และบุคลากรที่ทำงานประจำ และให้ชุมชนรับรู้และมีบทบาท ความร่วมมือร่วมกัน
รู้จักเสียสละต่อส่วนร่วมให้มาก ยังขาดอุปกรณ์ด้านการเรียนการสอน เช่น อุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์
อุปกรณ์เพื่อใช้ในการทดสอบ โต๊ะ เก้าอี้ ห้องเรียน หนังสือ และอื่น ๆ ในด้านการศึกษา

3.2 ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ฝ่ายวิชาการควรจัดทำวิสัยทัศน์
พันธกิจ เป้าหมาย โครงสร้างหลักสูตรที่ชัดเจน ควรเพิ่มสาระการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสถาบัน
/นักเรียน/ท้องถิ่นและชุมชนในเรื่องของอาชีพ ควรเชิญผู้มีประสบการณ์ด้านการจัดทำหลักสูตร
สถานศึกษามาเป็นผู้ให้คำปรึกษา เสนอแนะในด้านการจัดทำหลักสูตรอย่างชัดเจน และควรมี
เทคนิคหรือกลยุทธ์การสอนที่ดีกว่าการท่องจำเพียงอย่างเดียว

3.3 ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร พบว่า โรงเรียน ควรปรับปรุง
สาระการเรียนรู้ให้เหมาะกับบริบทของโรงเรียนและให้สอดคล้องกับสภาพชุมชนและท้องถิ่นรวมถึง
ความต้องการของนักเรียนทางด้านเชาวน์ปัญญา และด้านอารมณ์ ในหลักสูตรด้านการวางแผน
ดำเนินการใช้ส่วนใหญ่ทางสถานศึกษามีปัญหาในด้านการดำเนินการในหลาย ๆ ด้าน คือ ในด้าน
ของสื่อวัตกรรม ตลอดจนเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ และการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร สถานศึกษา
สามารถดำเนินการได้ดีพอสมควร ส่วนใหญ่จะมีปัญหาในด้านการเรียนรู้นอกสถานที่ และการตอบสนอง
จุดเน้นของสถานศึกษา เนื่องจากนักเรียนมีกิจกรรมมาก จนบางครั้งไม่สามารถทำตามแผนที่ตั้ง
ไว้ได้

3.4 ด้านการบริหารหลักสูตร พบว่า ผู้บริหารต้องมีโลกทัศน์ และวิสัยทัศน์ที่กว้าง
และยอมรับสภาพที่เป็นจริง ประคับประคอง ให้กำลังใจแก่ผู้ร่วมงาน รวมถึงผู้บริหารต้องเป็นผู้มี
ความรู้ในด้านการบริหารเป็นอย่างดี ให้อาจารย์มีแผนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ตรงตามหลักสูตร
ปฏิบัติได้จริง และให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของนักเรียนเก่ง ปานกลาง อ่อน และทางด้าน
การบริหารหลักสูตร สถานศึกษาก็กดำเนินการอยู่ คือมีทั้งการเรียนรู้นอกและในห้องเรียนมีการใช้
หลักสูตรท้องถิ่นบ้าง คือ เน้นการเรียนรู้อย่างตนเอง และเอามาตรฐานการจัดการศึกษา (สมศ.)
เป็นตัวตั้ง และพยายามจัดหากิจกรรม โครงการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับมาตรฐาน

3.5 ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล พบว่า ผู้บริหาร ครู และอาจารย์
ควรมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ทุกระดับชั้นการเรียนการสอนของครูในแต่ละสาระ-
การเรียนรู้ พร้อมทั้งแจ้งผลการประเมิน การติดตามผล ให้ทราบโดยทั่วถึง เพื่อนำผลที่ได้มา
ปรับปรุง ซึ่งหัวใจของการนิเทศควรใช้หลักกัลยาณมิตรกับผู้ถูกประเมิน ผู้บริหารจะต้องดูแลติดตาม
สังเกต หรือให้ส่งแผนการสอน ก่อนการสอนเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของผู้สอน เพื่อพิจารณา

ไปสู่ระบบความเจริญก้าวหน้าของผู้เรียน และการประเมินผลของโรงเรียนปริยัติธรรม โดยมากจะเน้นแต่ในเรื่องของเอกสารและในกระดาษเป็นสำคัญ แต่ไม่ได้เน้นถึงความเป็นจริง หรือติดตามผลตามความจริง

การอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ มีประเด็นที่นำมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ โดยภาพรวม และรายด้านมีปัญหายู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สายสวาสดี วิไลกุล (2537: บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการบริหารหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี พบว่า โดยภาพรวมมีปัญหายู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า มีปัญหายู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปณิดา ศรีทหาพิทักษ์ (2540: บทคัดย่อ) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการปฏิบัติงานการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดสงขลา พบว่า ปัญหาการปฏิบัติงานการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งการเตรียมการใช้หลักสูตร การดำเนินการใช้หลักสูตร การสนับสนุนการใช้หลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และการนิเทศ ติดตามผลการใช้หลักสูตร นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิมล ณ พัทลุง (2540: บทคัดย่อ) ซึ่งทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตการศึกษา 3 พบว่า ระดับปัญหาโดยภาพรวม และรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการดำเนินการใช้หลักสูตร ด้านการประเมินการใช้หลักสูตร และด้านการเตรียมความพร้อม และยังได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิเมธ ชัยเพชร (2542: บทคัดย่อ) ซึ่งทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการปฏิบัติงานการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ของผู้บริหารโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตการศึกษา 4 พบว่า ในด้านปฏิบัติงานการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ของผู้บริหารโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตการศึกษา 4 โดยส่วนรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากงานดังกล่าวแล้วยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สายสวาสดี วิไลกุล (2537: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการบริหารหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ในโรงเรียน

มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี และ พบว่า โดยส่วนรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นปัญหาที่ไม่รุนแรงมากนักโดยผู้บริหารจะต้องพิจารณารายละเอียดจากข้อเสนอแนะในแต่ละด้านเพื่อนำไปวางแผนพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนพระปริยัติธรรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเพราะว่า ในปัจจุบันผู้บริหาร ครูอาจารย์ประจำ ครูอาจารย์พิเศษ ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป ซึ่งแตกต่างกับโรงเรียนพระปริยัติธรรมในยุคก่อนๆ ที่มีวุฒิการศึกษาในสายนักธรรม-บาลี จึงทำให้ผู้บริหาร ครูอาจารย์ประจำ ครูอาจารย์พิเศษ มีความเข้าใจและสามารถแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรได้ดีกว่าผู้บริหาร ครูอาจารย์ประจำ ครูอาจารย์พิเศษในยุคก่อน ๆ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้ที่จะมาเป็นผู้บริหาร ครูอาจารย์ประจำ ครูอาจารย์พิเศษ ในปัจจุบันนั้น จะต้องผ่านหลักสูตรทางการศึกษามาก่อน หรือผ่านการอบรมเกี่ยวกับการศึกษาสามารถทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อม การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร การบริหารหลักสูตร การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลมาแล้ว เพราะฉะนั้นถึงแม้ว่าจะมีปัญหาในการบริหารจัดการหลักสูตร แต่เมื่อมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเพียงพอก็สามารถแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรได้ จึงทำให้ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ อยู่ในระดับปานกลาง

2. การเปรียบเทียบปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ตามตัวแปรขนาดโรงเรียน และวุฒิการศึกษา ปรากฏดังนี้

2.1 ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน พบว่า โดยภาพรวม มีปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัญหาด้านการเตรียมความพร้อม ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ด้านการบริหารหลักสูตร ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนขนาดกลาง มีปัญหาด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล มากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ในขณะที่โรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่ มีปัญหาการบริหารจัดการไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปณิตา ศรีธาพิทักษ์ (2540: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการปฏิบัติงานการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ซึ่งมีปัญหาการปฏิบัติงานการใช้หลักสูตรของผู้บริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติงานในขนาดโรงเรียนที่แตกต่างกันโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการดำเนินการใช้หลักสูตร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรวิโร บุญกิติกุล (2544: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่องการบริหารหลักสูตรภาษาอังกฤษพุทธศักราช 2539 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด

กรมสามัญศึกษา ในจังหวัดลพบุรี เมื่อเปรียบเทียบขนาดโรงเรียน พบว่า ด้านการวางแผนและเตรียมการใช้หลักสูตร การดำเนินการใช้หลักสูตร และการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตร พบว่าไม่แตกต่างกัน ปัญหาอุปสรรคที่ปรากฏในบางโรงเรียน คือ ขาดการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล อย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง

ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเพราะว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ทุกขนาดโรงเรียนมีครูผู้สอนน้อย ส่วนใหญ่เป็นครูเกษียณอายุราชการ และครูอาสาสมัคร ซึ่งขาดทักษะความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาสมัยใหม่ อีกทั้งขาดความรู้ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล จึงทำให้การเรียนการสอน และคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด ตลอดจนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ยังขาดงบประมาณสนับสนุนในส่วนต่าง ๆ เช่น สื่อในการเรียนการสอน, เงินเดือนบุคลากร กรณีเงินเดือนของบุคลากรมีน้อย ทำให้บุคลากรมีการลาออกบ่อย จึงทำให้ขาดความต่อเนื่องในการเรียนการสอนและการจัดทำหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปณิตา ศรีทราพิทักษ์ (2540: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการปฏิบัติงานการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ซึ่งมีปัญหาการปฏิบัติงานการใช้หลักสูตรของผู้บริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติงานในขนาดโรงเรียนที่แตกต่างกัน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ขณะที่ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามผล โรงเรียนขนาดกลางมีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กเพราะว่าโรงเรียนขนาดเล็กมีนักเรียนน้อยทำให้ครูสามารถดูแลนักเรียนได้อย่างใกล้ชิดและโรงเรียนขนาดเล็กอยู่ในเขตชนบท ปัญหาของนักเรียนจึงมีไม่มาก ส่วนโรงเรียนขนาดกลางอยู่ในเขตกึ่งเมืองกึ่งชนบทปัญหาของนักเรียนมีมากกว่าประกอบกับครูมีการเปลี่ยนแปลงบ่อยทำให้การติดตามแก้ปัญหาไม่ต่อเนื่อง ทำให้มีปัญหามากกว่า ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กกับขนาดใหญ่ไม่แตกต่างกัน คือมีปัญหาน้อยกว่า เพราะโรงเรียนขนาดใหญ่อยู่ในเขตเมืองเขตที่เจริญ ระบบการจัดการย่อมดีกว่า ปัญหาของนักเรียนจึงมีน้อย โรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางแต่ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2 ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิมล ณ พัทลุง (2540: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ผู้บริหารโรงเรียนที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีปัญหาการบริหารหลักสูตร โดยส่วนรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจมาจากสาเหตุที่ว่า ผู้บริหาร ครูอาจารย์ประจำครูอาจารย์พิเศษ ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป แม้จะไม่ได้จบทางด้านการบริหารการศึกษาโดยตรง แต่มีประสบการณ์ทำงาน ประกอบกับแต่ละโรงเรียนมีจำนวนครูและนักเรียนน้อย ทำให้สามารถที่จะดูแลนักเรียนได้ทั่วถึง จึงเข้าใจปัญหา และแก้ไขปัญหในการบริหารจัดการหลักสูตร

สถานศึกษาได้ ด้วยปัจจุบันเทคโนโลยีทันสมัยขึ้นเมื่อมีปัญหาการบริหารการศึกษาผู้บริหารสามารถที่จะสนทนาทางโทรศัพท์ภายในกลุ่มผู้บริหารด้วยกัน เพื่อปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นขอคำแนะนำในการแก้ไขปัญหาได้ทันที่ส่งผลให้ผู้บริหารมั่นใจวุฒิการศึกษาที่ต่างกัน จึงมีผลไม่ต่างกัน

3. การรวบรวมข้อเสนอแนะ ในการปรับปรุง แก้ไขปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ปรากฏผลดังนี้

3.1 ด้านการเตรียมความพร้อม ผู้บริหาร ควรมีการรวบรวมความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และขอความร่วมมือจากหน่วยงาน และผู้เกี่ยวข้อง ขาดบุคลากรที่มีประสบการณ์ในการวางแผน และบุคลากรที่ทำงานประจำ และให้ชุมชนรับรู้และมีบทบาท ความร่วมมือร่วมใจกัน รู้จักเสียสละต่อส่วนร่วมให้มาก ยังขาดอุปกรณ์ด้านการเรียนการสอน เช่น อุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์ อุปกรณ์เพื่อใช้ในการทดสอบ โต๊ะ เก้าอี้ ห้องเรียน หนังสือ และอื่น ๆ ในด้านการศึกษา

ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเพราะว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรมส่วนใหญ่ขาดความช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการกับโรงเรียน เช่น สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกับโรงเรียนพระปริยัติธรรม และการให้ความช่วยเหลือจากองค์การบริหารส่วนตำบลทางด้านงบประมาณ โดยส่วนใหญ่ถ้าเจ้าอาวาสไม่มีความสัมพันธ์กับนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นการส่วนตัว ก็จะไม่ได้รับการช่วยเหลือในส่วนงบประมาณ แม้ผู้มีจิตศรัทธาที่จะทำบุญด้านการศึกษา ก็มีน้อย เพราะการบริจาคด้านการศึกษาไม่สามารถมองเห็นเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนต่างจากการบริจาคเพื่อสร้างเสนาสนะที่เห็นเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนและมีรายชื่อผู้บริจาคติดอยู่ ทำให้โรงเรียนพระปริยัติธรรมขาดวัสดุ อุปกรณ์ สื่อการสอนที่ทันสมัย และกรรมการสถานศึกษา ส่วนใหญ่ตั้งเพื่อเป็นเกียรติแก่สถานศึกษาไม่ได้มีส่วนช่วยในการพัฒนาสถานศึกษา และบางท่านไม่เคยร่วมการประชุมเลย ทั้งที่มีชื่อเป็นกรรมการหลายปี เพราะฉะนั้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรจะมีการประชาสัมพันธ์โดยเน้นให้เห็นความสำคัญของการศึกษาโดยเฉพาะของคณะสงฆ์

3.2 ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหาร ครูอาจารย์ประจำ ครูอาจารย์พิเศษ ฝ่ายวิชาการ ควรจัดทำวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย โครงสร้างหลักสูตร ที่ชัดเจน ควรเพิ่มสาระการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสถาบัน/นักเรียน/ท้องถิ่นและชุมชนในเรื่องของอาชีพ ควรเชิญผู้มีประสบการณ์ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามาเป็นผู้ให้คำปรึกษา เสนอแนะในด้านการจัดทำหลักสูตร อย่างชัดเจน และควรมีเทคนิคหรือกลยุทธ์การสอนที่ดีกว่าการท่องจำเพียงอย่างเดียว

ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเพราะว่า มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหาร ครูอาจารย์ประจำ ครูอาจารย์พิเศษกันบ่อย ทำให้ไม่มีความมั่นคงในด้านเงินเดือน และสวัสดิการต่างๆ จึงขาดความต่อเนื่องในการจัดทำหลักสูตร และการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารบ่อยทำให้นโยบายของโรงเรียนพระปริยัติธรรมถูกเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขไปด้วย ประกอบกับผู้บริหารส่วนใหญ่เป็นพระเถระผู้ใหญ่ไม่ได้จบทางด้านการบริหารการศึกษา และมีกิจทางด้านสงฆ์มากทำให้ไม่มีเวลามาดูแลการศึกษา

อีกทั้งไม่ได้เชิญผู้เชี่ยวชาญภายนอกมาบรรยายเพิ่มเติม หรือแลกเปลี่ยนความรู้มีผลให้ครูอาจารย์ขาดความตื่นตัวการเรียนการสอนจึงเป็นแบบเดิม ๆ

3.3 ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ผู้บริหาร ครูอาจารย์ประจำ ครูอาจารย์พิเศษ ควรปรับปรุงสาระการเรียนรู้ให้เหมาะกับบริบทของโรงเรียนและให้สอดคล้องกับสภาพชุมชน และท้องถิ่นรวมถึงความต้องการของนักเรียนทางด้านชีวน์ปัญญา และด้านอารมณ์ ในหลักสูตรด้านการวางแผนดำเนินการใช้ส่วนใหญ่ทางสถานศึกษามีปัญหาในด้านการดำเนินการในหลาย ๆ ด้าน คือ ในด้านของสื่อ นวัตกรรม ตลอดจนเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ และการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร สถานศึกษาสามารถดำเนินการได้ดีพอสมควร ส่วนใหญ่จะมีปัญหาในด้านการเรียนรู้ นอกสถานที่ และการตอบสนองจุดเน้นของสถานศึกษา เนื่องจากนักเรียนมีกิจกรรมมาก จนบางครั้งไม่สามารถทำตามแผนที่ตั้งไว้ได้

ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเพราะเหตุว่า ผู้บริหาร ครูอาจารย์ประจำ ครูอาจารย์พิเศษ ส่วนใหญ่เป็นครูอาสา ทำให้ไม่มีความทุ่มเทให้การสอนอย่างจริงจัง อีกทั้งครูอาจารย์ส่วนใหญ่ขาดความชำนาญการ หรือเชี่ยวชาญในบางวิชา เช่น ครูผู้สอน วิชาบาลี ส่วนใหญ่จะอยู่ในส่วนกลาง หรือวิชาท้องถิ่น โดยเฉพาะในบางท้องถิ่นที่หลักสูตรท้องถิ่นขาดภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือปราชญ์ชาวบ้านทำให้นักเรียนขาดโอกาสในการเรียนรู้

3.4 ด้านการบริหารหลักสูตร ผู้บริหารต้องมีโลกทัศน์ และวิสัยทัศน์ที่กว้าง และยอมรับสภาพที่เป็นจริง ประดับประคอง ให้กำลังใจแก่ผู้ร่วมงาน รวมถึงผู้บริหารต้องเป็นผู้มีความรู้ในด้านการบริหารเป็นอย่างดี ให้อาจารย์มีแผนการสอน ที่มีประสิทธิภาพ ตรงตามหลักสูตร ปฏิบัติได้จริง และให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของนักเรียนเก่ง ปานกลาง อ่อน และทางด้านการบริหารหลักสูตร สถานศึกษาก็นำดำเนินการอยู่ คือมีทั้งการเรียนรู้นอกและในห้องเรียนมีการใช้หลักสูตรท้องถิ่นบ้าง คือ เน้นการเรียนรู้อย่างตนเอง และเอามาตรฐานการจัดการศึกษา (สมศ.) เป็นตัวตั้ง และพยายามจัดหากิจกรรม โครงการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับมาตรฐาน

ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเพราะว่า ผู้บริหาร ส่วนใหญ่ไม่สามารถตัดสินใจ หรือแก้ไขปัญหาได้ทั้งหมดโดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการต้องใช้จ่ายเงิน เพราะต้องรอเจ้าอาวาส เพื่อพิจารณาตามความเหมาะสม ทั้งนี้เพราะโรงเรียนส่วนใหญ่มีงบประมาณน้อยเจ้าอาวาสจะต้องเป็นผู้รับภาระในการหาเงินเข้ามาบริหารโรงเรียน ประกอบกับเจ้าอาวาสไม่มีเวลาให้กับการศึกษา เท่าที่ควร และส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ด้านการบริหาร ทำให้การแก้ไขการบริหารการศึกษาไม่ตรงตามเป้าหมาย เพราะผู้บริหารที่สามารถตัดสินใจได้มองปัญหาในแง่มุมมองหนึ่ง ส่วนผู้ปฏิบัติงานมองปัญหาไปอีกด้านหนึ่ง ทำให้บางครั้งเป็นการแก้ปัญหาไม่ตรงจุด

3.5 ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ผู้บริหาร ครูอาจารย์ประจำ ครูอาจารย์พิเศษ ควรมีการ นิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ทุกระดับชั้นการเรียนการสอนของครู ในแต่ละสาระการเรียนรู้ พร้อมทั้งแจ้งผลการประเมิน การติดตามผล ให้ทราบโดยทั่วถึง เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุง ซึ่งหัวใจของการนิเทศควรใช้หลักกัลยาณมิตรกับผู้ถูกประเมิน ผู้บริหารจะต้อง

ดูแลติดตาม สังเกต หรือให้ส่งแผนการสอน ก่อนการสอนเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของผู้สอน เพื่อพิจารณาไปสู่ระบบความเจริญก้าวหน้าของผู้เรียน และการประเมินผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม โดยมากจะเน้นแต่ในเรื่องของเอกสารและในกระดาษเป็นสำคัญ แต่ไม่ได้เน้นถึงความจริง หรือ ติดตามผลตามความจริง

ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเพราะว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีการประเมินผลหลักสูตรในสถานศึกษา 5 ปี ต่อ 1 ครั้ง ซึ่งเป็นระยะเวลาที่นานเกินไป รวมถึง ครูอาจารย์มีการเปลี่ยนแปลงบ่อย ทำให้ไม่มีความต่อเนื่อง และการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล นั้นมีแต่เอกสาร แต่ไม่สามารถปฏิบัติได้จริง

จากการวิจัยพบว่า ยังไม่มีการทำวิจัยเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาโดยตรง ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าปัญหาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาส่วนใหญ่ที่พบนั้นคือ ไม่มีนักเรียนหรือน้อยมากนักเรียนที่ได้ส่วนใหญ่เหลือจากการสอบเข้าโรงเรียนปกติไม่ได้แล้ว นักเรียนเกเร นักเรียนที่มาจากรอบครัวฐานะยากจน ครอบครัวแตกแยก กลุ่มเสี่ยงยาเสพติด นักเรียนที่เข้ามาบวชเพราะศรัทธามีน้อย บางครั้งพบว่า นักเรียนอ่านหนังสือไม่ออกเขียนไม่ได้เป็นภาระแก่ครู อาจารย์ที่จะต้องมาปรับพื้นฐาน แทนการสอนตามปกติ โดยเฉพาะในพื้นที่เขตชายแดนสามจังหวัดภาคใต้มีประชากรที่นับถือศาสนาอิสลามมาก ประกอบกับอยู่ในภาวะที่บ้านเมืองไม่สงบทำให้ผู้ปกครองไม่กล้าที่จะส่งบุตรหลานไปบวชเรียน เพราะเป็นห่วงเรื่องความปลอดภัย ทำให้ได้รับงบประมาณน้อย ผู้บริหาร ครู อาจารย์จึงมีการเข้า ออกบ่อยทำให้การเรียนการสอนไม่ต่อเนื่อง จึงใช้หลักสูตรแกนกลางในการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 จากที่พบว่าปัญหาในการบริหารจัดการหลักสูตร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ยังไม่อยู่ในระดับน้อยที่สุดแสดงว่าปัญหายังมีอยู่ เพราะฉะนั้น ผู้บริหารยังต้องมีการปรับปรุงการบริหารจัดการหลักสูตร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ เพื่อให้ปัญหาอยู่ในระดับน้อย หรือน้อยที่สุด

1.1.1 ผู้บริหารที่เกี่ยวข้อง

1.1.1.1 คณะผู้บริหาร¹ ควรจะทำแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ในระยะใกล้ ระยะกลาง และระยะยาว เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้

¹ ผู้จัดการ, ผู้อำนวยการโรงเรียน, ครูใหญ่และผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ

1.1.1.2 คณะผู้บริหารควรแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาจากหลากหลายสาขาอาชีพโดยเน้นผู้ที่มีเวลาและตั้งใจพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

1.1.1.3 คณะผู้บริหารควรจัดประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนโดยเฉพาะจากชุมชนเพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน

1.1.1.4 คณะผู้บริหารควรจัดประชุมกับคณะผู้บริหารในกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเพื่อและเปลี่ยนความรู้กันและกัน

1.1.1.5 ผู้บริหารควรจัดให้มีการทัศนศึกษาดูงานโรงเรียนที่มีการจัดการบริหารดี

1.1.1.6 ผู้บริหารควรมีแผนในการระดมเงินทุนจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐเอกชน และผู้มีจิตศรัทธา

1.1.1.7 ครูใหญ่ควรประชาสัมพันธ์ไปยังโรงเรียนประถมศึกษาในเขตใกล้เคียงเพื่อให้โรงเรียนคัดเลือกนักเรียนที่สนใจจะบวชเรียนและนักเรียนที่ผู้ปกครองฐานะยากจนแต่สนใจเรียนได้มีที่เรียน

1.1.2 คณะกรรมการการศึกษาของสงฆ์

1.1.2.1 ควรมีนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการศึกษาของคณะสงฆ์

1.1.2.2 ควรขอสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาลเพิ่มขึ้น

1.1.2.3 ควรเน้นการนิเทศ กำกับ ติดตามผล

1.1.2.4 ควรจัดประกวดให้รางวัลแก่โรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาดี

1.1.3 คณะกรรมการสถานศึกษา

1.1.3.1 ควรเข้ามาช่วยเหลือสนับสนุนการทำงานคณะผู้บริหารสถานศึกษาด้านนโยบาย

1.1.3.2 ควรช่วยเหลือสนับสนุนด้านงบประมาณ

1.1.3.3 ควรช่วยเหลือจัดหาวิทยากรด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.2 ปัญหาที่พบเกี่ยวกับขนาดโรงเรียน

1.2.1 จากที่พบว่าปัญหาเกี่ยวกับขนาดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ ยังมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เพราะฉะนั้น ผู้บริหารยังต้องมีการปรับปรุงเพื่อให้ปัญหาอยู่ในระดับน้อย หรือน้อยที่สุด

1.2.1.1 ผู้บริหารที่เกี่ยวข้อง

ก. ผู้บริหารควรสนใจในเรื่องการนิเทศ กำกับ ติดตามผล โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดกลาง ควรที่จะได้รับการดูแลเป็นพิเศษ

ข. ผู้บริหารควรมีความรู้และประสบการณ์ด้านการศึกษา และการบริหารการศึกษา

ค. ผู้บริหารควรมีแผนในการพัฒนาศักยภาพครูอาจารย์

ง. ผู้บริหารควรรับครูที่จบวุฒิปริญญาตรีขึ้นไปและควรให้ สอนตามความถนัด

1.2.1.2 คณะกรรมการการศึกษาของสงฆ์ ควรที่จะมีนโยบายเรื่อง การนิเทศ กำกับติดตามผล โดยส่งผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศจากส่วนกลางมาช่วยเหลือโดยเฉพาะ โรงเรียนขนาดกลาง

1.2.1.3 คณะกรรมการสถานศึกษา ควรมีบทบาทเข้ามาช่วยดูแล ในการพัฒนาโรงเรียน

1.3 ปัญหาที่พบเกี่ยวกับวุฒิการศึกษา

1.3.1 จากที่พบว่าปัญหาวุฒิการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ-ศึกษา ในเขตภาคใต้ ยังไม่อยู่ในระดับน้อยที่สุดแสดงว่าปัญหายังมีอยู่ เพราะฉะนั้นผู้บริหารยังต้อง มีการปรับปรุง เพื่อให้ปัญหาอยู่ในระดับน้อย หรือน้อยที่สุด

1.3.1.1 ผู้บริหารที่เกี่ยวข้อง

ก. คณะผู้บริหารทั้งหมดควรที่จะมีความรู้ และประสบการณ์ ทางการบริหารการศึกษา

ข. ผู้บริหารควรสนับสนุนครู อาจารย์ในการศึกษาต่อระดับ ปริญญาตรี

1.3.1.2 คณะกรรมการการศึกษาของสงฆ์

ก. ควรมีนโยบายว่าผู้บริหารต้องจบการบริหารการศึกษา เท่านั้น

ข. ควรจัดให้มีทุนในการศึกษาต่อของผู้บริหารและของครู อาจารย์ ในทุกโรงเรียน

ค. ควรมีนโยบายในการพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารและ ครู อาจารย์

1.3.1.3 คณะกรรมการสถานศึกษา ควรจัดหางบประมาณสนับสนุน ในการศึกษาต่อของผู้บริหารและครูอาจารย์

1.4 จากที่พบข้อเสนอแนะในการปรับปรุง

1.4.1 ด้านการเตรียมความพร้อมการใช้หลักสูตร

1.4.1.1 ควรรวบรวมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน

1.4.1.2 การวางแผน การจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์การสอน ผู้บริหารและบุคลากรควรมีการประชุมวางแผนเพื่อเตรียมวัสดุอุปกรณ์ด้านสื่อการเรียนการสอนก่อนเปิดเรียนในทุกภาคการศึกษา เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1.4.1.3 ผู้บริหารควรมีการเตรียมเอกสารหลักสูตรให้พอเพียงกับความต้องการของผู้สอน ด้วยวิธีขอจากหน่วยงานราชการต้นสังกัดหรือการอัดสำเนาเพื่อให้ครูผู้สอนได้ศึกษาทำความเข้าใจก่อนเปิดเรียน

1.4.1.4 ผู้บริหารควรเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนเตรียมความพร้อมการใช้หลักสูตรด้วยการความกระตือรือร้นให้บุคลากรเห็นว่า ผู้บริหารเอาจริงเอาจังกับการบริหารหลักสูตร บุคลากรจะได้มีกำลังใจในการทำงานอย่างเต็มที่

1.4.2 ด้านการจัดทำหลักสูตร

1.4.2.1 ควรจัดให้เรียนวิชาเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นเพิ่มเติม

1.4.2.2 ควรให้ผู้เชี่ยวชาญช่วยจัดทำหลักสูตร

1.4.2.3 ควรจัดสอนหลักสูตรใหม่เช่น หลักสูตรด้านคอมพิวเตอร์

1.4.3 ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ควรส่งเสริมให้ครูอาจารย์มีความรู้เรื่องสื่อสมัยใหม่ก่อนที่จะทำการสอน

1.4.4 ด้านการบริหารหลักสูตร

1.4.4.1 ควรให้ครู อาจารย์ จัดทำแผนการสอนก่อนการสอนจริง

1.4.4.1 ควรจัดให้มีการเรียนการสอนนอกสถานที่

1.4.5 ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามผล

1.4.5.1 การติดตามนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว ควรมีการทำทะเบียน ประวัติพร้อมกับการติดตามการย้ายของนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว เพื่อจะได้ทราบว่า นักเรียนที่จบไปแล้วนั้นไปศึกษาต่อหรือไปประกอบอาชีพอะไร และนักเรียนได้นำความรู้ไปใช้ประโยชน์อย่างไร ผลเป็นอย่างไร เพื่อจะได้นำมาปรับปรุงให้การเรียนการสอนนั้นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.4.5.2 การพัฒนาระบบการนิเทศ กำกับ ติดตามผล และช่วยเหลือครูผู้สอนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้บริหารควรจัดคณะกรรมการเป็นตัวแทนในการนิเทศภายในโรงเรียนเพื่อช่วยเหลือครูอาจารย์ผู้สอนให้มีความรู้ความเข้าใจในการสอนและควรมีการพัฒนาระบบการนิเทศ กำกับ ติดตามผล อย่างสม่ำเสมอ

1.4.5.3 การนำผลการนิเทศ กำกับ ติดตามผล ภายใน เพื่อนำไปพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางควรให้ความสนใจกับผู้นำผลการนิเทศไปใช้อย่างจริงจัง ด้วยการติดตามพร้อมกับการให้ขวัญกำลังใจและแนะนำวิธีการพัฒนา การเรียนการสอนแก่ครูผู้สอนเพื่อให้นักเรียนได้รับผลจากการเรียนอย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในกลุ่มอื่นๆ

2.2 ควรมีการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จากกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ เช่น จากกลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษา จากบุคคลภายนอก จากหน่วยงานต้นสังกัด เป็นต้น

2.3 ควรมีการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้ปรับปรุงการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรให้มีแนวทางไปในแนวเดียวกัน

บรรณานุกรม

กรมการศาสนา. (2527). *ประวัติการศึกษาของสงฆ์*. กรุงเทพฯ: ฝ่ายปริยัติปกครอง กองศาสนศึกษา กรมศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ.

_____. (2534). *คู่มือการจัดกิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.

_____. (2541). *การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.

_____. (2542). *คู่มือการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.

_____. (2543). *รายงานสรุปผลการประชุมสัมมนาผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ประจำปีการศึกษา 2543*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.

กรมวิชาการ. (2533). *แนวปฏิรูปการวัดผลประเมินผลตามหลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.

_____. (2534). *คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 และตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)*. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา.

_____. (2534). *คู่มือหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)*. กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา.

กรมวิชาการ (2534). *แนวทางการบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.

กรมวิชาการ. (2534). รายงานการวิจัย เรื่อง ภาพรวมการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.

_____. (2535). รายงานผลการประเมินการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). สงขลา: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษาที่ 3.

_____. (2545). การบริหารหลักสูตร ตามแนวหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กรมสามัญศึกษา. (2527). ความรู้ด้านการเรียนการสอนและการบริหารหลักสูตร. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.

_____. หน่วยศึกษานิเทศก์. (2535). คู่มือการพัฒนาการเรียนการสอนตามหลักสูตร. กรุงเทพฯ: มิตรภาพการพิมพ์.

กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม. (2548). รายงานแบบรายงานข้อมูล จ.1,ร.1. นครศรีธรรมราช: กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม.

กิตติ ธีรสานต์. (2539). เทคนิคการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ม.ต้น-ม.ปลาย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.

_____. (2543). รายงานการประเมินผลการใช้หลักสูตร. พัทลุง: กรมสามัญพัทลุง.

ทัศนีย์ สุขเมธี. (2533). พฤติกรรมการสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

รัชชชัย ชัยจิรฉายากุล และคณะ. (2545). ชุดฝึกอบรมครู : ประมวลสาระหลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว

ธำรง บัวศรี. (2531). ทฤษฎีหลักสูตร การออกแบบและการพัฒนา. กรุงเทพฯ: เอรಾವันการพิมพ์.

ธำรง บัวศรี. (2540). *ทฤษฎีหลักสูตรตอนต้น 1-2*. กรุงเทพฯ: กรมการฝึกหัดครู กระทรวง-
ศึกษาธิการ.

นิวัตติ ต่อณี. (2537). *การติดตามการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521
(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสามัญศึกษา ในจังหวัด
ขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัย-
ขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.

บุญชม ศรีสะอาด. (2535). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ปณิดา ศรีทราพิทักษ์. (2540). *การศึกษาการปฏิบัติงานการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น
พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา)
สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ. ถ่ายเอกสาร.

ประวิทย์ มาดีประเสริฐ. (2536). *ปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521
(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามทฤษฎี
ของผู้บริหารวิชาการในเขตการศึกษา 6*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา).
พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2535). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมการพิมพ์.

_____. (2543). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.

พระมงคล มหاناโม ดบขุนทด. (2547). *การศึกษาปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหาการ-
บริหารหลักสูตรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา
ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครูอาจารย์*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหาร-
การศึกษา). นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. ถ่ายเอกสาร.

พระครูนิพัทธ์สมาจารย์. (2550, 20 พฤศจิกายน). *ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดมัชฌิมาวิสุทธิเทพ-
วิทยา*. สัมภาษณ์.

พระมหาณรงค์ชัย. (2550, 25 พฤศจิกายน). *ผู้อำนวยการโรงเรียนแสงทองวิทยาธรรม*. สัมภาษณ์.

- พระมหาวิชิต. (2550, 10 ธันวาคม). ผู้อำนวยการโรงเรียนหลวงพ่อดิมประสิทธิ์วิทยา. สัมภาษณ์.
- พระสันติ. (2550, 15 ธันวาคม). ครูสอนโรงเรียนพุทธวิทยา. สัมภาษณ์
- มนัส ภาคภูมิ และคณะ. (2538). รายงานวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- วรวิธ บุญกิติกุล. (2544). กระบวนการบริหารหลักสูตรภาษาอังกฤษ พุทธศักราช 2539 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. ถ่ายเอกสาร.
- วัชร บุณณสิงห์. (2543). การบริหารหลักสูตร. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วัน เดชพิชัย. (2535). คู่มือการวิจัยและการประเมินโครงการทางการศึกษาและพฤติกรรมศาสตร์. ปัตตานี: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- วิชัย ดิสสระ. (2535). การพัฒนาหลักสูตรและการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วิชัย ธรรมเจริญ. (2541). โครงสร้างการบริหารหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2538). การบริหารหลักสูตร ประมวลสาระวิชาการพัฒนาระบบการสอน เล่มที่ 1. หน่วยที่ 4 สาขาศึกษาศาสตร์. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วิมล ณ พัทลุง. (2540). การศึกษาการบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสามัญศึกษา เขตการศึกษา 3. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ. ถ่ายเอกสาร.
- สงัด อุทรานนท์. (2532). พื้นฐานและการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ: เซนเตอร์พับลิเคชั่น.

- สมหมาย ปานสันเทียะ. (2536). การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางการบริหารหลักสูตร ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- สมหมาย อุ้นเจริญ. (2541). การศึกษาสภาพปัจจุบัน การนำหลักสูตรไปใช้ในระดับมัธยมศึกษา-ตอนต้น ของโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการ-ประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- สายสวาสดี วิไลกุล. (2537). ปัญหาการบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษา (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2532). งานบริหารโรงเรียน : การบริหาร-งานวิชาการ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- _____. (2536). งานบริหารโรงเรียน : การบริหารงานวิชาการ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักพัฒนาศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา 1-12. (2546). สรุปรายงานวิจัย เรื่อง ศึกษาผลการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. สำนักพัฒนาศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา 1-12.
- สุจิต เหมวัล. (2536). การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารหลักสูตร ของโรงเรียนพระ-ปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 9. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหาร-การศึกษา). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- สุทธิเมธ ชัยเพชร. (2542). การศึกษาการปฏิบัติงานการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ของผู้บริหารในโครงการขยายโอกาส ทางการศึกษา ในเขตการศึกษา 4. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ. ถ่ายเอกสาร.

- สุนีย์ ภูพันธ์. (2546). *แนวคิดพื้นฐานการสร้างและพัฒนาหลักสูตร*. เชียงใหม่: โรงพิมพ์แสงศิลป์.
- สุภาพร แจ่มมาก และสมปอง แจ่มมาก. (2542). *รายงานการวิจัย เรื่อง การศึกษาสภาพการจัด
การศึกษาของคณะสงฆ์*. กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุรทิน นาราภิรมย์. (2536). *หลักสูตรและการจัดการมัธยมศึกษา*. มหาสารคาม: อภิชาติการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2532). *งานบริหารโรงเรียน : การบริหาร-
งานวิชาการ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- _____. (2536). *งานบริหารโรงเรียน : การบริหารงานวิชาการ*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ:
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักพัฒนาศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา 1-12. (2546). *สรุปรายงานวิจัย เรื่อง
ศึกษาผลการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช
2544*. สำนักพัฒนาศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา 1-12.
- อมรา เล็กเริงสินธุ์. (2540). *หลักสูตรและการจัดการมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- อำภา บุญช่วย. (2537). *การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: โอ เอส พรินติ้งเฮาส์.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2540). *หลักสูตรและการบริหารการของโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: โอ เอส พริน-
ติ้งเฮาส์.
- Cronbach, Lee J. (1990). *Essentials of Psychological Testing*. 5th ed. New York:
Harper Collins Publisher. Inc.
- Kirk, R.E. (1995). *Experimental Designs: Procedures for the Behavioral Sciences*. 3
Pacific Grove. Brooks / Cole Pub. Co.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ได้แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ
 - ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ จำนวน 39 ข้อ
 - ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะของบุคลากรเพื่อการปรับปรุง การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้
 2. ความคิดเห็นของท่านมีความสำคัญสำหรับการวิจัยโปรดตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ ส่งผลให้การวิจัยเชื่อถือได้ และเกิดประโยชน์สูงสุด
 3. ข้อมูลที่ท่านตอบมาในครั้ง นี้ จะเก็บรักษาเป็นความลับ และจะนำผลไปใช้เพื่อการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น
 4. ผู้ตอบแบบสอบถามคือบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้ จำนวน 132 รูป/คน
 5. แบบสอบถามที่ตอบครบถ้วนและสมบูรณ์เท่านั้นที่นำไปใช้ในการวิจัยผู้วิจัย
 6. เมื่อตอบแบบสอบถามเสร็จแล้วกรุณาเก็บรวบรวมส่งผู้วิจัยโดยตรง
- ขอขอบคุณที่ได้ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

(พระครูสังฆรักษ์ ชัยศักดิ์)

นักศึกษานิเทศศาสตร์ วิชาเอกการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

ตอนที่ 1

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อที่ตรงกับรายละเอียดส่วนตัวของท่าน

	สำหรับผู้วิจัย
1. ตำแหน่งงาน	().....
() ผู้บริหารโรงเรียน	
() ครูอาจารย์ประจำ	
() ครูอาจารย์พิเศษ	
2. ขนาดโรงเรียน	().....
() โรงเรียนขนาดเล็ก (มีครูผู้สอนตั้งแต่ 1-5 คน)	
() โรงเรียนขนาดกลาง (มีครูผู้สอนตั้งแต่ 6-10 คน)	
() โรงเรียนขนาดใหญ่ (มีครูผู้สอนตั้งแต่ 11 คนขึ้นไป)	
3. วุฒิการศึกษา	().....
() ต่ำกว่าปริญญาตรี	
() ตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป	

ตอนที่ 2

ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้

คำชี้แจง โปรดอ่านและพิจารณาข้อความในแบบสอบถามต่อไปนี้แล้วทำเครื่องหมาย ✓

ลงในช่องปัญหา เพียงช่องเดียว ซึ่งท่านพิจารณาแล้วเห็นว่า

- 5 หมายถึง มีปัญหา มากที่สุด
- 4 หมายถึง มีปัญหา มาก
- 3 หมายถึง มีปัญหา ปานกลาง
- 2 หมายถึง มีปัญหา น้อย
- 1 หมายถึง มีปัญหา น้อยที่สุด

สรุป คือ ถ้าตอบว่า มีปัญหามาก แสดงว่า ไม่ดี
ถ้าตอบว่า มีปัญหาน้อย แสดงว่า ดี

แบบสอบถามมี 35 ข้อ

ตัวอย่าง

ข้อ	ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตร	ระดับปัญหา					สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
		5	4	3	2	1	
0.	การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา				/		()
00	การจัดทำระบบสารสนเทศของ สถานศึกษา		/				

จากตัวอย่าง ข้อ 0 ผู้ตอบมีปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตร น้อย กับการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์
การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา จึงทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง ปัญหา น้อย

ข้อ 00 ผู้ตอบมีปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตร มาก กับการจัดทำระบบสารสนเทศ
ของสถานศึกษา จึงทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง ปัญหา มาก

ข้อ	ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตร	ระดับปัญหา					สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
		5	4	3	2	1	
	<u>ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร</u>						
17.	การดำเนินการวางแผนการใช้สื่อการเรียนรู้และนวัตกรรมทางเทคโนโลยี..	()
18.	การร่วมกันวางแผนการดำเนินงานแนะแนวผู้เรียน	()
19.	การจัดให้มีเครือข่ายการเรียนรู้ในและนอกสถานศึกษา	()
20.	การร่วมกันวางแผนการจัดกิจกรรมที่ตอบสนองจุดเน้นของสถานศึกษา.....	()
21.	การสร้างบรรยากาศที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้	()
22.	การวิเคราะห์เชื่อมโยงสาระที่เกี่ยวข้องระหว่างกลุ่มวิชา.....	()
	<u>ด้านการบริหารหลักสูตร</u>						
23.	การจัดครูเข้าสอนตามหลักสูตร	()
24.	การบริการวัสดุอุปกรณ์หลักสูตร	()
25.	บริการหลักสูตรภายในโรงเรียน	()
26.	การปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น	()
27.	การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้.....	()
28.	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	()
29.	การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน	()
30.	การจัดกิจกรรมเสริมคุณลักษณะของนักเรียนให้สอดคล้องกับคุณลักษณะที่กำหนดใน สมศ.....	()
31.	การเชื่อมโยงแต่ละช่วงชั้นและแต่ละชั้น	()

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง

ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ ในเขตภาคใต้

วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์

สถานที่สัมภาษณ์

เริ่มสัมภาษณ์ เวลาน. สัมภาษณ์เสร็จเวลาน.

ตำแหน่ง..... ประสพการณ์ทำงาน.....

ท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไรเกี่ยวกับปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ ในเขตภาคใต้ ทั้ง 5 ด้าน

1. ด้านการเตรียมความพร้อม

.....
.....
.....
.....

2. ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

.....
.....
.....
.....

3. ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร

.....
.....
.....
.....

4. ด้านการบริหารหลักสูตร

.....

.....

.....

.....

5. ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์

ภาคผนวก ง

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

1. ผศ.ดร.วิชัย รัตนากีรณวร
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา
2. ผศ.ดร.ประยูร เทพนวล
อาจารย์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา
3. ดร.มงคลชัย สมอุดร
ผู้อำนวยการวิทยาลัยประมงติณสูลานนท์ อ.เมือง จ.สงขลา
4. ดร.เสริมศักดิ์ นิลวิสัย
รองผู้อำนวยการวิทยาลัยประมงติณสูลานนท์ อ.เมือง จ.สงขลา
5. รศ.ทัศนีย์ ประธาน
อาจารย์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

ภาคผนวก จ

รายชื่อโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้

รายชื่อโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตภาคใต้

ที่	โรงเรียน	วัด	จังหวัด
1	สาริตศึกษาวิทยาลัยสงฆ์ภาคทักษิณ	แจ้งวรวิหาร	นครศรีธรรมราช
2	วัดถ้ำทองพรรณรา	ถ้ำพรรณรา	นครศรีธรรมราช
3	พระปริยัติธรรมวัดมะนาวหวาน	มะนาวหวาน	นครศรีธรรมราช
4	พระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา	พระนคร	นครศรีธรรมราช
5	พระปริยัติธรรมสามัญวัดสระเวียง	สระเวียง	นครศรีธรรมราช
6	พระปริยัติธรรมวัดขนาน	วัดขนาน	นครศรีธรรมราช
7	พระปริยัติธรรมวัดแก้วโกรวาราม	แก้วโกรวาราม	กระบี่
8	พระปริยัติธรรมวัดกรวด	กรวด	สุราษฎร์ธานี
9	แสงธรรมพิทยาคม	ธรรมบูชา	สุราษฎร์ธานี
10	วัดพระบรมธาตุไชยาวิทยา	พระบรมธาตุไชยา	สุราษฎร์ธานี
11	พระปริยัติธรรมสามัญวัดนาสาร	นาสาร	สุราษฎร์ธานี
12	พระปริยัติธรรมวัดตโปทาราม	ตโปทาราม	ระนอง
13	พุทธรังสีพิทยาลัย	ราษฎร์บูรณาราม	ชุมพร
14	พุทธวิทยา	จะทิ้งพระ	สงขลา
15	แสงทองวิทยาธรรม	หัวป้อมโน	สงขลา
16	วัดมัชฌิมาวิสุทธิเทพิทยา	มัชฌิมาวาส	สงขลา
17	หลวงพ่อเดิมประสิทธิ์วิทยา	เอก	สงขลา
18	ธรรมจักรวิทยา	มงคลมิ่งเมือง	สตูล
19	สิทธิธรรม	ประสิทธิ์ชัย	ตรัง
20	มุจลินท์ปริยัติธรรมสามัญศึกษา	มุจลินทวาปีวิหาร	ปัตตานี
21	พระปริยัติธรรมสามัญวัดเมืองยะลา	เมืองยะลา	ยะลา

ประวัตินักศึกษา

ชื่อ-สกุล	พระครูสังฆรักษ์ ชัยศักดิ์
วัน เดือน ปี เกิด	28 มีนาคม 2511
สถานที่เกิด	นครศรีธรรมราช ประเทศไทย
การศึกษา	มหาวิทยาลัยแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ปริญญาเทคโนโลยีการเกษตรบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยี การผลิตสุกร (ทษ.บ.), 2533 มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, 2551
สถานที่ทำงาน	64 หมู่ 5 วัดโคกเปี้ยว ตำบลเกาะยอ อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา 90100
ตำแหน่งปัจจุบัน	เจ้าอาวาสวัดโคกเปี้ยว